

การประเมินโครงการจัดส่งนักศึกษาชาวไทย
ที่นับถือศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้
เข้าศึกษาต่อมหาวิทยาลัยต่าง ๆ

A PROJECT EVALUATION ON HIGHER EDUCATION
OPPORTUNITIES PROVIDED FOR THAI-MUSLIM STUDENTS
IN THE SOUTHERN BORDER PROVINCES

16 พ.ย. 2544

คณะผู้วิจัย

นายชัช จงสืบพันธ์

หัวหน้าโครงการ

M.A. (Government), กศ.ด. (พัฒนศึกษาศาสตร์)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์

ภาควิชารัฐศาสตร์

คณะสังคมศาสตร์

นายเชิดศักดิ์ โฉวาสินธุ์

ผู้ร่วมโครงการ

กศ.ม. (การวัดผล), กศ.ด. (วิจัยและพัฒนาหลักสูตร)

รองศาสตราจารย์

สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประกาศคุณูปการ

งานวิจัยนี้ ได้รับทุนอุดหนุนจากกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย โดยมีสำนักประสานงานมวลชนเป็นเจ้าของเรื่อง ดูแลให้การสนับสนุน และอำนวยความสะดวกในการดำเนินการวิจัยมาโดยตลอด นับตั้งแต่เริ่มต้น จนเสร็จสิ้นกระบวนการวิจัย

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณ อธิบดีกรมการปกครอง ผู้อำนวยการสำนักประสานงานมวลชน ข้าราชการในสังกัดกรมการปกครองทุกท่าน ที่ได้ให้ความเอื้อเฟื้อ ช่วยเหลือ ตลอดจนให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณ รองผู้ว่าราชการจังหวัด ปลัดจังหวัด นายอำเภอ ปลัดอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด คณะกรรมการอิสลามประจำอำเภอ ศึกษาธิการเขต ศึกษาธิการจังหวัด ศึกษาธิการอำเภอ ศึกษาพิเศษก์ ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และประชาชนที่เป็นตัวอย่างในการวิจัยทุกท่าน ที่ได้ให้ข้อมูล และความเห็นอันทรงคุณค่าสำหรับผลการวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้ ได้รับการสนับสนุน และช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากเพื่อนๆ ร่วมวิชาชีพของคณะผู้วิจัยทุกท่าน โดยเฉพาะในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม คณะผู้วิจัยมีความซาบซึ้งและขอขอบพระคุณมา ณ ที่นี้

คณะผู้วิจัย

กรกฎาคม 2543

บทคัดย่อ

การประเมินโครงการจัดส่งนักศึกษาชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลาม จังหวัดชายแดนภาคใต้เข้าศึกษาต่อมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ครั้งนี้ กำหนดวัตถุประสงค์เฉพาะในการประเมิน ดังนี้

1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ความจำเป็นของโครงการจัดส่งนักศึกษาชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้เข้าศึกษาต่อมหาวิทยาลัยต่าง ๆ
2. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ระบบการบริหารจัดการโครงการจัดส่งนักศึกษาชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้เข้าศึกษาต่อมหาวิทยาลัยต่าง ๆ
3. เพื่อติดตามผลของโครงการจัดส่งนักศึกษาชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามเข้าศึกษาต่อมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในด้านผลผลิตและผลกระทบที่มีต่อผู้เข้าร่วมโครงการ และชุมชนที่เป็นเป้าหมายของโครงการ

การประเมินโครงการจัดส่งนักศึกษาชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้เข้าศึกษาต่อมหาวิทยาลัยต่าง ๆ เป็นการศึกษาโดยใช้ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ และปฐมภูมิประกอบกัน ทั้งนี้เนื่องจากการประเมินย้อนกลับตั้งแต่โครงการระยะแรกจนถึงปัจจุบัน

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ผู้บริหาร/ผู้ปฏิบัติการโครงการ แบบสัมภาษณ์ประชาชน/ผู้นำชุมชน และแบบสอบถามผู้ร่วมโครงการ

ผลการประเมินสรุปตามวัตถุประสงค์การประเมินได้ดังนี้

1. ความจำเป็นของโครงการ

โครงการนี้เป็นโครงการที่ส่งเสริมและยกระดับการศึกษาของชาวไทยมุสลิมในจังหวัดภาคใต้ที่ด้อยโอกาสให้สูงขึ้น โดยมุ่งแก้ปัญหาด้านสังคมจิตวิทยา เพื่อลดปัญหาความหวาดระแวงและการกระตุนยุแหย่ให้เกิดความแตกแยก เป็นโครงการที่ช่วยให้เกิดความรู้สึกที่ผูกพันระหว่างกัน สร้างความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมกับประชาชน ซึ่งพบว่าปัญหาดังกล่าวได้ลดลงในระดับหนึ่ง แม้ว่าเมื่อพิจารณาในเชิงปริมาณของผลผลิตแล้วยังไม่ทั่วถึงและเพียงพอที่จะตอบสนองความต้องการของสังคม จากความสำเร็จดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าโครงการนี้หมดความจำเป็นที่จะดำเนินการต่อไป

ในเชิงผลผลิตโดยตรง อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาถึงความสอดคล้องและสนับสนุนแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ทุกฉบับที่ผ่านมา นโยบายความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ แผนกลยุทธ์พัฒนาข้าราชการตามนโยบายความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ และโครงการพัฒนาเขตเศรษฐกิจสามฝ่าย อินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย แล้วโครงการนี้อาจดำเนินการต่อไป แม้ว่าสภาพปัญหาและจุดเน้นของนโยบายความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้จะเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม

2. การบริหารจัดการโครงการ

การบริหารจัดการโครงการฯ ในระยะแรก กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ดำเนินการเองทั้งกระบวนการคัดเลือก การจัดสรรทุน และการสงวนอัตรา โดยความร่วมมือกับข้าราชการฝ่ายปกครองในจังหวัด อำเภ และ สอบต. ต่อมาเมื่อเกิดปัญหาเกี่ยวกับการเรียนของผู้ได้รับการคัดเลือก จึงได้ขอความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ให้ช่วยดำเนินการและช่วยเหลือทางวิชาการ และได้ปรับเปลี่ยนวิธีการบริหารจัดการต่อเนื่องมาจนสามารถจำแนกบทบาทของหน่วยงานที่รับผิดชอบอย่างชัดเจนกล่าวคือ การกำหนดสาขาวิชาที่ขาดแคลนเพื่อให้ได้นักศึกษาในสาขาวิชาที่สอดคล้องกับความต้องการของพื้นที่ เป็นบทบาทของศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ การดำเนินการรับสมัครและคัดเลือกนักศึกษาเข้าสู่โครงการ เป็นบทบาทของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ส่วนการจัดสรรทุนอุดหนุนและการสงวนอัตราเพื่อบรรจุงานเป็นบทบาทของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

ความชัดเจนในบทบาทดังกล่าวทำให้กลุ่มเป้าหมายเกิดความรู้สึกที่ดีต่อโครงการ เพิ่มโอกาสการรับรู้โครงการถึงกลุ่มเป้าหมายโดยทั่วถึง และทำให้โอกาสที่ผู้ได้รับการคัดเลือกจะสำเร็จการศึกษาตามกำหนด และสามารถทำงานตามความต้องการของพื้นที่ได้ดียิ่งกว่าระยะแรก ๆ

3. ผลการดำเนินโครงการ

จำนวนผู้ที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสู่โครงการสำเร็จการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 72 – 89 ในระยะ 1 – 3 (พ.ศ.2514 – 2529) แต่ในระยะต่อมา (พ.ศ. 2530 – 2540) มีผู้สำเร็จการศึกษาร้อยละ 56.23 ซึ่งจำนวนร้อยละของผู้สำเร็จการศึกษาที่ลดลงนี้ส่วนใหญ่เป็นการศึกษาในสายวิทยาศาสตร์

อย่างไรก็ตามผู้สำเร็จการศึกษาแล้วกลับไปปฏิบัติงานในพื้นที่มีคุณลักษณะที่เอื้อต่อการทำงานและการพัฒนาในระดับปานกลางถึงมากเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งแสดงว่า ผลผลิตของโครงการที่ผ่านกระบวนการครบวงจรมีคุณภาพตามที่โครงการกำหนดวัตถุประสงค์ไว้

จากผลการประเมินดังกล่าวมีข้อสังเกตและข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ผลการประเมินโครงการจัดส่งนักศึกษาชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้เข้าศึกษามหาวิทยาลัยต่างๆ แสดงว่าโครงการประสบความสำเร็จบรรลุผลตามวัตถุประสงค์หลัก เพราะแนวโน้มของดัชนีสังคมทางการศึกษาเป็นไปในทิศทางที่พึงประสงค์จึงเป็นไปได้ที่จะระบุว่าโครงการนี้หมดความจำเป็นที่จะดำเนินการต่อไป อย่างไรก็ตามวัตถุประสงค์รองและผลโดยตรงของโครงการเป็นการ “พัฒนาคน” ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระยะที่ 8 และแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 การคงไว้ซึ่งโครงการจะเป็นการลงทุนของรัฐเพื่อสนองแผนดังกล่าวด้วยจำนวนเงินการลงทุนที่ไม่มากนักแต่ได้รับผลตอบแทนที่มีค่าสูงกว่ามาก เพราะเป็นไปตามแผนกลยุทธ์ในการพัฒนา เพียงแต่ในการดำเนินการควรมีการจำกัดและระบุสาขาวิชา เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการและความจำเป็นของพื้นที่ในลักษณะของการคาดการณ์ล่วงหน้าอย่างน้อย 3-10 ปี ก่อนการกำหนดการคัดเลือกผู้เข้าร่วมโครงการ ทั้งนี้อาจเพิ่มจำนวนรับให้มากเพียงพอที่จะสนองตอบความขาดแคลนตามที่ได้คาดการณ์ไว้ หรือดำเนินการอย่างต่อเนื่องต่อไป
2. ผลผลิตของโครงการในแต่ละปีแม้จะมีจำนวนไม่มากนัก แต่เนื่องจากโครงการนี้ได้ดำเนินการมาเป็นระยะเวลาร่วมสามทศวรรษ จำนวนของผลผลิตที่มีอยู่ในปัจจุบันจึงมีจำนวนมากกว่า 300 คน และบางคน มีตำแหน่งหน้าที่ราชการในระดับสูง มีบทบาทเป็นผู้นำชุมชนหรือมีบทบาททางการเมืองระดับชาติและท้องถิ่น จัดได้ว่าบุคลากรกลุ่มนี้เป็นพลังสำคัญและเป็นบุคคลชั้นนำของสังคมในพื้นที่ ถ้าหากสามารถสร้างการรวมกลุ่มบุคคลเหล่านี้ให้มีการรวมตัวกันอย่างเข้มแข็งแล้ว จะเป็นกำลังสำคัญในการผลักดันและพัฒนาสังคมให้เป็นไปในทิศทางที่กลุ่มบุคคลเหล่านี้ปรารถนา เท่าที่ผ่านมากลุ่มบุคคลเหล่านี้มีการรวมตัวกันอยู่บ้าง ในระหว่างรุ่นที่ใกล้เคียงหรือรุ่นเดียวกันในแต่ละจังหวัดและการสนับสนุนของ สอ.บต. แต่เป็นการรวมตัวอย่างหลวม ๆ เพื่อจัดกิจกรรมในลักษณะการติดต่อและสืบสานสายสัมพันธ์ระหว่างกัน มากกว่ากิจกรรมเพื่อพัฒนาสังคม กระทรวงมหาดไทยในฐานะเจ้าของโครงการควรมีบทบาทในการผลักดันให้เกิดการรวมตัวกันอย่างเข้มแข็งและอาศัยความร่วมมือของการรวมตัวดังกล่าวมาเป็นกลยุทธ์ในการพัฒนาและผลักดันนโยบายและโครงการต่าง ๆ ของรัฐ ตลอดจนเป็นกำลังสมองในการแก้ปัญหา

สารบัญ

	หน้า
ประกาศคุณูปการ	ก
บทคัดย่อ	ข
บทที่	
1 บทนำ	1
1. ความเป็นมาของโครงการประเมิน	1
2. วัตถุประสงค์ของโครงการประเมิน	5
3. ขอบเขตและข้อจำกัดของการประเมิน	5
2. โครงการจัดส่งนักศึกษาชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดน ภาคใต้เข้าศึกษาต่อมหาวิทยาลัยต่าง ๆ	7
1. มติคณะรัฐมนตรี	7
2. ลักษณะและขั้นตอนการดำเนินการ	8
3. ผลการดำเนินงาน	10
3. วิธีดำเนินการ.....	14
1. ประชากรที่เป็นแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ	14
2. การกำหนดวัตถุประสงค์และประเด็นในการประเมิน.....	15
3. เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล	16
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล	16
5. การวิเคราะห์ข้อมูล.....	17
4. ผลการประเมิน.....	18
1. ความจำเป็นของโครงการ	19
2. การบริหารจัดการโครงการ	28
3. ผลการดำเนินโครงการ.....	40
5. สรุปและอภิปรายผล.....	48
1. ความเป็นมาของโครงการประเมิน.....	48
2. วัตถุประสงค์	49
3. ประชากรที่เป็นแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ	50

4. การกำหนดวัตถุประสงค์และประเด็นในการประเมิน.....	51
5. เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล	51
6. การเก็บรวบรวมข้อมูล	51
7. การวิเคราะห์ข้อมูล.....	52
8. ผลการประเมิน	52
บรรณานุกรม	58
ภาคผนวก	

ภาคผนวก ก เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ภาคผนวก ข นโยบายความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้
ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2542 – 2546)

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
2.1 จำนวนนักศึกษาที่รับระหว่างปีพุทธศักราช 2532-2536 และจำนวนที่ลดลงตามมติคณะรัฐมนตรี	9
2.2 จำนวนนักศึกษาที่รับระหว่างปีพุทธศักราช 2536-2540	10
2.3 จำนวนนักศึกษาเข้าเรียนต่อมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ระหว่างปีพุทธศักราช 2514-2540	13
3.1 การกำหนดวัตถุประสงค์และประเด็นในการประเมิน	15
3.2 จังหวัดและอำเภอที่กำหนดเป็นแหล่งข้อมูลในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม	17
4.1 จำนวนนักเรียน นิสิต นักศึกษา จำแนกตามระดับและประเภทการศึกษา ในเขตการศึกษา 2 (จังหวัดยะลา สตูล ปัตตานี และนราธิวาส)	24
4.2 จำนวนและร้อยละของนักเรียนและผู้จบชั้นประถมศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษา ในเขตการศึกษา 2 (จังหวัดยะลา สตูล ปัตตานี และนราธิวาส)	26
4.3 ความเห็นของผู้บังคับบัญชาที่มีต่อคุณลักษณะของผลผลิตของโครงการฯ	41
4.4 ความเห็นของผู้บังคับบัญชาที่มีต่อการปฏิบัติงานของบัณฑิตตามวัตถุประสงค์ ของโครงการ	42
4.5 วัตถุประสงค์ที่ประสบความสำเร็จตามความเห็นของผู้เข้าร่วมโครงการ	43
4.6 ปัญหาของชุมชนในทัศนะของผู้บังคับบัญชา	43
4.7 ปัญหาของชุมชนในทัศนะของผู้เข้าร่วมโครงการที่สำเร็จการศึกษาแล้ว	44
4.8 ปัญหาของชุมชนในทัศนะของผู้เข้าร่วมโครงการที่กำลังศึกษาในมหาวิทยาลัย	45

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาของโครงการประเมิน

คำว่า “จังหวัดชายแดนภาคใต้” นั้น เดิมทางราชการเรียกว่า “สี่จังหวัดภาคใต้” ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2506 คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้ใช้คำว่า “จังหวัดชายแดนภาคใต้” อันได้แก่จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสตูล ซึ่งประชาชนในจังหวัดเหล่านี้มีสภาพสังคม ศาสนา และ วัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ และยังมีภาพลักษณ์ของพื้นที่ที่มีความไม่สงบ ภาพของปัญหามีความละเอียดอ่อน ซับซ้อน ทั้งในด้านสังคมจิตวิทยา เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง โดยเฉพาะปัญหาความไม่เข้าใจ และหวาดระแวงกันในความสัมพันธ์ของเจ้าหน้าที่ของรัฐกับประชาชนที่เกิดจากความ เป็นมาทางประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์และศาสนาวัฒนธรรม

ตามประวัติศาสตร์ไทยนั้น หัวเมืองมลายูในส่วนที่เป็นดินแดนจังหวัดชายแดนภาคใต้ ปัจจุบัน เป็นเมืองประเทศราชของไทยมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย (กองประสานราชการ กระทรวงมหาดไทย, 2517 : 4) โดยในขณะนั้นจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส รวมกันเป็นเมืองปัตตานี เพียงเมืองเดียว ต่อมาใน พ.ศ. 2310 เมื่อกรุงศรีอยุธยาพ่ายแพ้ต่อพม่า เมืองประเทศราชของอยุธยา รวมทั้งปัตตานี ได้ประกาศตนเป็นอิสระ อย่างไรก็ตามในสมัยต้นรัตนโกสินทร์ หลังจากจัดการศึกกับพม่าเรียบร้อยแล้ว ไทยได้ยกทัพลงไปปราบปรามหัวเมืองมลายู ปัตตานีจึงตกอยู่ภายใต้การปกครองของราชอาณาจักรไทยอีกครั้งหนึ่ง ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของราชอาณาจักร (ปิยะนาถ บุนนาค, 2534 : 24) ซึ่งส่งผลไปสู่การต่อสู้เพื่อเอกราชของปัตตานีอีกหลายครั้งในเวลาต่อมา รวมทั้งความรู้สึกต่อต้านอำนาจรัฐจากส่วนกลาง (อุทัย ดุลยเกษม, 2525; อารง สุทธาสาสน์, 2525; ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ 2527; สุรินทร์ พิศสุวรรณ, 2527) โดยเฉพาะจากกลุ่มบุคคลชั้นนำและผู้สืบเชื้อสายเจ้าเมืองปัตตานี ซึ่งตระหนักถึงประวัติศาสตร์แห่งความเจริญรุ่งเรือง และสิทธิอันชอบธรรมที่จะต้องปกป้องรักษาเอาดินแดนของตนกลับคืนมาโดยวิธีการต่อสู้กับศูนย์อำนาจอื่น ซึ่งหมายถึง ราชอาณาจักรไทย

ในแง่ภูมิศาสตร์ ดินแดนส่วนใหญ่ของจังหวัดชายแดนภาคใต้มีอาณาเขตติดต่อกับสหพันธรัฐมาเลเซีย ในทางตรงกันข้าม ดินแดนดังกล่าวกลับอยู่ห่างไกลจากกรุงเทพฯ ซึ่งเป็นศูนย์กลางของประเทศ ประกอบกับประชาชนส่วนใหญ่ของจังหวัดเหล่านี้กับชาวมลายูเชื้อสายมลายู

ศาสนาอิสลาม มีขนบธรรมเนียมประเพณีและภาษาซึ่งสืบเนื่องมาจากศาสนาแบบเดียวกัน ทำให้ประชาชนในบริเวณดังกล่าวมีความคล้ายคลึงกับมาเลเซียมากกว่าไทย นอกจากนั้นยังนิยมที่จะเปิดรับสื่อสารมวลชนทุกประเภทจากสหพันธรัฐมาเลเซียซึ่งเปิดรับได้สะดวกและชัดเจนกว่าสื่อสารมวลชนจากไทย จึงทำให้ราษฎรในจังหวัดดังกล่าวขาดความรู้ ข้อมูล รวมทั้งไม่อาจทราบความเคลื่อนไหวของทางราชการในทางที่ถูกต้องตรงต่อความเป็นจริง (ปิยนาด บุนนาค, 2534 : 52) ยกเว้นจังหวัดสตูลซึ่งได้รับอิทธิพลทางการปกครองมาจากมณฑลนครศรีธรรมราชมาแต่เดิม วัฒนธรรมและภาษาจึงแตกต่างจากสามจังหวัด ประกอบกับความไม่สะดวกในการคมนาคมกับประเทศมาเลเซียเพราะตั้งอยู่บนฝั่งทะเลด้านตะวันตกของแหลมมลายูและติดต่อกับมหาสมุทรอินเดีย นอกจากนี้ยังมีจังหวัดสงขลาคั่นระหว่างจังหวัดสตูลกับสามจังหวัด จึงทำให้ประชาชนในจังหวัดสตูลมีความผูกพันและมีวัฒนธรรมสอดคล้องกับวัฒนธรรมส่วนใหญ่ของประเทศ (ปิยนาด บุนนาค, 2534 : 55)

สำหรับปัญหาหลักของสี่จังหวัดภาคใต้ คือ ความขัดแย้งที่เกิดเนื่องมาจากศาสนาและวัฒนธรรม (อารง สุทธาสาสน์, 2543 : 19) ทั้งนี้เพราะประชาชนร้อยละ 80 นับถือศาสนาอิสลาม และศาสนาอิสลามเป็นศาสนาที่มีบทบาทกำหนดความเชื่อและการปฏิบัติต่อผู้นับถือในทุกแง่มุม โดยเฉพาะในชีวิตประจำวันทั้งในด้านครอบครัว สังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ในแต่ละเรื่องดังกล่าวล้วนมีบทบัญญัติทางศาสนากำกับอยู่ ถ้าละเว้นหรือฝ่าฝืนแล้วจะถือว่าเป็นบาป (อารง สุทธาสาสน์, 2543 : 21) รัฐบาลในอดีตได้มองความแตกต่างทางศาสนาระหว่างชาวไทยมุสลิมและชาวไทยส่วนใหญ่ออกไปในทางลบว่า เป็นบ่อเกิดแห่งความขัดแย้งของคนในชาติ ทำให้ประเทศชาติขาดเอกภาพหรือความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของคนในชาติ ยิ่งชาวไทยมุสลิมเรียกร้องสิทธิทางศาสนาบางประการ ยิ่งทำให้รัฐบาลมองเห็นว่าเป็นการแยกตัวออกจากคนส่วนใหญ่ และสิ่งที่รัฐบาลหวั่นเกรงมากที่สุดคือ การแยกดินแดน จึงใช้นโยบายผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม (อารง สุทธาสาสน์, 2543 : 20) ฝ่ายชาวไทยมุสลิมนั้นก็มีความอ่อนไหวเป็นพิเศษต่อเรื่องทางศาสนาและวัฒนธรรม เมื่อเกิดความรู้สึกว่ารัฐบาลมีนโยบายหรือการกระทำใดที่ไม่สอดคล้องต่อหลักทางศาสนา และวัฒนธรรมก็จะมีปฏิกิริยาคัดค้าน ต่อต้านหรือตอบโต้หนักบ้างเบาบ้างแล้วแต่กรณี

ภาษาเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญของศาสนาและวัฒนธรรม ชาวไทยมุสลิมจังหวัดชายแดนภาคใต้ใช้ภาษามลายู (ยาวิ) และยึดถือเป็นภาษาของศาสนาโดยตรงและเป็นสมบัติของสังคมไทยมุสลิมจังหวัดชายแดนภาคใต้มาตั้งแต่สมัยโบราณ ชาวไทยมุสลิมส่วนใหญ่ในจังหวัดดังกล่าว ยกเว้นจังหวัดสตูลยังพูดภาษาไทยไม่ได้ บางคนทีพูดภาษาไทยได้ก็มักไม่นิยมพูด ต่างพากันใช้ภาษามลายูในชีวิตประจำวัน (ขจิตถัย บุรุษพัฒน์, 2516 : 102) ประชาชนบางส่วนได้ปฏิเสธว่าภาษาไทยไม่ใช่ภาษาของเขา (อัมรอม มะลูลีม, 2538 : 87) ซึ่งส่งผลต่อการไม่นิยมส่งบุตรหลาน

เข้าศึกษาต่อตามโรงเรียนสายสามัญ โดยเฉพาะในช่วงก่อนปี พ.ศ. 2516 ซึ่งสถิติทางการศึกษาในโรงเรียนสายสามัญของประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้อยู่ในเกณฑ์ต่ำกว่าภาคอื่น ๆ ของประเทศ มีผู้รู้หนังสือ ไม่เกินร้อยละ 30 จำนวนเด็กที่เข้าเรียนในชั้นประถมศึกษาามีเพียงร้อยละ 12.5 – 13.5 ของประชากรเท่านั้น (สมาน ใจปรางค์, 2516 : 6 ; สถิตย์ แสงศรี, 2513 : 154) ทั้งนี้สืบเนื่องจากเหตุผลหลายประการ อาทิ ข้อบัญญัติทางศาสนา ความเชื่อและความนิยมของผู้ปกครอง ความไม่พอใจในระบบการศึกษาของรัฐด้วยสำนักทางประวัติศาสตร์ ความจำเป็นทางเศรษฐกิจ (ปิยนาก บุนนาค, 2534 : 41 – 47) ดังนั้น การที่ชาวไทยมุสลิมส่วนใหญ่ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีพื้นฐานการศึกษาและการเรียนภาษาไทยอยู่ในระดับต่ำกว่ามาตรฐานภายในประเทศ พูดภาษาไทยไม่ค่อยได้ จึงก่อให้เกิดปัญหาในการสื่อสาร การพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจ รวมทั้งเป็นจุดอ่อนต่อการโฆษณาชวนเชื่อต่าง ๆ

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น นำไปสู่การที่บุคคลบางกลุ่มได้ใช้ประโยชน์จากสถานการณ์ โดยการแทรกแซงเพื่อผลประโยชน์ทั้งของตนเองและทางการเมือง เช่น การปลุกปั่นยุยงให้ประชาชนก่อความไม่สงบ ขบวนการแยกดินแดน ขบวนการโจรจีนคอมมิวนิสต์ กลไกของรัฐคือข้าราชการบางส่วนที่แสวงหาผลประโยชน์และกดขี่ราษฎร (อภัย จันทวิมล, 2507 : 57 ; สมาน รังสิโยภฤกษ์, 2510 : 54 – 60 ; จรูญ สุภาพ, 2527 : 48 – 50 ; นันทวรรณ ภู่อ่าง, 2521 : 65) ทำให้ปัญหาดังกล่าวยิ่งนำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้กับรัฐบาลมากยิ่งขึ้น และกระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของประเทศ

ด้วยเหตุผลดังกล่าว รัฐบาลในอดีต (ก่อนปี พ.ศ. 2521) จึงกำหนดนโยบายในการแก้ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ในลักษณะที่เป็นนโยบายที่มุ่งแก้ปัญหาเฉพาะเรื่องเป็นหลัก (สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ, 2542 : ผผนวก หน้า 1) และนโยบายหลักประการหนึ่งคือ การแก้ปัญหาการศึกษา ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการเป็นองค์กรหลักในการดำเนินการเพื่อตอบสนองนโยบายดังกล่าว เช่น โครงการพัฒนาการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของกระทรวงศึกษาธิการ โครงการส่งเสริมโรงเรียนปอเนาะ ให้เป็นโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

แม้ว่ารัฐบาลจะได้ดำเนินการพัฒนาการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้มาเป็นเวลานาน แต่ก็ยังไม่ปรากฏผลเป็นที่น่าพอใจ รัฐบาลจึงได้มอบให้กระทรวงมหาดไทยจัดทำโครงการปรับปรุงแก้ไขการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ขึ้นโดยเฉพาะ เพื่อช่วยพัฒนาการศึกษาในทุกกระดับในภูมิภาคนี้ให้เกิดผลดียิ่งขึ้น “โครงการจัดส่งนักศึกษาชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้เข้าศึกษาต่อมหาวิทยาลัยต่าง ๆ” เป็นโครงการหนึ่งที่คณะรัฐมนตรี เมื่อการประชุมวันที่ 10 มีนาคม 2513 ภายได้ข้อเสนอแนะของคณะกรรมการบริหารศูนย์ประสานงาน

ปกครอง จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้มอบหมายให้ กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการจัดส่งนักศึกษาชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามจากจังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้เข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2514-2519) โดยในระยะแรก ให้มีการคัดเลือกนักศึกษาเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยของรัฐ และโรงเรียนนายร้อยตำรวจสามพราน จำนวน 50 คนต่อปี และมอบทุนอุดหนุนการศึกษาให้แก่นักศึกษาที่เรียนดี แต่ขาดแคลนทุนทรัพย์ ปีละ 16 ทุน โดยแยกเป็นทุนสายวิทยาศาสตร์ ทุนละ 10,000 บาท และทุนสายสังคมศาสตร์ ทุนละ 8,000 บาท พร้อมทั้งสงวนอัตราไว้รองรับผู้สำเร็จการศึกษา เข้ารับราชการเป็นกรณีพิเศษ กระทรวงละ 4 อัตราต่อปี โดยให้มีการสอบคัดเลือกในระหว่างชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลาม จังหวัดชายแดนภาคใต้ด้วยตนเอง

การดำเนินงานตามโครงการดังกล่าวได้ดำเนินงานมาแล้ว 5 ระยะ ตามมติคณะรัฐมนตรีดังนี้

ระยะแรก	ระหว่างปี พ.ศ. 2514-2519	เมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2513
ระยะที่ 2	ระหว่างปี พ.ศ. 2520-2524	เมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2520
ระยะที่ 3	ระหว่างปี พ.ศ. 2525-2529	เมื่อวันที่ 30 ธันวาคม 2523
ระยะที่ 4	ระหว่างปี พ.ศ. 2530-2534	เมื่อวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2530*
ระยะที่ 5	ระหว่างปี พ.ศ. 2536-2540	เมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2535

นับตั้งแต่เริ่มโครงการในปี พ.ศ. 2514 จนถึงปัจจุบัน มีผู้ที่เข้ารับการศึกษิตตามโครงการทั้งสิ้น 945 คน สำเร็จการศึกษา จำนวน 685 คิดเป็นร้อยละ 72.49 ไม่สำเร็จการศึกษา จำนวน 197 คน คิดเป็นร้อยละ 20.85 และกำลังอยู่ในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 6.66

ถึงแม้ว่าในสถานการณ์ปัจจุบัน สภาพปัญหาของจังหวัดชายแดนภาคใต้จะเบาบางลงแต่รัฐบาลก็ยังคงเห็นปัญหาและมีนโยบายที่จะพัฒนาบริเวณพื้นที่ดังกล่าวอีกหลายโครงการ อาทิ แผนกลยุทธ์พัฒนาข้าราชการตามนโยบายความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับชายแดนภาคใต้ (พ.ศ. 2539-2544) โครงการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษอินโดนีเซีย มาเลเซีย ไทย (IMT-GT) สำหรับโครงการจัดส่งนักศึกษาเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ เป็นโครงการหนึ่งซึ่งจะเตรียมความพร้อมและส่งเสริมศักยภาพให้ชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้เข้ามามีส่วนร่วม

* คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน 2531 ให้ลดการให้โอกาสพิเศษในการเข้ารับการศึกษิตของเยาวชนไทยที่นับถือศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้ลงปีละ 20%

ช่วยเหลือและสนับสนุนรัฐบาลในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในภูมิภาคนี้ กระทรวงมหาดไทย โดย ส่วนประสานราชการ สำนักประสานงานมวลชน กรมการปกครอง จึงได้จัดทำกรรณียุทธศาสตร์ ระยะเวลาดำเนินโครงการดังกล่าวต่อไป และคณะรัฐมนตรี ในการประชุมเมื่อวันที่ 9 มิถุนายน 2541 ได้อนุมัติการขยายโครงการดังกล่าว เป็นโครงการระยะที่ 6 ระหว่างปี 2542-2546

อย่างไรก็ตาม การดำเนินการตามโครงการจัดส่งนักศึกษาชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลาม จังหวัดชายแดนภาคใต้เข้าศึกษาต่อมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ที่ผ่านมา ตั้งแต่ระยะที่ 1-5 (พ.ศ. 2514-2540) นับได้ว่า ได้ดำเนินการมานานถึง 27 ปี มีการพัฒนาโครงการมาเป็นลำดับ จึงมีความจำเป็น ที่จะต้องมีการประเมินโครงการดังกล่าว เพื่อให้ได้ข้อมูลอย่างเป็นระบบ ซึ่งจะช่วยให้ทราบถึง สภาพการดำเนินงานตลอดจนปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ความมีประสิทธิภาพของโครงการ และความจำเป็น ของโครงการ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนและ/หรือ กำหนดเป็นนโยบายต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของโครงการประเมิน

1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ความจำเป็นของโครงการจัดส่งนักศึกษาชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้เข้าศึกษาต่อมหาวิทยาลัยต่าง ๆ โดยการพิจารณาจากดัชนีของสังคม ในด้านการส่งเสริมและสนับสนุนเยาวชนให้ได้รับการศึกษาระดับอุดมศึกษา
2. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ระบบการบริหารจัดการโครงการจัดส่งนักศึกษาชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้เข้าศึกษาต่อมหาวิทยาลัยต่าง ๆ นับตั้งแต่ต้นนโยบาย กระบวนการคัดเลือกบุคคล การติดตามผล ทั้งในระหว่างที่อยู่ในการศึกษาและเมื่อสำเร็จการศึกษา หรือออกจากมหาวิทยาลัย ทั้งในสภาวะปัจจุบัน เปรียบเทียบกับอดีต และที่ควรจะเป็นในอนาคต
3. เพื่อติดตามผลของโครงการจัดส่งนักศึกษาชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้เข้าศึกษาต่อมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในด้านผลผลิตและผลกระทบที่มีต่อผู้เข้าร่วมโครงการ และชุมชนที่เป็นเป้าหมายของโครงการ

3. ขอบเขตและข้อจำกัดของการประเมิน

เพื่อให้การประเมินโครงการจัดส่งนักศึกษาชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลาม จังหวัดชายแดนภาคใต้เข้าศึกษาต่อมหาวิทยาลัยต่าง ๆ เกิดประโยชน์ต่อกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ในภาวะปัจจุบันมากที่สุด จึงได้กำหนดขอบเขตและข้อจำกัดต่าง ๆ ของการประเมิน ดังนี้

1. การศึกษาและวิเคราะห์ความจำเป็น มุ่งเน้นการศึกษาสภาพปัญหาทางสังคม จิตวิทยาของจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาตามที่รัฐจัดให้และการส่งเสริม สนับสนุนให้เยาวชนศึกษาต่อในสายสามัญและวิชาชีพนอกเหนือจากการศึกษาทางศาสนา

2. การศึกษาและวิเคราะห์ระบบการบริหารจัดการโครงการ จะทำการศึกษาทั้งระบบ นับตั้งแต่การกำหนดวัตถุประสงค์ การสรรหา และคัดเลือกบุคคลเข้าสู่โครงการ การติดตามผล ขณะทำการศึกษา จนกระทั่งสำเร็จการศึกษาและปฏิบัติงานในพื้นที่

3. การศึกษาติดตามผล จะตรวจสอบโครงการนับตั้งแต่วัตถุประสงค์ วิธีการดำเนินการ ในลักษณะของผลผลิตและการลดปัญหาพื้นฐานของชุมชน อันเป็นผลจากบุคลากรซึ่งเป็นผลผลิต ของโครงการ ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงนโยบายต่าง ๆ ในการบริหารและแก้ไขปัญหาในพื้นที่ จังหวัดชายแดนภาคใต้

บทที่ 2

โครงการจัดส่งนักศึกษาชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เข้าศึกษาต่อมหาวิทยาลัยต่าง ๆ

จากปัญหาการศึกษาที่ชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ไม่นิยมส่งบุตรหลาน เข้าศึกษาตาม โรงเรียนสายสามัญ ได้ก่อให้เกิดปัญหาในการพัฒนาประเทศทั้งในด้านสังคมจิตวิทยา ด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมืองและการปกครอง และด้านความมั่นคงตลอดมา รัฐบาลในทุกยุคทุกสมัยได้ให้ความสำคัญ ต่อปัญหาดังกล่าวเป็นอย่างมาก โดยมอบหมายให้ กระทรวง ทบวง กรม ที่เกี่ยวข้องเร่งรัดพัฒนาการศึกษา ในพื้นที่ดังกล่าวในทุกระดับการศึกษา สำหรับในระดับอุดมศึกษาได้มอบหมายให้ กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย เป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินการ โครงการจัดส่งนักศึกษาชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลาม จังหวัดชายแดนภาคใต้เข้าศึกษาต่อมหาวิทยาลัยต่างๆ ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ชาวไทยมุสลิมได้มีโอกาส เข้ามาศึกษาในระดับอุดมศึกษาเพิ่มมากขึ้นอันเป็นการแก้ไขปัญหาด้านสังคมวิทยาและการเมืองการปกครอง ตามนโยบายความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีรายละเอียดของโครงการดังต่อไปนี้

1. มติคณะรัฐมนตรี

จากการประชุมคณะกรรมการบริหารศูนย์ประสานงานการปกครองจังหวัดชายแดนภาคใต้ ครั้งที่ 10 เมื่อวันที่ 13 มิถุนายน 2511 และ การประชุมคณะกรรมการพัฒนาภาคใต้ เมื่อวันที่ 4 มิถุนายน 2512 มีมติเห็นชอบด้วยกับโครงการจัดส่งนักศึกษาชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เข้าศึกษาต่อมหาวิทยาลัยต่างๆ โดยมอบหมายให้กระทรวงมหาดไทยเป็นองค์กรในการ นำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาอนุมัติในหลักการ

การดำเนินงานตามโครงการดังกล่าวได้ดำเนินการมาแล้ว 5 ระยะ ตามมติคณะรัฐมนตรี

ระยะ 1	ระหว่างปี พ.ศ. 2514 – 2519	เมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2513
ระยะ 2	ระหว่างปี พ.ศ. 2520 – 2524	เมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2520
ระยะ 3	ระหว่างปี พ.ศ. 2525 – 2529	เมื่อวันที่ 30 ธันวาคม 2523
ระยะ 4	ระหว่างปี พ.ศ. 2530 – 2535	เมื่อวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2530*
ระยะ 5	ระหว่างปี พ.ศ. 2536 – 2540	เมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2535

* คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน 2531 ให้ลดการให้ออกสพิเศษในการศึกษาของเยาวชนไทยที่ นับถือศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้ลงปีละ 20% จนหมดสิ้นภายใน 5 ปี (2532-2536)

2. ลักษณะและขั้นตอนการดำเนินการ

2.1 หลักการดำเนินการ

ประกอบด้วยกิจกรรม 3 กิจกรรม ซึ่งเป็นกระบวนการแบบครบวงจร คือ

1. การคัดเลือกเข้าเรียนต่อในมหาวิทยาลัยต่างๆ ของรัฐ จำนวน 50 คนต่อปี
2. การจัดหาทุนและมอบทุนอุดหนุนการศึกษาให้แก่นักศึกษาตามโครงการที่เรียนดีแต่ขาดแคลนทุนทรัพย์ ปีละ 16 ทุน โดยแยกเป็นทุนสายวิทยาศาสตร์ ทุนละ 10,000 บาท และทุนสายสังคมศาสตร์ ทุนละ 8,000 บาท
3. การสงวนอัตรา (จัดหางาน) โดยที่คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 30 ธันวาคม 2523 อนุมัติในหลักการให้กระทรวง ทบวง กรม ต่างๆ ที่มีหน่วยงานตั้งอยู่ชายแดนภาคใต้ สงวนอัตรานักศึกษาชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามผู้สำเร็จการศึกษาตามโครงการเข้ารับราชการ เป็นกรณีพิเศษกระทรวงละ 4 อัตราต่อปี โดยให้มีการสอบคัดเลือกในระหว่างชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้ด้วย

2.2 ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. ให้จังหวัดแต่งตั้งกรรมการคัดเลือกคณะหนึ่งประกอบด้วย ผู้แทนจังหวัด ผู้แทนศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้แทนมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ พิจารณาคัดเลือกนักศึกษาชาวไทยมุสลิมจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่คุณสมบัติดังนี้
 - (1) ต้องถือกำเนิดและมีภูมิลำเนาปัจจุบันในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ติดต่อกันไม่น้อยกว่า 2 ปีถึงวันรับสมัคร
 - (2) บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือผู้อุปการะจะต้องมีภูมิลำเนาปัจจุบันในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ติดต่อกันไม่น้อยกว่า 2 ปี นับถึงวันรับสมัคร
 - (3) ต้องจบการศึกษา หรือ กำลังเรียนอยู่ในประโยคมัธยมศึกษาตอนปลายในสถานการศึกษาที่ตั้งอยู่ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีเวลาศึกษาติดต่อกันไม่น้อยกว่า 2 ปี นับถึงวันที่รับสมัคร
 - (4) ต้องไม่เป็นผู้ที่เคยถูกคัดชื่อออกเนื่องจากความประพฤติจากสถานศึกษาใดๆ มาก่อน

(5) ต้องมีคุณสมบัติครบถ้วนตามที่สถานศึกษานั้นๆ กำหนดเข้าศึกษาต่อมหาวิทยาลัย โดยมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์รับผิดชอบดำเนินการสอบคัดเลือก (วิชาการ) ส่วนการสอบสัมภาษณ์จังหวัดดำเนินการตามความเหมาะสม

2. การให้ทุนการศึกษาแก่นักศึกษาชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่ศึกษาตามโครงการนี้ ให้ถือปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยเงินอุดหนุนการศึกษาชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้เข้าศึกษาต่อมหาวิทยาลัยต่างๆ พ.ศ. 2525 และแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ. 2534

3. ให้กระทรวง ทบวง กรม ที่หน่วยงานในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ส่งวนอัตราจำนวน 4 อัตรา ต่อ ปี เพื่อรับนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาตามโครงการเข้ารับราชการ โดยสอบคัดเลือกกันเอง (มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 ธันวาคม 2523)

กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย เริ่มดำเนินงานตามโครงการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2514 (โครงการระยะที่ 1 พ.ศ. 2514-2519) ผลการดำเนินโครงการสามารถแก้ไขปัญหาได้ระดับหนึ่งโดยเฉพาะปัญหาสังคมจิตวิทยา ดังนั้นจึงได้ขอขยายการดำเนินงานตามโครงการดังกล่าวเป็นระยะๆ จนถึงปี 2531 คณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาหารือ เมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน 2531 มีมติให้ลดการให้โอกาสพิเศษในการเข้ารับการศึกษาของเยาวชนไทยมุสลิมจังหวัดชายแดนภาคใต้ลงปีละ 20% จนหมดสิ้นไปภายใน 5 ปี (พ.ศ. 2532 - 2536)

ตาราง 2.1 จำนวนนักศึกษาที่รับระหว่างปี พุทธศักราช 2532-2536 และจำนวนที่ลดลงตามมติคณะรัฐมนตรี

ปี พ.ศ.	จำนวนนักศึกษาที่รับในปีที่ผ่านมา	ลดลง 20% ตามมติ ครม. (คน)	คงเหลือจำนวนนักศึกษาที่ได้รับได้ในแต่ละปี (คน)
2532	50	10	40
2533	40	8	32
2534	32	7	25
2535	25	5	20
2536	20	4	16

ต่อมาในปี 2535 รัฐบาลได้เล็งเห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องให้มีการดำเนินงานให้โอกาสพิเศษทางการศึกษาแก่ชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้ต่อไป คณะรัฐมนตรี

จึงได้มีมติเมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2535 อนุมัติให้ขยายการให้โอกาสพิเศษส่งนักศึกษาเข้าเรียนต่อในมหาวิทยาลัยของกระทรวงมหาดไทย โดยให้คงโควต้าที่เหลือ 20% ต่อไปอีก 5 ปี (2536 – 2540)

ตาราง 2.2 จำนวนนักศึกษาที่รับระหว่างปีพุทธศักราช 2536-2540

ปี พ.ศ.	จำนวนนักศึกษาที่รับ
2536	16
2537	16
2538	16
2539	16
2540	16

3. ผลการดำเนินงาน

จากการที่กระทรวงมหาดไทย โดย กรมการปกครอง ได้ดำเนินโครงการจัดส่งนักศึกษาชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เข้าศึกษาต่อมหาวิทยาลัยต่างๆ และ โรงเรียนนายร้อยตำรวจสามพรานมาตั้งแต่ พ.ศ. 2514 จนถึงปัจจุบัน ซึ่งแบ่งการดำเนินงานออกเป็นระยะๆ สรุปผลการดำเนินงานได้ดังนี้

ระยะที่ 1 โครงการจัดส่งนักศึกษาชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เข้าศึกษาต่อมหาวิทยาลัยต่างๆ และ โรงเรียนนายร้อยตำรวจสามพราน (พ.ศ. 2514 – 2519)

ตามที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2513 เห็นชอบให้กระทรวงมหาดไทย โดยกรมการปกครอง ดำเนินการจัดส่งนักศึกษาชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เข้าศึกษาต่อมหาวิทยาลัยต่างๆ และ โรงเรียนนายร้อยตำรวจสามพราน ตั้งแต่ พ.ศ. 2514 – 2519 มีนักศึกษาชาวไทยมุสลิมจังหวัดชายแดนภาคใต้เข้าเรียนตามโครงการนี้ จำนวน 243 คน สำเร็จการศึกษา จำนวน 217 คน คิดเป็นร้อยละ 89.30 และไม่สำเร็จการศึกษา จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 10.70

ระยะที่ 2 โครงการจัดส่งนักศึกษาชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เข้าศึกษาต่อมหาวิทยาลัยต่างๆ และ โรงเรียนนายร้อยตำรวจสามพราน (พ.ศ. 2520 – 2524)

ภายหลังสิ้นสุดโครงการระยะที่ 1 แล้ว กระทรวงมหาดไทยได้ขยายระยะเวลาการดำเนินงานตามโครงการต่อไปอีก 5 ปี (พ.ศ. 2520-2524) คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 17 มีนาคม

2520 เห็นชอบให้ขยายระยะเวลาการดำเนินงานส่งเสริมการศึกษาแก่ชาวไทย ที่นับถือศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้ออกไปอีกตามห้วงระยะเวลาที่เสนอขอ มีนักศึกษาชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้เข้าเรียน จำนวน 199 คน สำเร็จการศึกษา จำนวน 149 คน คิดเป็นร้อยละ 74.87 และไม่สำเร็จการศึกษา จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 25.13

ระยะที่ 3 โครงการจัดตั้งนักศึกษาชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เข้าศึกษาต่อมหาวิทยาลัยต่างๆ และโรงเรียนนายร้อยตำรวจสามพราน (พ.ศ. 2525 – 2529)

จากผลสำเร็จของการดำเนินโครงการระยะที่ 1 และ ระยะที่ 2 สามารถทำให้ชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ สามารถพูดและเขียนภาษาไทยได้มากขึ้น และยกระดับการศึกษาของชาวไทยมุสลิมให้สูงขึ้น ทำให้การแก้ไขปัญหาด้านสังคมจิตวิทยาตามนโยบายความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้บรรลุผลตามเป้าหมายที่วางไว้ในระดับหนึ่ง ดังนั้นเพื่อเป็นการขยายผลการปฏิบัติให้กว้างขวางออกไป กระทรวงมหาดไทย จึงเสนอขอขยายระยะเวลาการดำเนินงานต่อไปอีก 5 ปี พ.ศ. 2525 – 2529 ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้อนุมัติให้ดำเนินการตามที่กระทรวงมหาดไทยเสนอขอ สำหรับผลการดำเนินการในระยะนี้ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2525 – 2529 มีนักศึกษาชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้เข้าเรียน จำนวน 222 คน สำเร็จการศึกษา จำนวน 161 คน คิดเป็นร้อยละ 72.52 และไม่สำเร็จการศึกษา จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 27.48

ระยะที่ 4 โครงการจัดตั้งนักศึกษาชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เข้าศึกษาต่อมหาวิทยาลัยต่างๆ และโรงเรียนนายร้อยตำรวจสามพราน (พ.ศ. 2530 – 2534) ซึ่งในระยะนี้มีการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับโครงการ 3 โครงการ

1. เนื่องจากกรมตำรวจมีปัญหาด้านตำแหน่ง และ อัตรากำลัง จึงขอชะลอการรับนักศึกษาชาวไทยมุสลิมจังหวัดชายแดนภาคใต้เข้าเรียนต่อในโรงเรียนนายร้อยตำรวจไว้ก่อน โดยขอชะลอการรับนักศึกษาตั้งแต่ปีการศึกษา 2532 เป็นต้นไป

2. คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน 2531 ให้ลดการให้โอกาสพิเศษในการเข้ารับการศึกษาของเยาวชนไทยที่นับถือศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้ลงปีละ 20% จนหมดสิ้นภายใน 5 ปี (พ.ศ. 2532 – 2536)

3. คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2535 อนุมัติให้ขยายการให้โอกาสพิเศษส่งนักศึกษาเข้าเรียนต่อในมหาวิทยาลัยนอกพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ของกระทรวงมหาดไทยโดยคงโควต้าที่เหลือ 20% ต่อไปอีก 5 ปี (พ.ศ. 2536 – 2540)

จากการดำเนินงานตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 – 2534 มีนักศึกษาชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้เข้าเรียน จำนวน 281 คน สำเร็จการศึกษา จำนวน 158 คน คิดเป็นร้อยละ 56.23 และไม่สำเร็จการศึกษา จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 21.35 และกำลังศึกษาอยู่ จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 22.42

สรุป นับตั้งแต่เริ่มโครงการในปี พ.ศ. 2514 จนถึงปี พ.ศ. 2534 มีผู้ที่เข้ารับการศึกษาดตามโครงการทั้งสิ้น จำนวน 945 คน สำเร็จการศึกษา จำนวน 685 คน คิดเป็นร้อยละ 72.49 ไม่สำเร็จการศึกษา (พ้นสภาพนักศึกษานี้เนื่องจากลาออก ถูกคัดชื่อออก) จำนวน 197 คน คิดเป็นร้อยละ 20.85 และกำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยต่างๆ ของรัฐ จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 6.66

ตาราง 2.3 จำนวนนักศึกษาเข้าเรียนต่อมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ระหว่างปีพุทธศักราช 2514-2541

มหาวิทยาลัย	ส่งเข้าเรียน ปี พ.ศ.																																					รวม
	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41										
จุฬาลงกรณ์	4	5	5	4	3	3	2	9	2	2	0	1	0	0	4	6	5	4	3	11	3	6	1	2	1	2	2	4	94									
ธรรมศาสตร์	5	4	4	5	4	4	2	4	1	2	1	1	0	0	3	2	3	7	4	8	6	4	1	3	3	2	0	4	87									
เกษตรศาสตร์	4	1	3	2	3	5	2	4	1	2	2	1	0	0	4	2	1	7	4	6	2	1	3	0	2	1	3	2	68									
ศิลปากร	1	5	2	2	2	4	3	2	0	2	2	2	1	0	7	2	1	4	4	9	2	0	0	1	1	3	0	0	62									
มหิดล	1	1	1	0	0	2	0	0	1	1	0	1	0	0	1	1	0	4	5	7	1	3	2	1	0	0	1	1	35									
ขอนแก่น	0	0	0	1	1	2	0	1	1	0	0	1	0	0	0	1	0	2	2	6	0	2	2	0	0	0	0	0	22									
เชียงใหม่	2	2	2	1	4	0	2	2	1	1	1	0	0	0	2	3	0	4	4	6	2	1	2	0	0	1	1	0	44									
ศรีนครินทร์	3	4	4	3	3	3	2	3	0	0	0	1	0	0	3	4	0	0	2	0	0	1	0	1	0	0	1	0	38									
มศว ปทุมวัน	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1									
บูรพา	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	4									
มศว สงขลา	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0	7									
สงขลา	4	4	6	2	4	5	7	0	1	2	1	2	0	0	0	5	3	8	5	13	5	2	5	9	8	7	8	5	121									
นครินทร์																																						
นายร้อยตำรวจ	0	1	1	1	0	2	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	7									
รวม	24	27	28	21	24	30	20	26	8	13	8	10	1	0	24	26	17	42	34	70	21	20	16	17	15	16	16	16	590									

บทที่ 3

วิธีดำเนินการ

การประเมินโครงการจัดส่งนักศึกษาชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เข้าศึกษาต่อมหาวิทยาลัยต่างๆ เป็นการศึกษาโดยใช้ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพจากแหล่ง ข้อมูลทุติยภูมิ และปฐมภูมิประกอบกัน ทั้งนี้เนื่องจากการประเมินย้อนกลับตั้งแต่โครงการ ระยะแรกจนถึงปัจจุบัน โดยมีขั้นตอนการวางแผน ออกแบบการประเมินและวิธีดำเนินการ ดังต่อไปนี้

1. ประชากรที่เป็นแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ

การกำหนดประชากรที่เป็นแหล่งข้อมูลปฐมภูมิในการประเมินครั้งนี้ ได้กำหนด ลักษณะประชากรที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับโครงการ จำแนกเป็นผู้ได้รับผลโดยตรงและผลกระทบ จากโครงการและกลุ่มผู้ใช้ผลจากการประเมิน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. กลุ่มเป้าหมายของโครงการ เป็นกลุ่มเยาวชนไทยที่นับถือศาสนาอิสลาม จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ได้รับการคัดเลือกเข้าศึกษาต่อมหาวิทยาลัยต่างๆ ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2514 จนถึงปัจจุบัน

2. กลุ่มที่ได้รับผลกระทบจากผลผลิตของโครงการ เป็นกลุ่มบุคคลที่กลุ่ม เป้าหมายจะต้องปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์ด้วย หลังจากสำเร็จตามหลักสูตรของมหาวิทยาลัย ได้แก่ ผู้นำชุมชนและผู้นำทางศาสนา และบุคลากรในส่วนราชการต่าง ๆ ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ 4 จังหวัด คือ จังหวัดยะลา ปัตตานี สตูล และจังหวัดนราธิวาส

3. กลุ่มผู้บริหารและการจัดการโครงการ เป็นกลุ่มที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานตลอดจนการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการ ได้แก่ บุคลากรของส่วนประสานราชการ สำนักงาน ประสานมวลชน กรมการปกครอง ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ และมหาวิทยาลัย สงขลานครินทร์

2. การกำหนดวัตถุประสงค์และประเด็นในการประเมิน

คณะผู้วิจัยได้ทำการประชุมเบื้องต้นกับบุคลากรของสำนักประสานงานมวลชน เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ และความคิดรวบยอดในการดำเนินการโครงการ ตลอดจนดำเนินการให้ได้ข้อตกลงร่วมกันในการกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมิน ตัวบ่งชี้ (indicators) ความสำเร็จหรือล้มเหลวของโครงการ และนำไปสู่ประเด็นในการพิจารณาข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการดังนี้

ตาราง 3.1 วัตถุประสงค์และประเด็นในการประเมิน

วัตถุประสงค์	ข้อมูลหรือประเด็นที่ใช้ในการพิจารณา
1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ความจำเป็นของโครงการ	1. ลักษณะและปัญหาของจังหวัดชายแดนภาคใต้ 2. นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ 3. สถิติการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษา 4. ความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุประสงค์ของโครงการกับปัญหา นโยบาย และสถิติการศึกษา
2. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์รูปแบบการบริหารจัดการโครงการ	รายละเอียดของโครงการเกี่ยวกับ 1. การคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย 2. การจัดหาทุนและมอบทุน 3. การส่งวนอัตรา (จัดหางาน) 4. วิธีดำเนินการ
3. เพื่อติดตามผลผลิตและผลกระทบของโครงการ	1. สถิติผู้เข้าร่วมโครงการและจบการศึกษาตามหลักสูตร 2. ระดับความรุนแรงของปัญหาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ 3. ความคิดเห็นของประชากรที่มีต่อโครงการและผลผลิต

3. เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

จากการกำหนดวัตถุประสงค์และประเด็นในการประเมิน คณะผู้วิจัยได้นำมาสร้างเป็นเครื่องมือที่เหมาะสม ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังต่อไปนี้

1. แบบสัมภาษณ์ผู้บริหาร/ผู้ปฏิบัติการโครงการ

แบบสัมภาษณ์ใช้กับตัวอย่างประชากรกลุ่มนี้ ใช้ร่วมกับเทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึก (indepth interview) ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับ

1.1 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับ ผู้ให้ข้อมูล

1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินการ ได้แก่ วัตถุประสงค์ การดำเนินการ ปัญหา และความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลของโครงการ

2. แบบสัมภาษณ์ประชาชน/ผู้นำชุมชน

แบบสัมภาษณ์ที่ใช้มีลักษณะเป็นแบบโครงการสร้างประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับลักษณะและปัญหาชุมชน ความรู้และความเห็นเกี่ยวกับโครงการ

3. แบบสอบถามผู้ร่วมโครงการ

แบบสอบถามชุดนี้มีลักษณะเป็นคำถามตรง (direct question) สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของตัวอย่าง (subjects) ข้อมูลเกี่ยวกับโครงการในด้านวัตถุประสงค์ ความสำเร็จของโครงการ วิธีดำเนินการ และความเห็นเกี่ยวกับปัญหาชุมชน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเพื่อประเมินโครงการครั้งนี้ นอกจากการวิเคราะห์เอกสารอันเป็นแหล่งข้อมูลทุติยภูมิแล้วได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการสังเกต สัมภาษณ์ และใช้แบบสอบถามกับตัวอย่างประชากรในจังหวัดชายแดนภาคใต้ 4 จังหวัด ดังนี้

ตาราง 3.2 จังหวัดและอำเภอที่กำหนดเป็นแหล่งข้อมูลในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม

จังหวัด	อำเภอ
ยะลา	เมือง
	ธารโต
ปัตตานี	เมือง
	สายบุรี
สตูล	เมือง
	ละงู
นราธิวาส	เมือง
	แว้ง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพ (qualitative data) ซึ่งได้จากการสังเกต สัมภาษณ์ แบบสอบถามแบบปลายเปิด จากนั้นทำการจัดประเภทและแจกแจงความถี่ของข้อมูล เพื่อใช้ฐานนิยม เป็นตัวแทนของข้อมูลเชิงคุณภาพในแต่ละเนื้อหา สำหรับข้อมูลจากแบบสอบถามหรือสัมภาษณ์เชิงโครงสร้าง ใช้วิธีการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละของการแจกแจงความถี่

บทที่ 4

ผลการประเมิน

การประเมินโครงการจัดส่งนักศึกษาไทยที่นับถือศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ครั้งนี้เป็นการประเมินตั้งแต่ระยะแรกจนถึงปัจจุบัน ฉะนั้น ข้อมูลที่ นำมาวิเคราะห์จึงประกอบด้วยข้อมูลจากแหล่งทุติยภูมิ และแหล่งปฐมภูมิ แหล่งข้อมูล ทุติยภูมิ ประกอบด้วยเอกสารจากส่วนราชการ อาทิ สำนักงานประสานงานมวลงชน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ สำนักงานศึกษาธิการเขตการ ศึกษา 2 และ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ส่วนแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ ได้แก่ ผู้เข้าร่วม โครงการที่ สำเร็จการศึกษาและ กำลังศึกษาอยู่ ผู้ปฏิบัติงานโครงการ และบุคลากรในชุมชนที่มี นัยสำคัญ ต่อโครงการ และผู้เข้าร่วมโครงการ เช่น ข้าราชการฝ่ายปกครอง ศึกษาธิการ ศูนย์อำนวยการ บริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด สมาชิกสภาองค์การบริหาร ส่วนตำบล และประชาชนซึ่งมีบทบาทเป็นผู้นำชุมชน เช่นข้าราชการบำนาญ โดยแต่ละแหล่ง ข้อมูลมีวิธีการเลือกและลักษณะพื้นฐาน ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมายของโครงการ จำแนกออกเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มผู้สำเร็จการศึกษา และ กำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัย การเลือกตัวอย่างผู้สำเร็จการศึกษา ดำเนินการโดยการสำรวจรายชื่อ และที่อยู่จากทำเนียบของผู้สำเร็จการศึกษาตามโครงการจัดส่งนักศึกษาชาวไทยมุสลิมจังหวัดชาย แดนภาคใต้เข้าศึกษาต่อมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2514 ถึง ปีการศึกษา 2536 (สำนัก ประสานงานมวลงชน) แล้วจัดส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ การเก็บข้อมูลอีกกรณีหนึ่ง เมื่อคณะ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลภาคสนามกับกลุ่มตัวอย่างประชากรที่ได้รับผลกระทบจากผลผลิตของ โครงการ ได้ติดตามสัมภาษณ์ผู้สำเร็จการศึกษาและทำงานในพื้นที่เพื่อให้ได้ข้อมูลและข้อร้องให้ ตัวอย่างที่ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์ดำเนินการแจกแบบสอบถามไปยังกลุ่มเพื่อนผู้เข้าร่วมโครงการใน จังหวัดตามที่แต่ละหน่วยตัวอย่างจะสามารถติดตามได้ จำนวนตัวอย่างที่ได้จากทั้งสองวิธีการนี้ เกือบทุกคนมีงานทำแล้ว ยังไม่มีงานทำเพียง 2 คน ส่วนใหญ่มีอาชีพรับราชการในสังกัดกระทรวง ต่าง ๆ อาทิ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงยุติธรรม ทบวงมหาวิทยาลัย กระทรวงมหาดไทย และกระทรวงการคลัง มีส่วนน้อยที่ทำงานรัฐวิสาหกิจ บริษัทเอกชน และ ธนาคาร

พื้นฐานของภูมิลำเนาเดิมกระจายใน 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ ยะลา ปัตตานี นราธิวาสและสตูล มีลักษณะชุมชนเป็นชุมชนมุสลิมขนาดกลางเป็นส่วนใหญ่ รายได้ของชุมชน มาจากการประกอบอาชีพ การประมง สวนยาง สวนผลไม้และรับจ้าง ซึ่งมีรายได้ปานกลาง และ

ตัวอย่างแต่ละคนมาจากครอบครัวที่ประกอบอาชีพสอดคล้องกับชุมชน ฐานะของครอบครัวพอกินพอใช้ มีที่พุ่มเพียงพอได้บ้าง พอ ๆ กับ กลุ่มที่หาเช้ากินค่ำ

พื้นฐานการศึกษาระดับมัธยมศึกษาส่วนใหญ่จะสำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนมัธยมศึกษาสายสามัญที่เป็นโรงเรียนรัฐบาลประจำจังหวัด ประจำอำเภอ และโรงเรียนอิสลามวิทยาลัย มีบ้างบางคนสำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ภาษาพูดที่ใช้โดยปกติจะใช้ภาษาไทยควบคู่กับภาษามลายู(ยาวิ) ที่ใช้ภาษาไทย หรือภาษาถิ่นภาคใต้ เพียงภาษาเดียวมีประมาณร้อยละ 30

สำหรับตัวอย่างประชากรที่กำลังศึกษาดำเนินการโดยวิธีการ snowball sampling จากนิสิตที่กำลังศึกษา ณ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ติดตามกลุ่มผู้เข้าร่วมโครงการที่กำลังศึกษาในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในเขตกรุงเทพมหานคร ส่วนมหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาคใช้วิธีการติดต่อผ่านอาจารย์ฝ่ายกิจการนิสิตให้ช่วยติดต่อและเก็บข้อมูลให้ ได้จำนวนตัวอย่างทั้งหมดในกลุ่มนี้ 16 คน ซึ่งมีลักษณะพื้นฐานอื่นเช่นเดียวกับผู้สำเร็จการศึกษา

2. กลุ่มที่ได้รับผลกระทบจากผลผลิตของโครงการ ประชากรในกลุ่มนี้ ได้แก่ ผู้บังคับบัญชาของกลุ่มเป้าหมายโครงการ และประชาชนที่อยู่ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยวิธี snowball sampling ผู้บังคับบัญชาจากการส่งแบบสอบถามสำหรับผู้บังคับบัญชาแนบไปกับแบบสอบถามผู้เข้าร่วมโครงการที่สำเร็จการศึกษาแล้ว ฉะนั้นตัวอย่างประชากร กลุ่มนี้จึงเป็นข้าราชการสังกัดกระทรวงต่าง ๆ ทั้งหมด ส่วนประชากรในพื้นที่คณะผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการ focus group interview จากคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด อำเภอ นายอำเภอ ศึกษาธิการอำเภอ สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และผู้ปกครองของผู้เข้าร่วมโครงการ ตามที่ได้นัดหมายกับทางจังหวัดให้ช่วยประสานงานนัดหมายกลุ่มบุคคลดังกล่าว เพื่อการสัมภาษณ์แบบ focus group

3. กลุ่มผู้บริหารและจัดการโครงการ ตัวอย่างประชากรกลุ่มนี้ ได้แก่ ผู้ช่วยรองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เจ้าหน้าที่ ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ เจ้าหน้าที่ศูนย์ประสานราชการ สำนักประสานงานมวลชน ซึ่งมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ และเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งปฐมภูมิและทุติยภูมิเพื่อตอบคำถามการประเมินตามลำดับวัตถุประสงค์ ปรากฏผลดังนี้

1. ความจำเป็นของโครงการ

โครงการจัดตั้งนักศึกษาชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลาม จังหวัดชายแดนภาคใต้เข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยต่างๆ มีจุดเริ่มต้นจากการประชุมคณะกรรมการบริหาร ศูนย์ประสานงานปกครอง

จังหวัดชายแดนภาคใต้ ครั้งที่ 10 เมื่อ วันที่ 13 มิถุนายน 2511 เพื่อแก้ปัญหาทางสังคมจิตวิทยา อันเนื่องจากประชาชนในจังหวัด ปัตตานี ยะลา นราธิวาส และ จังหวัดสตูล ส่วนใหญ่มีชนบ ธรรมเนียมประเพณี ศาสนา ภาษา และ วัฒนธรรมแตกต่างไปจากภูมิภาคอื่น โดยการติดต่อ สื่อสารในชีวิตประจำวัน และติดต่อราชการจะใช้ภาษามลายูท้องถิ่น (ภาษายาวี) ไม่นิยมส่งบุตรหลาน เข้าเรียนตามโรงเรียนสามัญ แต่นิยมส่งบุตรหลานไปศึกษาทางศาสนาอิสลามตามโรงเรียนเอกชน สอนศาสนาอิสลาม (โรงเรียนปอเนาะเดิม) และถ้ามีฐานะทางเศรษฐกิจดีก็จะส่งไปศึกษาต่อที่ ประเทศมาเลเซีย หรือกลุ่มประเทศตะวันออกกลาง ทำให้พื้นฐานการศึกษา และการเรียนรู้ภาษา ไทยของเยาวชนไทยมุสลิมต่ำกว่ามาตรฐาน เป็นสาเหตุให้ไม่สามารถแข่งขันเข้าศึกษาต่อในระดับ สูงได้เมื่อเทียบกับชาวไทยในภูมิภาคอื่น ทำให้กลุ่มผู้ไม่หวังดีต่อประเทศชาติในขณะนั้น ฉวยโอกาส สร้างสถานการณ์โจมตี ยุบ ปลุกปั่นประชาชนทำให้หลงเชื่อเข้าใจผิด โดยหยิบยกเอาความแตกต่าง ทางภาษาพูด ศาสนา ตลอดจนชนบธรรมเนียมประเพณี เป็นข้ออ้างเพื่อแบ่งแยกดินแดน อันนำมา ซึ่งความยุ่งยากทางการเมืองและการปกครอง รัฐบาลจึงจำเป็นต้องรีบดำเนินการแก้ปัญหาดังกล่าว โดยมอบให้กรมการปกครองเป็นผู้จัดทำโครงการจัดตั้งนักศึกษาชาวไทย เข้าเรียนต่อมหาวิทยาลัย เสนอต่อกระทรวงมหาดไทย เพื่อนำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาอนุมัติในหลักการต่อไป

ที่ประชุมคณะกรรมการพัฒนาภาคใต้มีมติเห็นด้วยกับโครงการและได้เสนอให้คณะ กรรมการบริหารศูนย์ประสานงานปกครองจังหวัดชายแดนภาคใต้ บรรจุโครงการดังกล่าวเสนอต่อ กระทรวงมหาดไทย ซึ่งคณะรัฐมนตรีเห็นชอบให้ดำเนินการ ระยะที่ 1 (พ. ศ. 2514 – 2519) เมื่อ วันที่ 10 มีนาคม 2513 และขยายระยะเวลาดำเนินโครงการเรื่อยมา รวมเป็น 6 ระยะ ตามมติคณะ รัฐมนตรี วันที่ 17 มีนาคม 2520 30 ธันวาคม 2523 3 กุมภาพันธ์ 2530 8 พฤศจิกายน 2531 17 มีนาคม 2535 และ 9 มิถุนายน 2541 โดยมีวัตถุประสงค์แรกเริ่มโครงการดังนี้

1. เพื่อแก้ปัญหาด้านสังคมจิตวิทยาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้
2. เพื่อให้โอกาสแก่เยาวชนไทยมุสลิมจังหวัดชายแดนภาคใต้ สามารถเข้าศึกษาต่อ ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐได้เป็นกรณีพิเศษโดยการสอบคัดเลือกแข่งขันกันเอง
3. เพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษาตามโครงการได้กลับไปทำงานตามภูมิลำเนา เพื่อสร้างสรรค ์ ความเจริญและมีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่ และเป็นผู้เชื่อมประสานในการแก้ปัญหาชายแดน ภาคใต้

ต่อมารัฐบาลได้กำหนดนโยบายความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับชายแดนภาคใต้เป็นนโยบาย ระดับชาติเป็นฉบับแรก ในปี 2521 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบเมื่อวันที่ 24 มกราคม 2542 ประกอบด้วยนโยบายรวม 5 ด้าน ได้แก่ สังคมจิตวิทยา การเมืองภายใน การเมืองระหว่างประเทศ

เศรษฐกิจ และด้านการปราบปรามการก่อการร้าย โดยมีสาระสำคัญของนโยบายเป็นการรักษาความสงบ การปราบปรามการก่อการร้าย การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ การเรียนรู้ และใช้ภาษาไทย และการสร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มประเทศมุสลิม

นโยบายฉบับที่ 2 มีการกำหนดห้วงระยะเวลาดำเนินการ 5 ปี (พ.ศ. 2531 - 2535) ที่คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบเมื่อ 8 พฤศจิกายน 2531 เป็นผลมาจากการทบทวนนโยบายฉบับแรก และการประเมินสถานการณ์ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น มีจุดมุ่งหมายสำคัญคือการสร้างความสามัคคี ความสงบ และความอยู่ดีมีสุขของประชาชน โดยให้ความสำคัญเร่งด่วนลำดับแรกในการสร้างความเข้าใจ ลดความหวาดระแวงด้วยการยอมรับในความแตกต่าง และให้เกิดอิทธิพลซึ่งกันและกัน เน้นดำเนินงานมวลชนให้ผู้นำมุสลิมมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและพัฒนาสังคม ใช้แนวทางสันติ และปฏิเสธแนวทางรุนแรง ในขณะที่ใช้การเมืองนำการทหารในการรักษาความสงบในห้วง 5 ปีที่มีการดำเนินการตามนโยบายฉบับนี้ ปรากฏว่าได้รับผลสำเร็จอย่างดีโดยเฉพาะการสร้างความเข้าใจ และลดความหวาดระแวง มีการดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรมชัดเจน มีการยอมรับและให้เกิดอิทธิพลต่อกัน สภาพทางการเมืองเปิดกว้างให้ผู้นำมุสลิมมีบทบาททางการเมืองระดับชาติ และท้องถิ่น ทำให้เงื่อนไขระดับชาติลดลง เจ้าหน้าที่รัฐมีความเข้าใจปัญหามากขึ้น แต่ยังไม่เพียงพอที่จะผลักดันการแก้ไขปัญหาได้อย่างทั่วถึง ในขณะที่ดำเนินนโยบายการเมืองนำการทหาร มีความคืบหน้าในระดับที่สลายจิตความสามารถของขบวนการโจรจิ้งก่การร้าย จนไม่สามารถใช้กำลังขนาดใหญ่ได้อีกต่อไป ความสัมพันธ์กับต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้เปลี่ยนแปลงไปในทางสร้างสรรค์มากขึ้น อย่างไรก็ตามยังมีปัญหาการสร้างเอกภาพทางความคิดระดับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ และการพัฒนาที่ยังล่าช้า

สำหรับนโยบายฉบับที่ 3 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบเมื่อวันที่ 7 มิถุนายน 2537 กำหนดนโยบายที่มีห้วงระยะเวลาดำเนินการ 5 ปี ต่อเนื่องจากฉบับที่ 2 ซึ่งได้ทบทวนขึ้นใหม่เพื่อให้มีความเหมาะสม และสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งเพื่อให้มีการปรับการดำเนินงานตามนโยบายให้สามารถแก้ปัญหาได้อย่างรวดเร็ว และตรงกับสาเหตุของปัญหามากขึ้นโดยเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่เป็นงานสำคัญเร่งด่วนเพื่อให้พลังการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นเครื่องมือสำคัญในการแก้ปัญหาและพัฒนาสังคมให้เข้มแข็ง ในขณะเดียวกันจะรักษาเสถียรภาพของแนวทางการแก้ไขปัญหาทางการเมืองและสังคมจิตวิทยาที่ดำเนินงานมาในแนวทางที่ถูกต้องแล้วให้ดำเนินต่อไปอย่างมั่นคง รวมทั้งการระดมพลังและความร่วมมือจากทุกฝ่ายในการรักษาความสงบเรียบร้อย และลดความขัดแย้งที่มีอยู่ในสังคม รวมทั้งการประชาสัมพันธ์เพื่อรักษาบรรยากาศของความเข้าใจ และความพร้อมที่จะรับการพัฒนา ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินการทุกด้านหนุนช่วยให้การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่อง บังเกิดความสงบสุขและความเจริญก้าวหน้าของ

ประชาชนในพื้นที่อย่างถาวร ในห้วงของการดำเนินนโยบายที่ผ่านมา ปรากฏว่าการดำเนินการตามนโยบายมีผลสืบหน้าอย่างน่าพอใจในทุกด้าน แม้ว่าจะมีความเปลี่ยนแปลงของปัจจัยด้านต่าง ๆ ส่งผลกระทบและเป็นปัญหาอุปสรรคต่อการดำเนินงานตามนโยบาย ทำให้เกิดความล่าช้าและชะงักงันของการดำเนินงานในบางโครงการ แต่ในภาพรวมการดำเนินงานตามนโยบายมีความต่อเนื่องและมีระดับของพัฒนาการเป็นที่น่าพอใจ อย่างไรก็ตามปัญหาสังคมจิตวิทยายังคงดำรงอยู่ ปัญหาความยากจนและความไม่เป็นธรรมในสังคม ที่เกิดจากการพัฒนาที่ยังไม่กระจายผลได้จากการพัฒนาให้ทั่วถึงและเท่าเทียมกัน ปัญหาภาพลักษณ์ความไม่สงบ และปัญหาอาชญากรรมที่รุนแรงขึ้น

โครงการจัดส่งนักศึกษาชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้เข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยดำเนินการเพื่อแก้ปัญหาด้านสังคมจิตวิทยาของจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้อย่างต่อเนื่องควบคู่กับนโยบายความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีลักษณะเป็นโครงการที่มีการดำเนินการแบบครบวงจร คือ ตั้งแต่การคัดเลือกชาวไทยมุสลิมจังหวัดชายแดนภาคใต้เข้าเรียนในมหาวิทยาลัยโดยไม่ต้องสอบคัดเลือกร่วมกับบุคคลทั่วไป (เป็นการให้โอกาสพิเศษทางการศึกษา) และในระหว่างการศึกษา ทางกระทรวงมหาดไทยได้จัดสรรเงินเพื่อเป็นทุนอุดหนุนการศึกษาให้ และเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้ว กระทรวงมหาดไทยยังจัดให้มีการสงวนอัตราโดยกระทรวงมหาดไทย (กรมการปกครอง) จะมีหนังสือไปยังกระทรวงต่าง ๆ และทบวงมหาวิทยาลัย เพื่อสอบถามอัตราว่างในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่จะขอสงวนเอาไว้ให้สำหรับผู้สำเร็จการศึกษาตามโครงการเข้ารับราชการ นั่นคือ โครงการนี้เป็นโครงการที่มุ่งเสริมให้คนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีระดับการศึกษาที่สูงขึ้น และนำความรู้และความสามารถดังกล่าวไปพัฒนาท้องถิ่นของตนเองให้มีความเจริญก้าวหน้าต่อไป ประกอบกับพื้นที่ดังกล่าวมีลักษณะพิเศษต่างจากภูมิภาคอื่น ๆ คือมีความแตกต่างกันทางด้านภาษา ศาสนา และวัฒนธรรม ฉะนั้น การได้ผู้สำเร็จการศึกษาตามโครงการกลับไปปฏิบัติงานยังพื้นที่ของตนเองไม่ว่าจะอยู่ในภาครัฐราชการ หรือภาคเอกชนก็ตามจะก่อให้เกิดความสะดวกต่อการปฏิบัติงาน และสอดคล้องกับแผนกลยุทธ์พัฒนาข้าราชการตามนโยบายความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับชายแดนภาคใต้ (พ.ศ. 2539-2544) ที่จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการบริหารงานบุคคลของจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย 4 กลยุทธ์ คือ

1. การสรรหาข้าราชการที่มีคุณสมบัติ และเหมาะสมกับพื้นที่
2. การพัฒนาข้าราชการโดยการปฐมนิเทศและฝึกอบรม
3. การสร้างขวัญและกำลังใจโดยการรักษาความปลอดภัย ให้สวัสดิการเต็มสิทธิ การเยี่ยมบำรุงขวัญของผู้บังคับบัญชาทุกระดับชั้น สร้างบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการทำงาน
4. การตรวจสอบระบบการบริหารงานบุคคลอย่างสม่ำเสมอ

ซึ่งแผนกลยุทธ์ดังกล่าว สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนได้เสนอความเห็นเกี่ยวกับแผนว่า “ควรมีแผนการสนับสนุนคนในท้องถิ่นให้ได้รับการศึกษาในสถานศึกษาด้วยวิธีการต่างๆ และเข้ารับราชการได้ตามระบบการสรรหา และเลือกสรรพิเศษตามที่ได้กำหนดขึ้น โดยตั้งเป้าหมายว่า งานระดับปฏิบัติที่ไม่ต้องเน้นความเชี่ยวชาญเป็นพิเศษ และต้องปฏิบัติงานคลุกคลีกับประชาชน ควรสรรหามาจากคนในท้องถิ่นเป็นหลัก”

นอกจากความสอดคล้องกับแผนกลยุทธ์ในการพัฒนาข้าราชการตามนโยบายความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้แล้ว สภาพการจัดการศึกษา และค่านิยมทางการศึกษาของประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีการเปลี่ยนแปลงไป เช่น ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม (ปอเนาะเดิม) ซึ่งแต่เดิมจะสอนเฉพาะภาษาอาหรับและศาสนาอิสลาม ได้ปรับเปลี่ยนมาสอนวิชาสามัญตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการทั้งในระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา โดยความร่วมมือจากข้าราชการครูในจังหวัด นอกจากนี้ยังนิยมส่งบุตรหลานเข้าศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาสายสามัญ ซึ่งไม่ได้สอนศาสนาอิสลามในโรงเรียนรัฐบาล และโรงเรียนเอกชนมากกว่าเดิม สถิติจำนวนนักเรียน นิสิต นักศึกษา จำแนกตามระดับและประเภทการศึกษา ในเขตการศึกษา 2 (จังหวัดยะลา สตูล ปัตตานี และนราธิวาส) ที่สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการรวบรวมไว้ อย่างไรก็ตามข้อมูลดังกล่าวเป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมเฉพาะเขตการศึกษา ไม่ครอบคลุมจำนวนนักเรียนที่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาแล้วเข้าศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษา ในเขตการศึกษาอื่น เช่น ที่จังหวัดสงขลา จังหวัดนครศรีธรรมราช จากการสัมภาษณ์ศึกษาธิการเขตการศึกษา 2 และผู้อำนวยการสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ได้ข้อมูลสอดคล้องกันว่า ปัจจุบันนักเรียนที่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาในเขตการศึกษา 2 จะเข้าศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษา ประมาณร้อยละ 50 – 60 โดยจะศึกษาทั้งในโรงเรียนสายสามัญ และ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่มีชื่อเสียงในเขตการศึกษาอื่นด้วย และศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญเพื่อศึกษาในระดับอุดมศึกษา ประมาณร้อยละ 40 – 50 ของนักเรียนที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ตาราง 4.1 จำนวนนักเรียน นิสิต นักศึกษา จำแนกตามระดับและประเภทการศึกษา ในเขตการศึกษา 2 (จังหวัดยะลา สตูล ปัตตานี และนราธิวาส) *

ปี การศึกษา	รวม	ก่อน ประถม ศึกษา	ประถม ศึกษา	มัธยม ศึกษา ตอน ต้น	มัธยมศึกษาตอนปลาย				อุดมศึกษา			
					ประเภท สามัญ ศึกษา	ประเภท อาชีวศึกษา	ประเภท ฝึกหัดครู	ประเภท อื่น ๆ	ประเภท อาชีวศึกษา	ประเภท ฝึกหัดครู	ปริญญาตรี และสูงกว่า	ประเภท อื่น ๆ
2518	218,972	15,649	174,461	21,563	2,344	2,205	1,703	-	-	1,047	-	-
2519	225,404	16,809	178,691	20,502	3,880	2,859	1,424	-	74	1,165	-	-
2520	228,989	20,948	176,293	20,883	4,638	3,775	919	-	210	1,323	-	-
2521	213,774	19,213	154,658	28,272	5,018	4,098	618	-	287	1,610	-	-
2522	255,228	26,764	187,508	27,921	5,454	5,179	448	-	370	1,584	-	-
2523	265,479	27,894	194,939	28,287	5,343	6,683	238	-	557	1,538	-	-
2524	275,856	29,823	200,909	22,233	9,818	9,822	64	-	846	2,341	-	-
2525	280,241	29,372	202,959	22,731	10,920	10,493	43	-	1,275	2,448	-	-
2526	283,190	32,416	199,800	24,077	11,761	10,439	72	-	2,498	2,127	-	-
2527	289,340	33,964	203,169	26,095	11,229	9,366	49	-	3,542	1,926	-	-

ตาราง 4.1 (ต่อ)

ปี การศึกษา	รวม	ก่อน ประถม ศึกษา	ประถม ศึกษา	มัธยม ศึกษา ตอน ต้น	มัธยมศึกษาตอนปลาย				อุดมศึกษา			
					ประเภท สามัญ ศึกษา	ประเภท อาชีวศึกษา	ประเภท ฝึกหัดครู	ประเภท อื่น ๆ	ประเภท อาชีวศึกษา	ประเภท ฝึกหัดครู	ปริญญาตรี และสูงกว่า	ประเภท อื่น ๆ
2528	295,721	33,786	210,163	26,069	11,043	9,225	-	-	3,624	1,811	-	-
2529	306,908	45,502	211,972	25,133	10,752	8,674	-	-	3,316	1,559	-	-
2530	316,357	54,869	216,106	22,584	10,147	8,292	-	-	2,824	1,535	-	-
2531	299,667	46,823	210,197	21,466	9,380	8,093	-	-	2,288	1,420	-	-
2532	306,479	49,675	215,364	21,151	8,436	7,973	-	-	2,232	936	369	343
2533	323,513	49,661	231,075	21,901	7,719	8,763	-	-	2,418	1,228	340	408
2534	332,269	50,164	236,880	24,260	7,855	8,471	-	-	2,606	374	1,028	631
2535	350,407	55,269	245,664	27,088	8,476	9,009	-	-	2,812	308	1,208	573
2536	367,899	64,137	247,578	30,275	9,031	10,428	-	-	3,232	282	1,399	1,537
2540	424,973	88,672	251,556	42,608	15,786	16,780	-	-	พลละ1,107	-	2,881	สรภ5,583
2541	437,340	87,429	255,829	41,764	17,760	24,584	-	-	พลละ758	-	4,540	สรภ4,676

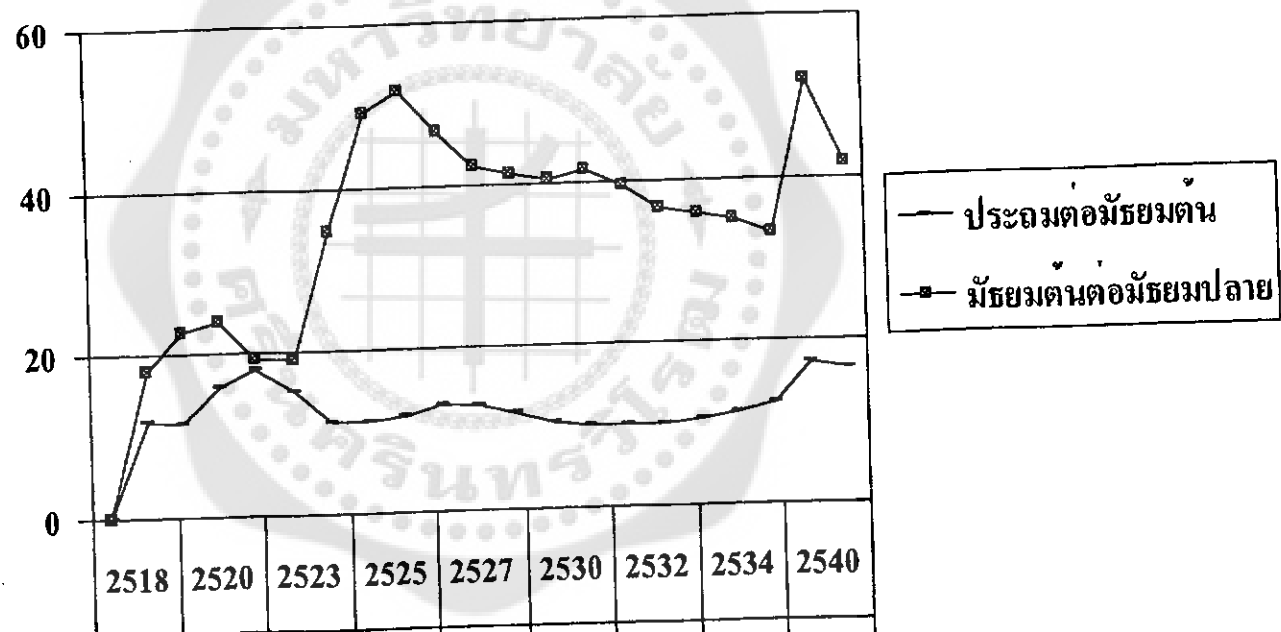
* สำนักนโยบายและแผน สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2519-2542) สถิติการศึกษาฉบับย่อ ปี พ.ศ. 2518- ปี พ.ศ. 2541. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา

ตาราง 4.2 จำนวนและร้อยละของนักเรียนและผู้จบชั้นประถมศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษา ในเขตการศึกษา 2 (จังหวัดยะลา สตูล ปัตตานี และนราธิวาส) *

ปี การศึกษา	ประถม ศึกษา	มัธยม ศึกษา ตอนต้น	ร้อยละของผู้จบ ประถมศึกษาต่อ ระดับมัธยมศึกษา	มัธยมศึกษา ตอนต้น	มัธยมศึกษา ตอนปลาย สายสามัญ	ร้อยละของผู้จบ มัธยมศึกษาตอนต้น ต่อมัธยมศึกษาตอน ปลาย
2518	174,461	21,563	-	21,563	2,344	-
2519	178,691	20,502	11.75	20,502	3,880	17.99
2520	176,293	20,883	11.69	20,883	4,638	22.62
2521	154,658	28,272	16.04	28,272	5,018	24.03
2522	187,508	27,921	18.05	27,921	5,454	19.29
2523	194,939	28,287	15.09	28,287	5,343	19.14
2524	200,909	22,233	11.41	22,233	9,818	34.71
2525	202,959	22,731	11.31	22,731	10,920	49.12
2526	199,800	24,077	11.86	24,077	11,761	51.74
2527	203,169	26,095	13.06	26,095	11,229	46.64
2528	210,163	26,069	12.83	26,069	11,043	42.32
2529	211,972	25,133	11.96	25,133	10,752	41.24
2530	216,106	22,584	10.65	22,584	10,147	40.37
2531	210,197	21,466	09.93	21,466	9,380	41.53
2532	215,364	21,151	10.06	21,151	8,436	39.30
2533	231,075	21,901	10.17	21,901	7,719	36.49
2534	236,880	24,260	10.50	24,260	7,855	35.87
2535	245,664	27,088	11.44	27,088	8,476	34.94
2536	247,578	30,275	12.32	30,275	9,031	33.34
2540	251,556	42,608	17.21	42,608	15,786	52.14
2541	255,829	41,764	16.60	41,764	17,760	41.68

* สำนักนโยบายและแผน สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2519-2542) สถิติการศึกษา
ฉบับย่อ ปี พ.ศ. 2518- ปี พ.ศ. 2541. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา

แผนภาพ 4.1 ร้อยละของผู้จบประถมศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษา

— ประถมต่อมัธยมต้น	0	11.69	15.09	11.31	13.06	10.65	10.06	10.5	17.21
■ มัธยมต้นต่อมัธยมปลาย	0	22.62	19.14	49.12	46.64	40.37	39.3	35.87	52.14

การวิเคราะห์วัตถุประสงค์ของโครงการจัดส่งนักศึกษาชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลาม จังหวัดชายแดนภาคใต้ เข้าศึกษาต่อมหาวิทยาลัย ของกระทรวงมหาดไทยพบว่ามีความสอดคล้องกับนโยบายความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ และแผนกลยุทธ์พัฒนาข้าราชการ ตามนโยบายดังกล่าว และมีดัชนีทางการศึกษาที่ชี้ให้เห็นว่าค่านิยมทางการศึกษาของประชาชนใน จังหวัดชายแดนภาคใต้มีการเปลี่ยนแปลง มีการสนับสนุนและส่งบุตรหลานเข้าศึกษาต่อระดับสูง ในโรงเรียนสายสามัญมากยิ่งขึ้น แม้ว่าดัชนีดังกล่าวจะไม่สามารถสรุปได้โดยตรงว่าเป็นผลมาจาก โครงการ

การสอบถามความเห็นของผู้เข้าร่วมโครงการ (กลุ่มเป้าหมายของโครงการ) และประชาชน ในพื้นที่ได้ข้อมูลสอดคล้องกันว่าวัตถุประสงค์ของโครงการที่ประสบความสำเร็จมากที่สุด คือ การส่งเสริม หรือเพิ่มโอกาสสำหรับผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา รองลงมาคือการช่วยพัฒนา บุคลากรเพื่อรองรับการพัฒนาประเทศ และเห็นว่าวัตถุประสงค์ของโครงการทั้งสองข้อจำเป็นต้อง คงไว้ในระดับต้น ๆ ถ้าหากโครงการนี้จะดำเนินต่อไป ข้อค้นพบดังกล่าวแสดงว่าโครงการนี้ ประสบความสำเร็จในการแก้ปัญหาพื้นฐานด้านสังคมจิตวิทยา และโครงการขยายโอกาสทาง การศึกษาและการพัฒนาบุคลากร เป็นโครงการสาธารณะที่จำเป็นต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง จึงจะทั่วถึงหรือประสบความสำเร็จอย่างสมบูรณ์ นอกจากนี้แผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปัจจุบัน มุ่งเน้นให้ประชากรได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี หรือมุ่งให้ประชากรมีการเรียนรู้ขั้นพื้นฐาน ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โครงการจัดส่งนักศึกษามุสลิมจังหวัดชายแดนภาคใต้เข้าศึกษาต่อ มหาวิทยาลัยต่าง ๆ จะเป็นโครงการเสริมต่อแนวปฏิบัติของแผนการศึกษาแห่งชาติดังกล่าว ได้เป็นอย่างดี

ผลการวิเคราะห์ดังกล่าวชี้ให้เห็นว่านโยบายความมั่นคงแห่งชาติ แผนการศึกษาแห่งชาติ และการบริหารข้าราชการในจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นไปตามลักษณะมุ่งแก้ปัญหาสังคมจิตวิทยา เศรษฐกิจ และพัฒนาบุคลากรในพื้นที่ โครงการนี้เป็นโครงการหนึ่งที่จะช่วยสนับสนุน และเป็น มาตรการช่วยให้นโยบายดังกล่าวบรรลุวัตถุประสงค์ ซึ่งแสดงว่าโครงการมีความจำเป็น แต่อาจ ปรับเปลี่ยนรูปแบบและการบริหารโครงการให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

2. การบริหารจัดการโครงการ

กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ได้ดำเนินงานโครงการจัดส่งนักศึกษาชาวไทยที่ นับถือศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้เข้าเรียนต่อมหาวิทยาลัยต่าง ๆ และโรงเรียนนายร้อย ตำรวจสามพรานระยะที่ 1 (พ.ศ. 2514-2519) โดยมีลักษณะและขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

1. หลักการดำเนินงาน

ประกอบด้วยกิจกรรม 3 กิจกรรม ซึ่งเป็นกระบวนการแบบครบวงจรคือ

1.1 การคัดเลือกเข้าเรียนต่อในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ของรัฐ จำนวน 50 คนต่อปี

1.2 การจัดหาทุนและมอบทุนอุดหนุนการศึกษาให้แก่นักศึกษาตามโครงการที่เรียนดี แต่ขาดแคลนทุนทรัพย์ ปีละ 16 ทุน โดยแยกเป็นทุนสายวิทยาศาสตร์ทุนละ 10,000 บาท และทุนสายสังคมศาสตร์ ทุนละ 8,000 บาท

1.3 การสงวนอัตรา (จัดหางาน) โดยที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 30 ธันวาคม 2523 อนุมัติในหลักการให้กระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ ที่มีหน่วยงานตั้งอยู่ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ สงวนอัตราไว้รับนักศึกษาชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามผู้สำเร็จการศึกษาตามโครงการเข้ารับราชการเป็นกรณีพิเศษ กระทรวงละ 4 อัตราต่อปี โดยให้มีการสอบคัดเลือกระหว่างชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้ด้วยตนเอง

2. ขั้นตอนการดำเนินงาน

2.1 ให้จังหวัดแต่งตั้งกรรมการคัดเลือกคณะหนึ่ง ประกอบด้วย ผู้แทนจังหวัด ผู้แทนศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้แทนมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ พิจารณาคัดเลือกนักศึกษาชาวไทยมุสลิมจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีคุณสมบัติดังนี้

(1) ต้องถือกำเนิด และมีภูมิลำเนาปัจจุบันในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ติดต่อกันไม่น้อยกว่า 2 ปี นับถึงวันรับสมัคร

(2) บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือผู้อุปการะจะต้องมีภูมิลำเนาปัจจุบันในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ติดต่อกันไม่น้อยกว่า 2 ปี นับถึงวันรับสมัคร

(3) ต้องจบการศึกษาหรือกำลังเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายในสถาบันการศึกษาที่ตั้งอยู่ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีเวลาศึกษาติดต่อกันไม่น้อยกว่า 2 ปี นับถึงวันรับสมัคร

(4) ต้องไม่เป็นผู้เคยถูกคัดช้อออก เนื่องจากบกพร่องในความประพฤติจากสถานศึกษาใด ๆ มาก่อน

(5) ต้องมีคุณสมบัติครบถ้วนตามที่สถานศึกษานั้น ๆ กำหนดเข้าศึกษาต่อมหาวิทยาลัยต่าง ๆ โดยมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์รับผิดชอบดำเนินการสอบคัดเลือก (ทางวิชาการ) ส่วนการสอบสัมภาษณ์ จังหวัดดำเนินการตามความเหมาะสม

นับแต่ปี 2514 กระทรวงมหาดไทย ได้จัดทำโครงการรับนักศึกษาไทยมุสลิมที่จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ โดยรับนักศึกษาไทยมุสลิมเข้าศึกษาปีละประมาณ 46 คน เป็นกรณีพิเศษโดยไม่ต้องสอบคัดเลือก เพียงแต่กระทรวงมหาดไทยมอบหมายให้จังหวัดชายแดนภาคใต้ (ปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสตูล) เป็นผู้คัดเลือกนักศึกษาชาวไทยมุสลิมเอง โดยรับสมัครที่อำเภอท้องที่ และมอบให้จังหวัดคัดเลือกได้ตามความเหมาะสม

จากการติดตามผลนักศึกษาไทยมุสลิมที่เข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ช่วงปี 2514-2521 พบว่านักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำและประสบผลสำเร็จน้อยในการศึกษาสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และประสบผลสำเร็จพอประมาณในสาขาศึกษาสาส์ต มนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ แต่เมื่อนำเปรียบเทียบกับนักศึกษาที่สอบคัดเลือกเข้ามหาวิทยาลัยตามปกติแล้ว ผลความสำเร็จยังน้อยกว่ามาก

ในปี 2521 ศูนย์ประสานงานปกครองจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้เชิญมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ร่วมเป็นกรรมการสอบสัมภาษณ์นักศึกษาไทยมุสลิมที่จะเข้าศึกษาต่อมหาวิทยาลัยด้วย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ได้เสนอให้เปลี่ยนวิธีการคัดเลือกจากเดิมเป็นการสอบข้อเขียนและสัมภาษณ์ โดยการสอบคัดเลือกเฉพาะกลุ่มนักศึกษาไทยมุสลิม ซึ่งมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ได้ให้ความร่วมมือในการดำเนินการสอบคัดเลือกตั้งแต่ปี 2522 เป็นต้นมา ในระยะแรกวิชาที่ใช้สอบคัดเลือกได้แก่ วิชาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ก. ภาษาไทย ก. และภาษาอังกฤษ กข. สำหรับสายวิทยาศาสตร์ และวิชาสังคมศึกษา กข. คณิตศาสตร์ ก. หรือฝรั่งเศส ภาษาไทย ก. และภาษาอังกฤษ ก. สำหรับสายศิลปศาสตร์ ส่วนจำนวนโควต้าของนักศึกษาไทยมุสลิมที่เข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยตามโครงการของกระทรวงมหาดไทย จำแนกตามจังหวัด ดังนี้

จังหวัดปัตตานี	14 คน
จังหวัดนราธิวาส	14 คน
จังหวัดยะลา	9 คน
จังหวัดสตูล	9 คน
รวม	46 คน

การดำเนินการสอบคัดเลือกนักศึกษาไทยมุสลิม โดยวิธีสอบคัดเลือกเฉพาะกลุ่มนี้ พบว่าผลการเรียนในมหาวิทยาลัยของนักศึกษากลุ่มนี้มีผลสัมฤทธิ์สูงขึ้น แต่ยังไม่เป็นที่น่าพอใจนัก รัฐบาลจึงเห็นชอบให้ดำเนินการเช่นนี้ต่อไป

ตั้งแต่ปี 2526 เป็นต้นมา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี เป็นผู้ดำเนินการสอบคัดเลือกนักศึกษาชาวไทยมุสลิมตามโครงการส่งเสริมการศึกษาทั่วไปของกระทรวงมหาดไทย จำนวน 46 คน ทั้งข้อเขียนและสอบสัมภาษณ์ วิชาที่ใช้สอบคัดเลือกได้แก่ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ สำหรับแนววิทยาศาสตร์ และภาษาไทย ภาษาอังกฤษ สำหรับแนวศิลปศาสตร์

หลังจากมหาวิทยาลัยได้ดำเนินการสอบคัดเลือกและสอบสัมภาษณ์นักศึกษาชาวไทยมุสลิมแล้ว ได้จัดให้มีการอบรมสอนเสริมประสบการณ์ เพื่อทบทวนและปรับปรุงพื้นฐานวิชาหลักสำคัญที่นักศึกษาได้เรียนมาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นการเสริมความรู้ที่จะเป็นแนวทางในการศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา และให้นักศึกษาคุ่นเคยกับระบบและวิธีการศึกษาให้กับนักศึกษาในโครงการ

ในการพิจารณาตัดสินผลการสอบคัดเลือกครั้งสุดท้ายพิจารณาจาก

1. ความจำของนักศึกษาที่ระบุไว้ในใบสมัคร
2. คะแนนการสอบคัดเลือกเข้า 50 %
3. ผลการเรียนสอนเสริมประสบการณ์ 50 %
4. ความถนัดและความสนใจที่สังเกตได้ระหว่างการอบรมสอนเสริม

ปี 2527 มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ได้ปรับปรุงวิชาที่ใช้สอบข้อเขียนดังต่อไปนี้

สายวิทยาศาสตร์ สอบวิชาภาษาไทย ภาษาอังกฤษ วิทยาศาสตร์ (เคมี-ชีววิทยา-ฟิสิกส์) และคณิตศาสตร์

สายศิลปศาสตร์ สอบวิชาภาษาไทย ภาษาอังกฤษและคณิตศาสตร์ (สำหรับผู้ที่เลือกคณะ / ประเภทวิชาที่ต้องใช้คณิตศาสตร์)

ปี 2528 มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ได้ปรับปรุงเวลาสอบและวิชาที่สอบให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ดังนี้

สายวิทยาศาสตร์ สอบภาษาไทย ภาษาอังกฤษ วิทยาศาสตร์ (เคมี ชีววิทยา ฟิสิกส์) และคณิตศาสตร์

สายศิลปศาสตร์ สอบวิชาภาษาไทย ภาษาอังกฤษ สังคมศึกษา และคณิตศาสตร์ (เฉพาะผู้เลือกคณะ ที่ต้องใช้คณิตศาสตร์)

สำหรับการพิจารณาตัดสินผลการสอบคัดเลือกครั้งสุดท้ายพิจารณาจากข้อมูลและหลักฐาน
ดังนี้

1. ความจำของนักศึกษาที่ระบุในใบสมัคร
2. คะแนนผลการสอบคัดเลือกข้อเขียน 60%
3. ผลการเรียนรู้ในการอบรมเสริมประสบการณ์ 40% โดยแยกเป็น
สายวิทยาศาสตร์ 40% ประเมินผลจากการสอบฟิสิกส์ 15% คณิตศาสตร์ 15% และ

เคมี 10%

สายศิลปศาสตร์ 40% ประเมินผลจากการสอบภาษาไทย 15% และภาษาอังกฤษ 25%

ปี 2529 ฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ได้เสนอให้มหาวิทยาลัยเปลี่ยนแปลงวิธีดำเนินการใหม่ โดยให้สอบพร้อมกับการสอบคัดเลือกโดยวิธีรับตรงของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ด้วยเหตุผลที่พึงพิจารณาดังต่อไปนี้

1. เมื่อฝ่ายวิชาการเริ่มงานนี้มีนักศึกษามาสมัครสอบ จำนวน 94 คน แต่เมื่อปี 2528 มีจำนวนถึง 626 คน และคงจะเพิ่มขึ้นอีก แต่บุคลากรฝ่ายจัดดำเนินการมิได้เพิ่มขึ้นเลย
2. การสอบเพียงรายวิชาเท่าที่ผ่านมาแล้ว ให้ดัชนีการทำงานต่ำ หากนักศึกษาได้มีโอกาสสอบครบรายวิชาตามที่คณะ / ประเภทวิชาที่นักศึกษาต้องการ ก็จะเป็นการวัดความสามารถได้ดีขึ้น
3. แต่เดิมมานักศึกษาบางคนต้องสอบถึงสองครั้ง คือ สอบตรงของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และสอบตามโครงการ ของกระทรวงมหาดไทย
4. การสอบคัดเลือกตามวิธีที่เสนอนี้ นักศึกษาไม่ต้องเดินทางมาปัตตานี เพราะแต่ละจังหวัดมีสนามสอบอยู่แล้ว
5. เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพและประหยัดงบประมาณและกำลังคน

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์เห็นชอบกับข้อเสนอของฝ่ายวิชาการ วิทยาเขตปัตตานี ที่ให้รวมการสอบคัดเลือกนักศึกษาในโครงการของกระทรวงมหาดไทยเข้ากับการสอบคัดเลือกโดยวิธีรับตรงตั้งแต่ปีการศึกษา 2529 เป็นต้นมา

ในปี 2529 การรวมโครงการคัดเลือกนักศึกษาในโครงการของกระทรวงมหาดไทยเข้ากับการสอบคัดเลือกฯ โดยวิธีรับตรงนั้น เป็นการรวมในบางส่วนเท่านั้นคือ

1. การดำเนินการรับสมัคร (ใช้ใบสมัครและระเบียบการแยกกัน) การเลือกคณะ/ประเภทวิชา แยกอิสระจากกัน โดยสอบตรงมีสิทธิเลือกได้ 4 อันดับ สอบโครงการเลือกได้ 3 อันดับ แต่

การมีสิทธิเข้าศึกษาในคณะ/ประเภทวิชาใดนั้นอยู่ในดุลพินิจของมหาวิทยาลัย โดยอาศัยการพิจารณาจาก

- (1) ความชำนาญของนักศึกษาที่ระบุในใบสมัคร
- (2) คะแนนผลการสอบข้อเขียน 60%
- (3) ผลการเรียนรู้ในการอบรมเสริมประสบการณ์ 40%

2. การดำเนินการสอบข้อเขียน (ใช้ข้อสอบ-สนามสอบเดียวกัน)

สายวิทยาศาสตร์ สอบวิชาภาษาไทย ก ภาษาอังกฤษ กข คณิตศาสตร์ กข ฟิสิกส์ เคมี ชีววิทยา

สายศิลปศาสตร์ สอบวิชาภาษาไทย กข สังคมศึกษา กข ภาษาอังกฤษ กขค คณิตศาสตร์ ก หรือภาษาฝรั่งเศส หรือภาษาอาหรับ (เลือกสอบเพียงวิชาเดียว)

คณะกรรมการดำเนินการสอบคัดเลือกฯ โดยวิธีรับตรง ดำเนินการตรวจข้อสอบของผู้สมัครสอบในโครงการของกระทรวงมหาดไทย แล้วส่งผลการสอบข้อเขียนพร้อมใบสมัครสอบ และหลักฐานทั้งหมดให้คณะกรรมการจัดทำผลการสอบเพื่อดำเนินการคัดเลือกนักศึกษาไทยที่นับถือศาสนาอิสลามเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยตามโครงการกระทรวงมหาดไทย เพื่อดำเนินการจัดอบรมเสริมประสบการณ์และจัดการรวมคะแนน จัดลำดับที่และจัดทำผลการสอบต่อไป

ในปี 2530 ซึ่งเป็นปีสุดท้ายของโครงการ มหาวิทยาลัยได้ปรับปรุงระบบการดำเนินงานเพื่อให้เกิดความคล่องตัวและเหมาะสมในการดำเนินงานจึงได้รวมโครงการมหาดไทยเข้ากับการสอบตรงทั้งระบบ คือ

การรับสมัคร ใช้ระเบียบการและใบสมัครร่วมกับสอบตรง โดยมีประกาศรายละเอียดของโครงการเพิ่มเติม การเลือกอันดับ ให้เลือกโครงการใดโครงการหนึ่งในการสมัครสอบ โดยกำหนดให้ผู้มีสิทธิสอบตรงเลือกเป็นอันดับ 4 และผู้ไม่มีสิทธิสอบตรงให้เลือกเพียง 1 อันดับเท่านั้นคือ

1. โครงการกระทรวงมหาดไทยวิทย์ หรือ
2. โครงการกระทรวงมหาดไทย ศิลป์

การสอบข้อเขียน ได้ปรับปรุงรายวิชาให้เป็นมาตรฐานเดียวกับสอบตรง คือ

สายวิทยาศาสตร์ สอบวิชาภาษาไทย ก สังคมศึกษา ก ภาษาอังกฤษ กข คณิตศาสตร์ กข ฟิสิกส์ เคมี และชีววิทยา

สายศิลปศาสตร์ สอบวิชา วิทยาศาสตร์กายชีวภาพ ภาษาไทย กข สังคมศึกษา กข ภาษา อังกฤษ กขค คณิตศาสตร์ ก หรือฝรั่งเศส หรืออาหรับ (เลือกสอบเพียง 1 วิชา)

การสอบสัมภาษณ์ ตรวจร่างกาย และยืนยันการใช้สิทธิ การส่งคะแนน ใบสมัคร พร้อมรายละเอียดทั้งหมดให้คณะกรรมการอบรมสอนเสริมประสบการณ์ และคณะกรรมการจัดทำผลการสอบฯ (วิทยาเขตปัตตานี) ดำเนินการต่อไป

ในปีการศึกษา 2531 ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ และแม่ทัพภาคที่ 4 ได้เสนอขอต่อโครงการไปอีก 1 ปี คือ ปีการศึกษา 2531 ที่ประชุมคณะกรรมการอำนวยการแก้ไข ปัญหาความมั่นคงของจังหวัดชายแดนภาคใต้ เห็นชอบให้ต่อโครงการของกระทรวงมหาดไทยอีก 1 ปี คือ ปีการศึกษา 2531 ส่วนในปีการศึกษาต่อ ๆ ไป เห็นสมควรลดจำนวนลงปีละ 20% จนหมดสิ้นภายใน 5 ปี

มหาวิทยาลัยได้ทำหนังสือถึงกระทรวงมหาดไทยขอให้แจ้งยืนยันจำนวนรับดังกล่าว ผลการพิจารณาจำแนกตามจังหวัดและปีการศึกษาดังต่อไปนี้

ปีการศึกษา	จำนวนรับ	สตูล	ปัตตานี	ยะลา	นราธิวาส
2531	46	9	14	9	14
2532	38	8	11	8	11
2533	30	6	9	6	9
2534	24	4	8	4	8
2535	20	3	7	3	7
2536	16	2	6	2	6

หลังจากหมดสิ้นโครงการภายใน 5 ปี แล้ว กระทรวงมหาดไทยได้รับความเห็นชอบจาก คณะรัฐมนตรีเมื่อคราวประชุมวันที่ 17 มีนาคม 2535 ขยายระยะเวลาดำเนินงานตามโครงการ ระยะที่ 5 (พ.ศ. 2536-2540) จำนวนรับปีละ 16 คน เมื่อสิ้นสุดโครงการระยะที่ 5 แล้ว ปรากฏได้ชัดว่า บรรลุผลตามเป้าหมายในระดับหนึ่ง กล่าวคือ ได้ช่วยยกระดับการศึกษาของชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้สูงขึ้น การได้รับการศึกษาของชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลาม เอื้อโอกาสในการเข้ารับราชการ และการมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นที่ตนอยู่อาศัยมากขึ้น ผลของการเพิ่มโอกาสและกระจายโอกาสทางการศึกษาช่วยพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมโดยรวม ก่อให้เกิดเจตคติที่ดีต่อการเข้าศึกษาในโรงเรียนรัฐบาลเพิ่มมากขึ้น

ในปีงบประมาณ 2540 กระทรวงมหาดไทยจึงได้เสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อขอขยายระยะเวลาดำเนินงานตามโครงการต่อไปอีกในระยะที่ 6 ซึ่งคณะรัฐมนตรีในคราวประชุมเมื่อวันที่ 9 มิถุนายน 2541 มีมติอนุมัติให้ขยายระยะเวลาโครงการต่อไปโดยมีสาระสำคัญคือ

1. ให้ดำเนินโครงการฯ ต่อไปในระยะที่ 6 รวม 5 ปี (พ.ศ. 2542-2546) โดยคงจำนวนรับไว้ 16 คนต่อปี เช่นเดียวกับมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2536
2. จัดสรรเงินทุนอุดหนุนการศึกษาแก่นักศึกษาตามโครงการแต่ละคนอย่างต่อเนื่องจนสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรโดยแยกเป็นทุนสายวิทยาศาสตร์ ทุนละ 20,000 บาท และสายสังคมศาสตร์ ทุนละ 15,000 บาท
3. ให้สิทธิแก่นักศึกษาที่มีภูมิลำเนาอยู่จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสตูล ที่สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษาทุกคน ทั้งในและนอกโครงการนี้ มีสิทธิสมัครสอบคัดเลือกแข่งขันกันเองเพื่อเข้ารับราชการเป็นกรณีพิเศษตามอัตรา ตำแหน่งที่ส่วนราชการต่าง ๆ สงวนไว้ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 ธันวาคม 2523
4. ให้กระทรวงมหาดไทยรับข้อเสนอและข้อสังเกตเพิ่มเติมของส่วนราชการต่าง ๆ เกี่ยวกับการคัดเลือกบุคคลเข้าสู่โครงการ การเข้ารับการศึกษา การดำเนินโครงการ การจัดสรรเงินทุนอุดหนุนการศึกษา การสงวนอัตราเข้ารับราชการ และการติดตามประเมินผลโครงการไปพิจารณาดำเนินการด้วย

กระทรวงมหาดไทยได้รับข้อเสนอและข้อสังเกตของส่วนราชการต่าง ๆ มาพิจารณาดำเนินการ และเพื่อให้การดำเนินการโครงการซึ่งมีลักษณะเป็นกระบวนการ ประกอบด้วยกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกัน 3 ประการคือ การคัดเลือกนักศึกษาเข้าสู่โครงการ การจัดสรรเงินทุนอุดหนุนการศึกษา และการสงวนอัตราเข้ารับราชการ เป็นไปด้วยความเรียบร้อย กระทรวงมหาดไทยจึงมีคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานปรับปรุงการดำเนินโครงการฯ ขึ้น โดยให้คณะทำงานมีอำนาจหน้าที่ พิจารณาปรับปรุงวิธีดำเนินโครงการตามกระบวนการบริหารโครงการที่มีอยู่ให้สอดคล้องกับมติคณะรัฐมนตรี ข้อเสนอ และข้อสังเกตเพิ่มเติมของส่วนราชการต่าง ๆ ในประเด็นหลักที่สำคัญ เพื่อมอบหมายให้ส่วนราชการและหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวข้องนำไปดำเนินการ

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ยังคงให้ความร่วมมือดำเนินการรับสมัครและคัดเลือกนักศึกษาเข้าสู่โครงการโดยมีข้อมูลประกอบการพิจารณาคัดเลือกนักศึกษา จากผลสำรวจข้อมูลสาขาวิชาการที่ขาดแคลนเพื่อให้นักศึกษาในสาขาที่สอดคล้องกับความต้องการของพื้นที่ของศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) และจากมติการประชุมคณะทำงานฯ ดังนั้น

ในการดำเนินการคัดเลือกนักศึกษามหาวิทยาลัยไทย ประจำปีการศึกษา 2542 จึงได้ปรับปรุงวิธีการคัดเลือกและกำหนดเงื่อนไขการรับทุนอุดหนุนการศึกษา กล่าวคือ

1. ผู้สมัครต้องนำผลคะแนนจากการสอบวัดความรู้เพื่อเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งจัดสอบโดยทบวงมหาวิทยาลัยในเดือนตุลาคม และเดือนมีนาคม มายื่นเพื่อใช้ในการพิจารณาคัดเลือก

2. การรวมคะแนนเพื่อจัดลำดับที่ จะกระทำก่อนการจัดลำดับที่เพื่อคัดเลือกนักศึกษาเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์โดยวิธีรับตรง ดังนั้น ผู้ที่ได้รับการคัดเลือกโครงการมหาวิทยาลัยไทยแล้ว จะไม่ถูกจัดลำดับที่ในการกระบวนคัดเลือกโดยวิธีรับตรงของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์อีก

3. การพิจารณาคัดเลือกจะประกอบด้วยขั้นตอนการดำเนินการ 2 ขั้นตอน คือ

1) การสอบแข่งขันวัดความรู้ ผู้สมัครจากแต่ละสายการศึกษา (สายวิทย์ – สายศิลป์) ของแต่ละจังหวัด จะแข่งขันกันเองในกลุ่มผู้สมัครจากจังหวัดนั้น ๆ ผู้ที่ได้คะแนนรวมสูงสุดจากวิชาหลักที่สอบของแต่ละสายการศึกษา จะได้รับการคัดเลือกตามจำนวนโควตาของแต่ละจังหวัดที่กำหนดให้เป็นผู้มีสิทธิเข้าสอบสัมภาษณ์ และจัดสาขาวิชาเพื่อเข้าศึกษาต่อไป

2) การพิจารณาจัดสาขาวิชาให้เข้าศึกษา จะพิจารณาในวันสอบสัมภาษณ์จากองค์ประกอบต่อไปนี้

- ความประสงค์ของผู้สมัครที่ได้ระบุคณะ/ประเภทวิชา/สถานศึกษาไว้ในใบสมัคร
- ผลคะแนนสอบข้อเขียนที่ได้จากการสอบวัดความรู้ฯ ของทบวงมหาวิทยาลัย
- เกณฑ์คะแนนขั้นต่ำและคุณสมบัติของแต่ละคณะ/สถานศึกษาที่ได้กำหนดไว้
- ผลการสอบสัมภาษณ์ และจำนวนแจ้งประสงค์รับของสถาบันต่าง ๆ ที่ร่วมโครงการ

2.2 การให้ทุนการศึกษาแก่นักศึกษาชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่ศึกษาตามโครงการนี้ ให้ถือปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยเงินทุนอุดหนุนการศึกษาชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้เข้าเรียนต่อมหาวิทยาลัยต่างๆ พ.ศ. 2525 และแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2534

2.3 ให้กระทรวง ทบวง กรม ที่มีหน่วยงานในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ สงวนอัตรา จำนวน 4 อัตราต่อปี เพื่อรับนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาตามโครงการเข้ารับราชการ โดยสอบคัดเลือกกันเอง (มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 ธันวาคม 2523)

การบริหารจัดการโครงการจัดส่งนักศึกษาชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้เข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย ได้มีการปรับเปลี่ยนวิธีการเพื่อบรรลุเป้าหมายของผลผลิตมาโดยตลอด นับตั้งแต่ในระยะแรก กระทรวงมหาดไทย มอบอำนาจให้จังหวัดแต่งตั้งคณะกรรมการคัดเลือก ทำการคัดเลือกกันเองตามความเหมาะสม ทำให้จำนวนผู้สำเร็จการศึกษตามเวลาของหลักสูตรมีไม่มากนัก ต้องใช้เวลาในการเรียนมากกว่าปกติ โดยเฉพาะในหลักสูตรสายวิทยาศาสตร์ และมีจำนวนผู้ต้องออกกลางคัน นอกจากนี้การคัดเลือกโดยจังหวัดได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ว่าขาดความโปร่งใส ผู้ได้รับการคัดเลือกส่วนใหญ่จะได้กับญาติ หรือบุตรหลานของผู้นำ หรือผู้มีบทบาทหลักในสังคมมากกว่าการกระจายโอกาสไปสู่ชาวไทยมุสลิมโดยทั่วไป อีกทั้งการประชาสัมพันธ์จะเป็นไปในลักษณะการตีตราตามที่ว่า การอำเภอมากกว่าการประชาสัมพันธ์ โดยวิธีอื่น ไม่ได้ผ่านสถานศึกษาโดยตรง ทำให้การแพร่กระจายของข่าวสารในหมู่นักเรียนอยู่ในแวดวงจำกัด

การปรับเปลี่ยนให้มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เข้ามามีบทบาทในการคัดเลือกทั้งในด้านวิชาการ ที่ใช้ในการสอบคัดเลือก และวิธีการประชาสัมพันธ์ ซึ่งมุ่งเน้นไปที่สถานศึกษามากกว่าที่ว่าการอำเภอ ทำให้ข้อมูลข่าวสารเข้าไปถึงนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายได้อย่างทั่วถึง กล่าวได้ว่าเป็นการสร้างความสะดวกและการกระจายโอกาสของการได้รับรู้ข่าวสารของโครงการ อีกทั้งเมื่อมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์มีบทบาททางวิชาการมากขึ้น ทำให้เกิดภาพของความยุติธรรมและความโปร่งใสในการคัดเลือก และการส่งเสริมประสบการณ์เป็นการช่วยปรับพื้นฐานการเรียน และปรับตัวของผู้ได้รับการคัดเลือก ทำให้โอกาสของความสำเร็จการศึกษตามกำหนดเวลาของหลักสูตรเพิ่มมากขึ้น

สำหรับการสงวนอัตราเพื่อบรรจุผู้สำเร็จการศึกษตามโครงการที่ประสงค์จะกลับมาทำงานในภูมิลำเนานั้น จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงาน และผู้สำเร็จการศึกษาพบว่า การสงวนอัตราดังกล่าวไม่ได้เป็นปัญหา แต่มีปัญหาในการบรรจุ เนื่องจากผู้สำเร็จการศึกษาในสาขาเดียวกันมากกว่าจำนวนอัตราที่สงวนไว้และยังเปิดโอกาสให้ผู้ที่อยู่นอกโครงการมีสิทธิในการสอบแข่งขันเพื่อบรรจุอีกด้วย เมื่อกระทรวงมหาดไทยได้รับการอนุมัติให้ขยายโครงการในระยะที่ 6 จึงได้ประสานการดำเนินงานกับ สอ. บต. เพื่อพิจารณารายชื่อคณะวิชา หรือสาขาวิชาที่ขาดแคลนซึ่งสามารถช่วยแก้ไขปัญหานี้ในพื้นที่ให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนในพื้นที่ จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อนำไปประกอบจัดคณะให้ผู้สมัครเข้าศึกษา ซึ่งได้รับความร่วมมือจาก สอ. บต. ในการกำหนดสาขาวิชาตามที่กระทรวงมหาดไทยได้ขอความร่วมมือ

การบริหารจัดการโครงการดังที่ได้กล่าวมาแล้วแสดงว่ากระทรวงมหาดไทย ได้ปรับเปลี่ยนบทบาทของตนเอง จากการเป็นผู้บริหารจัดการโดยตรง มาเป็นบทบาทของการประสานการดำเนินการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การบริหารจัดการเกิดประสิทธิภาพและส่งผลในการ

บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการด้วยวิธีการที่ดีที่สุดตามสถานะของปัญหาที่เกิดขึ้น และการปรับเปลี่ยนกระบวนการดังกล่าวได้ดำเนินการมาจนกระทั่งได้รูปแบบที่เหมาะสมสอดคล้องกับหลักการ และวัตถุประสงค์ของโครงการ

อย่างไรก็ตามในการประเมินโครงการครั้งนี้ได้สอบถามความเห็นของผู้เข้าร่วมโครงการ และประชาชนในพื้นที่ต่อการบริหารจัดการโครงการในด้านต่าง ๆ สรุปได้ดังนี้

1. การกำหนดภูมิภานาของผู้สมัครและผู้ปกครองในการรับสมัคร ส่วนใหญ่เห็นว่ามี ความเหมาะสม เพราะต้องการพัฒนาบุคลากรในพื้นที่และแก้ปัญหาในพื้นที่ แต่มีบางคนเห็นว่า ควรเปิดโอกาสให้กับเยาวชนไทยมุสลิมในภูมิภาคอื่นบ้าง ไม่ควรจำกัดเฉพาะจังหวัดชายแดนภาคใต้ เท่านั้น เพราะเป้าหมายของโครงการคือทำให้โอกาสทางการศึกษา จึงไม่ควรจำกัดภูมิภานา ความเห็นดังกล่าวสอดคล้องกับความเห็นเกี่ยวกับสถานที่ตั้งของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เพียงแต่มีบ้างที่เสนอว่าควรให้โควต้าสำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเป็นการเฉพาะ เพราะพื้นฐานวิชาสามัญของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมักจะมีมาตรฐานต่ำกว่าโรงเรียน สาขสามัญทั่วไป เพราะนักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจะต้องเรียนวิชาศาสนาและ ภาษาอาหรับควบคู่กับการเรียนวิชาสามัญด้วย

2. การสอบคัดเลือกทางวิชาการ ส่วนใหญ่เห็นว่ามี ความเหมาะสมและมีความจำเป็น เพราะการให้โอกาสในการศึกษาต้องคำนึงถึงโอกาสของการสำเร็จการศึกษาประกอบด้วย และการที่ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์มีบทบาทในการสอบคัดเลือกทำให้เชื่อถือได้ว่า เครื่องมือ (ข้อสอบ) ที่ใช้ในการคัดเลือกมีมาตรฐานและเป็นไปตามหลักวิชา ทำให้เกิดความยุติธรรมและโปร่งใส แม้ว่าในปีการศึกษา 2542 จะปรับใช้ผลการสอบคัดเลือกเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาของทบวง มหาวิทยาลัย ได้ผลลัพธ์ในด้านมาตรฐานวิชาการไม่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตามการสอบสัมภาษณ์ แม้จะมีผู้เข้าร่วมโครงการ ส่วนใหญ่จะเห็นว่าเหมาะสมและยุติธรรม แต่มีบางความเห็นที่ให้ ข้อสังเกตว่ากรรมการสอบสัมภาษณ์ควรเป็นบุคคลในพื้นที่ และในบางปีมีการเรียนกร้องเงินจาก ผู้เข้าสอบ

3. จำนวนที่รับเข้าโครงการปีละ 16 คน จำนวนร้อยละของผู้ที่เห็นว่าเหมาะสมกับ ไม่เหมาะสมมีพอ ๆ กัน โดยผู้ที่เห็นว่าเหมาะสมเห็นว่าจำนวนดังกล่าวทำให้บุคคลที่มีคุณภาพ เพียงพอที่จะศึกษาสำเร็จ ส่วนผู้ที่เห็นว่าไม่เหมาะสมเห็นควรเพิ่มจำนวนเป็น 20-50 คน เพราะ เทียบกับอัตราส่วนของผู้เข้าแข่งขันแล้วแทบจะไม่เป็นการขยายโอกาส ซึ่งกรณีนี้เมื่อสอบถาม เกี่ยวกับจำนวนเงินทุนที่จัดสรรให้กับทุกคนที่ได้รับการคัดเลือกส่วนใหญ่เห็นว่าเหมาะสม แม้ว่า จะไม่เพียงพอเพราะถือว่าเป็นเงินอุดหนุน ซึ่งกลุ่มผู้ต้องการขยายจำนวนรับเข้าโครงการเห็นว่า จำนวนขยายรับที่เพิ่มขึ้นนั้นไม่จำเป็นต้องรับทุน เพราะสิ่งที่สังคมต้องการแท้จริงคือโอกาสในการ

เข้าศึกษาเมื่อนักศึกษาได้รับโอกาสแล้ว ขอมหาหนทางการแก้ปัญหาเกี่ยวกับเงินทุนได้เอง โดยเฉพาะรัฐบาลเองได้ส่งเสริมโครงการเงินยืมเพื่อการศึกษาอยู่แล้ว จึงเป็นหนทางแก้ปัญหาทางหนึ่ง นอกเหนือจากแหล่งทุนในมหาวิทยาลัยซึ่งมีอยู่มากเกือบทุกมหาวิทยาลัย นอกจากนี้ยังเห็นว่าองค์กรทางศาสนาอิสลามควรจัดสรรเงินทุนอุดหนุนการศึกษาสำหรับเด็กกลุ่มนี้เพื่อสนับสนุนโครงการของรัฐอีกทางหนึ่ง ซึ่งนอกจากช่วยแก้ปัญหาเกี่ยวกับเยาวชนอิสลามแล้วยังเป็นการให้ความร่วมมือกับรัฐ และลดปัญหาความหวาดระแวงระหว่างรัฐกับประชาชนอื่นเนื่องจากศาสนาอีกด้วย

4. การประชาสัมพันธ์ ในระยะแรกดำเนินการโดยการประกาศ ณ ที่ว่าการอำเภอ และแจ้งผ่านการประชุมกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน การรับรู้ของประชาชนจึงไม่ถึงนักเรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายโดยตรง ระยะแรก ๆ ของโครงการจึงเป็นโอกาสของผู้ที่ได้รับรู้ข่าวสารซึ่งได้แก่ กลุ่มผู้นำของชุมชน หรือผู้นำทางศาสนาของแต่ละท้องถิ่น ในระยะหลังดำเนินการโดยมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์จะประชาสัมพันธ์ผ่านทางโรงเรียนที่มีการจัดการเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และประกาศของมหาวิทยาลัย โดยวิธีการนี้ทำให้กลุ่มเป้าหมายหรือนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายได้รับรู้ข่าวสารอย่างทั่วถึงกัน แต่กลุ่มผู้นำชุมชนไม่ได้รับรู้ หรือไม่ทราบซึ่งได้รับการยืนยันจากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน และกรรมการอิสลามประจำจังหวัดบางท่านกล่าวว่าเคยรับรู้ว่ามีโครงการนี้มาก่อน และคิดว่าได้มีการยกเลิกโครงการไปแล้วเพราะเห็นว่าดำเนินการมานานแล้ว และไม่ได้รับข่าวสารว่ายังมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง แสดงว่าการประชาสัมพันธ์ทั้งสองวิธีการต่างมีข้อด้อย จึงควรที่จะมีการประชาสัมพันธ์ทั้งสองวิธีการร่วมกันในการดำเนินการต่อไป เพื่อให้เกิดการกระจายโอกาสอย่างทั่วถึงไปยังกลุ่มเป้าหมายโดยไม่ละเลยความร่วมมือ และการรับรู้ของชุมชนซึ่งเป็นกลุ่มผู้บริโภคผลของโครงการ

5. การกำหนดเงื่อนไขของผู้เข้าร่วมโครงการ เกี่ยวกับการใช้จ่ายเงินโดยการทำงานในพื้นที่ หลังจากสำเร็จการศึกษา หรือใช้จ่ายเงินคืนเมื่อไม่สำเร็จการศึกษา ตัวอย่างประชากรส่วนใหญ่เห็นว่าควรกำหนดเงื่อนไขการใช้จ่ายเงินคืนถ้าไม่สำเร็จการศึกษา เพราะจะทำให้ผู้ได้รับการคัดเลือกมีความตั้งใจในการศึกษาเล่าเรียน ส่วนเงื่อนไขการทำงานในพื้นที่หลังจากสำเร็จการศึกษานั้นจะเป็นภาระของรัฐในการหาตำแหน่งงานที่รองรับผู้ได้รับทุน เพราะการสงวนอัตราที่กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ขอความร่วมมือกับกระทรวงต่าง ๆ ปีละ 4 อัตรา นั้น สงวนเพื่อการสอบแข่งขันระหว่างชาวไทยมุสลิมจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยไม่จำกัดว่าเป็นผู้ได้รับทุนจากกระทรวงมหาดไทยหรือไม่ เป็นการให้โอกาสสำหรับชาวไทยมุสลิมจังหวัดชายแดนภาคใต้กลุ่มที่พลาดโอกาสในการรับทุนมหาดไทยได้ทำงานในพื้นที่อันเป็นภูมิลำเนาของตนเองซึ่งสอดคล้องกับนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ นอกจากนี้ยังมีผู้ให้ความเห็นว่าการทำงานแม้จะนอกพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ก็เป็นส่วนหนึ่งของประเทศไทย ขอมเกิดประโยชน์เช่นกัน และจัดได้ว่าบุคลากรที่ผ่านการศึกษาระดับอุดมศึกษาย่อมเป็นบุคลากรที่มีคุณค่า และได้รับการพัฒนา

3. ผลการดำเนินโครงการ

จากการที่กระทรวงมหาดไทยโดยกรมการปกครอง ได้ดำเนินโครงการจัดส่งนักศึกษาชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้เข้าเรียนต่อมหาวิทยาลัยต่าง ๆ และโรงเรียนนายร้อยตำรวจสามพรานมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2514 จนถึงปัจจุบัน ซึ่งแบ่งการดำเนินงานออกเป็นระยะ ๆ สรุปผลการดำเนินงานได้ ดังนี้

1. จำนวนผู้เข้าร่วมโครงการ

ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2514 – 2519) มีนักศึกษาชาวไทยมุสลิมจังหวัดชายแดนภาคใต้เข้าเรียนตามโครงการ จำนวน 243 คน สำเร็จการศึกษา จำนวน 217 คน คิดเป็นร้อยละ 89.30 และไม่สำเร็จการศึกษา จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 10.70

ระยะที่ 2 (พ.ศ. 2520 – 2524) มีนักศึกษาชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้เข้าเรียน จำนวน 199 คน สำเร็จการศึกษา จำนวน 149 คน คิดเป็นร้อยละ 74.87 และไม่สำเร็จการศึกษา จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 25.13

ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2525 – 2529) มีนักศึกษาชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้เข้าเรียน จำนวน 222 คน สำเร็จการศึกษา จำนวน 161 คน คิดเป็นร้อยละ 72.52 และไม่สำเร็จการศึกษา จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 27.48

ระยะที่ 4 มีการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับโครงการ 3 ประการ

1. เนื่องจากกรมตำรวจมีปัญหาด้านตำแหน่งและอัตราเงินเดือน จึงขอชะลอการรับนักศึกษาชาวไทยมุสลิมจังหวัดชายแดนภาคใต้เข้าเรียนต่อในโรงเรียนนายร้อยตำรวจไว้ก่อน โดยขอชะลอการรับนักศึกษาตั้งแต่ปีการศึกษา 2532 เป็นต้นไป

2. คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน 2531 ให้ลดการให้โอกาสพิเศษในการเข้ารับการศึกษานักเรียนไทยที่นับถือศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้ลงปีละ 20% จนหมดสิ้นไปภายใน 5 ปี (2532 – 2536)

3. คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2535 อนุมัติให้ขยายการให้โอกาสพิเศษส่งนักศึกษาเข้าเรียนต่อในมหาวิทยาลัยนอกพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ของกระทรวงมหาดไทย โดยคงโควตาที่เหลือ 20% ต่อไปอีก 5 ปี (พ.ศ. 2536 – 2540)

การดำเนินงานตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 – 2534 มีนักศึกษาชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้เข้าเรียน จำนวน 281 คน สำเร็จการศึกษา จำนวน 158 คน คิดเป็นร้อยละ 56.23 ไม่สำเร็จการศึกษา จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 21.35 และกำลังศึกษาอยู่ จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 22.42

นับแต่เริ่มโครงการในปี พ.ศ. 2514 จนถึงปี พ.ศ. 2534 ผู้ที่เข้ารับการศึกษิตตาม โครงการทั้งสิ้น จำนวน 945 คน สำเร็จการศึกษา จำนวน 685 คน คิดเป็นร้อยละ 72.49 ไม่สำเร็จการศึกษา (พ้นสภาพนักศึกษาต่อเนื่องจากลาออก ถูกตัดชื่อออก) จำนวน 197 คน คิดเป็นร้อยละ 20.85 และกำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ของรัฐ จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 6.66

2. ลักษณะของบัณฑิต

การพิจารณาคุณภาพของผลผลิตของโครงการในการประเมินโครงการจัดตั้งนักศึกษาชาวไทยมุสลิมจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้เข้าศึกษาต่อมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ครึ่งนี้ ดำเนินการโดยการสอบถามความเห็นของผู้บังคับบัญชาของผู้เข้าร่วมโครงการที่สำเร็จการศึกษา และกลับไปทำงานในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 71 คน กระจายตามหน่วยงานต่าง ๆ เช่น สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง สหกรณ์จังหวัด เกษตรจังหวัด สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด โรงเรียนมัธยมศึกษา โรงเรียนประถมศึกษา มหาวิทยาลัย โรงพยาบาลชุมชน ประชาสงเคราะห์จังหวัด กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดน ทำการประเมินลักษณะของบัณฑิตที่เป็นผู้ได้บังคับบัญชาผลการประเมินสรุปได้ดังตาราง 4.3

ตาราง 4.3 ความเห็นของผู้บังคับบัญชาที่มีต่อคุณลักษณะของผลผลิตของโครงการฯ

คุณลักษณะที่ประเมิน	ระดับคุณลักษณะ		
	น้อย	ปานกลาง	มาก
1. ความประพฤติ	2	25	42
2. การพัฒนาตนเอง	1	26	43
3. ความสามารถในการเรียนรู้	1	23	46
4. ความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงาน	1	18	51
5. ความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน	1	13	56
6. ความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน	2	16	51
7. ความขยันอดทนในการปฏิบัติงาน	1	18	51
8. ความสามารถในการประยุกต์ความรู้ให้เกิดประโยชน์	1	28	41
9. ความสามารถในการวิเคราะห์และการแก้ปัญหาและระเบียบที่เกี่ยวข้อง	3	37	30
10. การมีประสบการณ์ในการร่วมกิจกรรมขณะศึกษา	5	30	35
11. ความรู้ความสามารถเฉพาะสาขา	1	27	42
12. ความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้	3	35	32

คุณลักษณะที่ประเมิน	ระดับคุณลักษณะ		
	น้อย	ปานกลาง	มาก
13. ความเป็นผู้นำ	6	32	32
14. คุณภาพของงาน	1	28	41
15. ประสิทธิภาพของงาน	1	29	40
16. การควบคุมตนเอง	4	22	45
17. ความสัมพันธ์กับประชาชนในท้องถิ่น	2	13	54

3. การบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ

การสอบถามเกี่ยวกับผลการปฏิบัติงานของบัณฑิตเพื่อการบรรลุวัตถุประสงค์พื้นฐานของโครงการเช่นไร ผลปรากฏดังตาราง 4.4

ตาราง 4.4 ความเห็นของผู้บังคับบัญชาที่มีต่อการปฏิบัติงานของบัณฑิตตามวัตถุประสงค์ของโครงการ

วัตถุประสงค์	ระดับการเอื้อ		
	น้อย	ปานกลาง	มาก
1. ช่วยแก้ปัญหาพื้นฐานของท้องถิ่น	6	30	34
2. เชื่อมประสานความเข้าใจระหว่างหน่วยงานของรัฐ ภาคเอกชนและประชาชน	5	22	42
3. ช่วยพัฒนาความสามารถในการสื่อสารระหว่างรัฐกับชุมชน	3	27	38

และเมื่อสอบถามเปรียบเทียบกับข้าราชการอื่นที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการผู้บังคับบัญชาเห็นว่าบัณฑิตที่เป็นผู้เข้าร่วมโครงการเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานของรัฐมากกว่า 28 คน ไม่แตกต่างกัน 13 คน และแยกว่า 1 คน ไม่ออกความเห็น 19 คน นอกจากนี้ยังมีข้อสังเกตว่าเป็นประโยชน์มากในระดับท้องถิ่น แต่ในระดับจังหวัดไม่ต่างกัน และในด้านความรู้ความสามารถพอ ๆ กัน แต่กลุ่ม ผู้เข้าร่วมโครงการจะมีมนุษยสัมพันธ์ดีกว่า

ส่วนการสอบถามการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการตามทัศนะของผู้เข้าร่วมโครงการปรากฏผลดังตาราง 4.5

ตาราง 4.5 วัตถุประสงค์ที่ประสบความสำเร็จตามความเห็นของผู้เข้าร่วมโครงการ

วัตถุประสงค์	ผู้เข้าร่วมโครงการ	
	จบแล้ว	กำลังศึกษา
1. ส่งเสริมหรือเพิ่มโอกาสสำหรับผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา	57	8
2. มุ่งแก้ไขปัญหาค้นหาพื้นฐานของท้องถิ่น	5	1
3. เชื่อมประสานความเข้าใจระหว่างหน่วยงานของรัฐภาคเอกชนและประชาชน	12	2
4. ช่วยพัฒนาความสามารถในการสื่อสารระหว่างรัฐกับชุมชน	5	-
5. ช่วยพัฒนาบุคลากรเพื่อรองรับการพัฒนาประเทศ	32	5

4. ปัญหาของชุมชน

เพื่อสะท้อนภาวะปัจจุบันของปัญหาด้านสังคมจิตวิทยาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ สอดถามระดับปัญหาที่เกี่ยวข้องกับนโยบายความมั่นคงแห่งชาติตามความเห็นของข้าราชการ ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตที่เป็นผู้เข้าร่วมโครงการและผู้เข้าร่วมโครงการปรากฏผลดังนี้

ตาราง 4.6 ปัญหาของชุมชนในทัศนะของผู้บังคับบัญชา

ปัญหา	ระดับปัญหา		
	น้อย	ปานกลาง	มาก
1. ปัญหาโจรก่อการร้ายแบ่งแยกดินแดน	51	14	6
2. ปัญหาโจรผู้ร้ายสองสัญชาติ	49	13	9
3. ปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	24	34	13
4. ปัญหาการประพฤติปฏิบัติของข้าราชการที่มีต่อประชาชนในท้องถิ่น	31	27	12
5. ปัญหาเกี่ยวกับอาชีพ	16	28	26
6. ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างประชาคมมุสลิมกับพุทธ	49	18	4
7. ปัญหาการส่งบุตรหลานเข้าเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา (มหาวิทยาลัย)	18	19	33

ปัญหา	ระดับปัญหา		
	น้อย	ปานกลาง	มาก
8. อื่น ๆ	6	6	
- ปัญหาในการพัฒนาคนให้มีส่วนร่วม			1
- ฐานะของประชาชนในท้องถิ่นยังคงยากจน			1
- ปัญหาเกี่ยวกับการใช้เวลาว่าง			1
- ปัญหาเศรษฐกิจของชุมชน			1
- ความขัดแย้งกันในการประกอบอาชีพของครัวเรือนที่ยั่งยืน			1
- ปัญหาเยาวชนติดยาเสพติด			1

ตาราง 4.7 ปัญหาของชุมชนในทัศนะของผู้เข้าร่วมโครงการที่สำเร็จการศึกษาแล้ว

ปัญหา	ระดับปัญหา		
	น้อย	ปานกลาง	มาก
1. ปัญหาโครงการร้ายแบ่งแยกดินแดน	92	15	9
2. ปัญหาโจรผู้ร้ายสองสัญชาติ	89	18	9
3. ปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	34	53	28
4. ปัญหาการประพฤติปฏิบัติของข้าราชการที่มีต่อประชาชน	32	46	37
5. ปัญหาเกี่ยวกับอาชีพ	18	42	56
6. ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างประชาคมมุสลิมกับพุทธ	81	32	2
7. ปัญหาการส่งบุตรหลานเข้าเรียนต่อในระดับมหาวิทยาลัย	18	27	60
8. อื่น ๆ			
- ปัญหาความยากจน	2		
- สุขภาพอนามัย	1		
- ปัญหามองว่าไทยพุทธ-ไทยอิสลาม			1
- ความเข้าใจด้านศาสนาของรัฐกับชุมชน			1
- แนวทางประกอบอาชีพอิสระ			1
- ปัญหาภาพลักษณ์ของ 4 จังหวัดภาคใต้			1
- ปัญหายาเสพติด			3
- ปัญหาความยากจนของผู้ปกครอง (ไม่มีเงินส่งเรียน)			1

ปัญหา	ระดับปัญหา		
	น้อย	ปานกลาง	มาก
- เจ้าหน้าที่รัฐไม่ยอมให้ปฏิบัติตามกฎหมายประเพณี			1
- ปัญหาความหวาดระแวง			1
- ปัญหาผู้มีโอกาสในสังคมอุทิศตัวน้อยลง			1
- ปัญหาวัยรุ่นรับวัฒนธรรมตะวันตกที่ไม่ดี			1
- การรวมกลุ่มเป็นสหกรณ์ยังไม่เกิด			1
- หุมชนคิดว่าการเข้าเรียนมหาวิทยาลัยต้องใช้เงิน ใช้เงินมาก			1

ตาราง 4.8 ปัญหาของชุมชนในทัศนะของผู้เข้าร่วมโครงการที่กำลังศึกษาในมหาวิทยาลัย

ประเด็น	ระดับปัญหา		
	น้อย	ปานกลาง	มาก
1. โจรก่อการร้าย	12	3	1
2. ผู้ร้ายสองสัญชาติ	11	3	2
3. ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	4	10	2
4. การประพฤติกของข้าราชการ	1	6	9
5. เกี่ยวกับอาชีพ	3	6	8
6. ความสัมพันธ์ระหว่าง ไทยมุสลิม กับ ไทยพุทธ	15	1	-
7. เรียนต่อ	-	2	14
8. อื่น ๆ	1	1	1
- การศึกษาต่อ			1
- ขาดสภาพดี			1
- ประชาคมมุสลิมไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่เท่าที่ควร			1

5. ผลผลิตและผลกระทบ

ตัวอย่างประชากรทุกกลุ่มมีความเห็นสอดคล้องกันว่าโครงการนี้เป็นโครงการที่ดี นอกจากเป็นการให้โอกาสทางการศึกษาแก่เยาวชนมุสลิมจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีขีดความสามารถในการแข่งขันดีกว่าเยาวชนอื่นแล้ว ยังเป็นการพัฒนานุเคราะห์ที่มีอุดมการณ์ และจิตสำนึกในการรับใช้และพัฒนาท้องถิ่นอันเป็นแผ่นดินเกิด เป็นการเปิดโลกทัศน์ของเยาวชนมุสลิมจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ไปศึกษาในมหาวิทยาลัยในภูมิภาคอื่น เป็นการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมให้ผสมผสานกลมกลืนอย่างเป็นธรรมชาติ ทำให้เข้าใจการอยู่ร่วมกันด้วยวัฒนธรรมที่หลากหลายภาคใต้เป็นอย่างดี จัดเป็นยุทธศาสตร์เชิงรุกซึ่งแก้ปัญหาในระยะยาวและตรงจุด ส่งผลให้ชุมชนเกิดความเข้าใจความต้องการของรัฐ กระตุ้นให้ชุมชนตระหนักถึงผลดีของการศึกษา เกิดการพัฒนาการศึกษาสายสามัญมากขึ้น เลิกต่อต้านการศึกษาทางโลก นิยมส่งบุตรหลานเรียนมากขึ้น มีการใช้ภาษาไทยในการสื่อสารกับบุคคลอื่นมากขึ้น แม้ว่าการสื่อสารระหว่างคนในท้องถิ่นจะยังนิยมใช้ภาษามลายู (ยาวี) ก็ตาม ทำให้ประชาชนมีความเข้าใจระบอบการปกครองและการบริหารของรัฐมากขึ้น ไม่ลัษสนในการทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐ นอกจากนี้ผู้สำเร็จการศึกษาดำเนินโครงการยังมีบทบาทในสังคมระดับประเทศ อาทิ เป็นสมาชิกรัฐสภา เป็นรัฐมนตรี ฯลฯ จึงเป็นแบบอย่างของเยาวชนในยุคหลังที่กระตือรือร้นในการศึกษาสายสามัญยิ่งขึ้น และความรู้สึกรักต่อต้าน หรือหวาดระแวงต่อรัฐลดลงไปจากเดิม เนื่องจากตัวอย่างผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามมีบทบาททางการเมืองการปกครอง เช่น ประธานรัฐสภา ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

การที่มีบุคคลที่นับถือศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้ประสบความสำเร็จในชีวิตดังกล่าว อีกทั้งเป็นผลเนื่องมาจากเป็นบุคคลที่ได้รับโอกาสจากโครงการนี้ ทำให้ผู้นำชุมชน และประชาชนเห็นว่าควรเพิ่มจำนวนบุคคลเข้าร่วมโครงการในแต่ละปีเพิ่มมากขึ้นเป็นจำนวนเดิมของการเริ่มโครงการ

อย่างไรก็ตามมีผู้นำชุมชนบางท่านเห็นว่าควรให้โอกาสเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ที่ไม่อยู่ในพื้นที่จัดเป็นภาระของผู้ปกครองซึ่งส่วนใหญ่ยังมีฐานะทางเศรษฐกิจค่อนข้างต่ำและการที่รัฐได้จัดให้มีมหาวิทยาลัยเปิดซึ่งให้โอกาสทางการศึกษาในระดับอุดมศึกษาโดยทั่วไปอยู่แล้ว รัฐควรหันมาส่งเสริมการศึกษาเกี่ยวกับอาชีพที่ชุมชนต้องการ ในเขตจังหวัดภาคใต้จะเหมาะสมยิ่งกว่า โดยเฉพาะวิทยาลัยการประมง ซึ่งสอดคล้องกับอาชีพของประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นส่วนใหญ่ จะเป็นการลดภาระของผู้ปกครองในการส่งเสียบุตรหลานเข้าศึกษาต่อ และทำให้เยาวชนเหล่านี้กลับมาเป็นแรงงานหนุ่มสาวของชุมชนอย่างแน่นอน

เกี่ยวกับบทบาทของหน่วยงานที่รับผิดชอบดำเนินโครงการนี้ต่อไป ตัวอย่างประชากร
ทุกกลุ่มเห็นว่ากระทรวงมหาดไทยมีความเหมาะสมที่จะรับผิดชอบต่อไป เพราะเป็นหน่วยงานที่
ใกล้ชิดกับชุมชนและปัญหามากที่สุด อีกทั้งมีศักยภาพเพียงพอในการที่จะประสานงานกับหน่วยงาน
ที่เกี่ยวข้องในทุกระดับของการตัดสินใจ

บทที่ 5

สรุป และ ข้อเสนอแนะ

1. ความเป็นมาของโครงการประเมิน

ความแตกต่างของประชาชนในด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ศาสนา ภาษา และวัฒนธรรม เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่จะก่อให้เกิดความยุ่งยากทางการเมืองการปกครอง สำหรับประเทศไทย จังหวัดชายแดนภาคใต้ อันได้แก่ จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสตูล ประชาชนร้อยละ 80 นับถือศาสนาอิสลาม พูดและใช้ภาษามลายู (ชาวี) เป็นภาษาในการสื่อสาร และไม่นิยมส่งบุตรหลานเข้าศึกษาตามโรงเรียนสามัญ ทำให้พื้นฐานการศึกษาและการเรียนภาษาไทยอยู่ในระดับต่ำกว่ามาตรฐานภายในประเทศ และเป็นสาเหตุให้ไม่สามารถสอบแข่งขันเข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษาได้

จากปรากฏการณ์และปัญหาดังกล่าวข้างต้น กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ภายใต้ข้อเสนอแนะของคณะกรรมการบริหารศูนย์ประสานงานการปกครองจังหวัดชายแดนภาคใต้ จึงได้รับมอบหมายจากคณะรัฐมนตรี เมื่อการประชุมวันที่ 10 มีนาคม 2513 ให้เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการจัดส่งนักศึกษาชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้เข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยของรัฐ และโรงเรียนนายร้อยตำรวจสามพราน จำนวน 50 คนต่อปี และมอบทุนอุดหนุนการศึกษาให้แก่นักศึกษาที่เรียนดี แต่ขาดแคลนทุนทรัพย์ปีละ 16 ทุน โดยแยกเป็นทุนสายวิทยาศาสตร์ ทุนละ 10,000 บาท ทุนสายสังคมศาสตร์ ทุนละ 8,000 บาท พร้อมทั้งสงวนอัตราไว้รองรับผู้สำเร็จการศึกษาเข้ารับราชการเป็นกรณีพิเศษ กระทรวงละ 4 อัตราต่อปี โดยให้มีการสอบคัดเลือกในระหว่างชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้ด้วยตนเอง

การดำเนินงานตามโครงการดังกล่าวได้ดำเนินงานมาแล้ว 5 ระยะ ตามมติคณะรัฐมนตรีดังนี้

ระยะแรก	ระหว่างปี พ.ศ. 2514-2549	เมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2543
ระยะที่ 2	ระหว่างปี พ.ศ. 2520-2524	เมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2520
ระยะที่ 3	ระหว่างปี พ.ศ. 2525-2529	เมื่อวันที่ 30 ธันวาคม 2523
ระยะที่ 4	ระหว่างปี พ.ศ. 2530-2534	เมื่อวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2530 *
ระยะที่ 5	ระหว่างปี พ.ศ. 2536-2540	เมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2535

* คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน 2531 ให้ลดการให้โอกาสพิเศษในการเข้ารับการศึกษานักเรียนของเยาวชนไทยที่นับถือศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้ลงปีละ 20% จนหมดสิ้นภายใน 5 ปี (2532-2536)

นับตั้งแต่เริ่มโครงการในปี พ.ศ. 2514 จนถึงปัจจุบัน มีผู้ที่เข้ารับการศึกษิตตามโครงการทั้งสิ้น 945 คน สำเร็จการศึกษา จำนวน 685 คิดเป็นร้อยละ 72.49 ไม่สำเร็จการศึกษา จำนวน 197 คน คิดเป็นร้อยละ 20.85 และกำลังอยู่ในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 6.66

แม้ว่าในสถานการณ์ปัจจุบัน สภาพปัญหาของจังหวัดชายแดนภาคใต้จะเบาบางลงแต่รัฐบาลก็ยังคงถึงเห็นปัญหาและมีนโยบายที่จะพัฒนาบริเวณพื้นที่ดังกล่าวอีกหลายโครงการ อาทิ แผนกลยุทธ์พัฒนาข้าราชการตามนโยบายความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับชายแดนภาคใต้ (พ.ศ. 2539-2544) โครงการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษอินโดนีเซีย มาเลเซีย ไทย (IMT-GT) สำหรับโครงการจัดส่งนักศึกษาเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ เป็นโครงการหนึ่งซึ่งจะเตรียมความพร้อมและส่งเสริมศักยภาพให้ชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้เข้ามามีส่วนร่วมช่วยเหลือและสนับสนุนรัฐบาลในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในภูมิภาคนี้ กระทรวงมหาดไทย โดยส่วนประสานราชการ สำนักประสานงานมวลชน กรมการปกครอง ได้จัดทำกรขอขยายระยะเวลาดำเนินโครงการดังกล่าวต่อไป และคณะรัฐมนตรี ในการประชุมเมื่อวันที่ 9 มิถุนายน 2541 ได้อนุมัติการขยายโครงการดังกล่าว เป็นโครงการระยะที่ 6 ระหว่างปี 2542-2546

อย่างไรก็ตาม การดำเนินการตามโครงการจัดส่งนักศึกษาชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลาม จังหวัดชายแดนภาคใต้เข้าศึกษาต่อมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ที่ผ่านมา ตั้งแต่ระยะที่ 1-5 (พ.ศ. 2514-2540) นับได้ว่า ได้ดำเนินการมานานถึง 27 ปี มีการพัฒนาโครงการมาเป็นลำดับ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการประเมินโครงการดังกล่าว เพื่อให้ได้ข้อมูลอย่างเป็นระบบ ซึ่งจะช่วยให้ทราบถึงสภาพการดำเนินงานตลอดจนปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ความมีประสิทธิภาพของโครงการ และความจำเป็นของโครงการ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนและ/หรือ กำหนดเป็นนโยบายต่อไปในอนาคต

2. วัตถุประสงค์ของการประเมิน

การประเมินโครงการจัดส่งนักศึกษาชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลาม จังหวัดชายแดนภาคใต้เข้าศึกษาต่อมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ครั้งนี้ กำหนดวัตถุประสงค์เฉพาะในการประเมิน ดังนี้

1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ความจำเป็นของโครงการจัดส่งนักศึกษาชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้เข้าศึกษาต่อมหาวิทยาลัยต่าง ๆ โดยการพิจารณาจากดัชนีของสังคม ในด้านการส่งเสริมและสนับสนุนเยาวชนให้ได้รับการศึกษาระดับอุดมศึกษา
2. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ระบบการบริหารการจัดการโครงการจัดส่งนักศึกษาชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้เข้าศึกษาต่อมหาวิทยาลัยต่าง ๆ นับตั้งแต่ต้นนโยบาย

กระบวนการคัดเลือกบุคคล การติดตามผล ทั้งในระหว่างที่อยู่ในการศึกษาและเมื่อสำเร็จการศึกษา หรือออกจากมหาวิทยาลัย ทั้งในสภาวะปัจจุบัน เปรียบเทียบกับอดีต และที่ควรจะเป็นในอนาคต

3. เพื่อติดตามผลของโครงการจัดส่งนักศึกษาชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามเข้าศึกษาต่อมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในด้านผลผลิตและผลกระทบที่มีต่อผู้เข้าร่วมโครงการ และชุมชนที่เป็นเป้าหมายของโครงการ

การประเมินโครงการจัดส่งนักศึกษาชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เข้าศึกษาต่อมหาวิทยาลัยต่างๆ เป็นการศึกษโดยใช้ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ และปฐมภูมิประกอบกัน ทั้งนี้เนื่องจากการประเมินย้อนกลับตั้งแต่โครงการระยะแรกจนถึงปัจจุบันโดยมีขั้นตอนการวางแผน ออกแบบการประเมิน วิธีดำเนินการและผลการประเมินดังต่อไปนี้

3. ประชากรที่เป็นแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ

การกำหนดประชากรที่เป็นแหล่งข้อมูลปฐมภูมิในการประเมินครั้งนี้ ได้กำหนดลักษณะประชากรที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับโครงการ จำแนกเป็นผู้ได้รับผลโดยตรงและผลกระทบจากโครงการและกลุ่มผู้ใช้ผลจากการประเมิน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. กลุ่มเป้าหมายโครงการ เป็นกลุ่มเยาวชนไทยที่นับถือศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ได้รับการคัดเลือกเข้าศึกษาต่อมหาวิทยาลัยต่างๆ ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2514 จนถึงปัจจุบัน

2. กลุ่มที่ได้รับผลกระทบจากผลผลิตของโครงการ เป็นกลุ่มบุคคลที่กลุ่มเป้าหมายจะต้องปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์ด้วย หลังจากสำเร็จตามหลักสูตรของมหาวิทยาลัย ได้แก่ ผู้นำชุมชนและผู้นำทางศาสนา และบุคลากรในส่วนราชการต่าง ๆ ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ 4 จังหวัด คือ จังหวัดยะลา ปัตตานี สตูล และจังหวัดนราธิวาส

3. กลุ่มผู้บริหารและการจัดการโครงการ เป็นกลุ่มที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานตลอดจนการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการ ได้แก่ บุคลากรของส่วนประสานราชการ สำนักงานประสานมวลชน กรมการปกครอง ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

4. การกำหนดวัตถุประสงค์และประเด็นในการประเมิน

คณะผู้วิจัยได้ทำการประชุมเบื้องต้นกับบุคลากรของสำนักประสานงานมวลชน เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ และความคิดรวบยอดในการดำเนินการโครงการ ตลอดจนดำเนินการให้ได้ข้อตกลงร่วมกันในการกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมิน ตัวบ่งชี้ (indicators) ความสำเร็จหรือล้มเหลวของโครงการ และนำไปสู่ประเด็นในการพิจารณาข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

5. เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

จากการกำหนดวัตถุประสงค์และประเด็นในการประเมิน คณะผู้วิจัยได้ทำการสร้างเครื่องมือที่เหมาะสม ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังต่อไปนี้

1. แบบสัมภาษณ์ผู้บริหาร/ผู้ปฏิบัติการโครงการ

แบบสัมภาษณ์ใช้กับตัวอย่างประชากรกลุ่มนี้ ใช้ร่วมกับเทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึก (indepth interview) ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับ

1.1 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับ ผู้ให้ข้อมูล

1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินการ ได้แก่ วัตถุประสงค์ การดำเนินการ ปัญหา และความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลของโครงการ

2. แบบสัมภาษณ์ประชาชน/ผู้นำชุมชน

แบบสัมภาษณ์ที่ใช้มีลักษณะเป็นแบบโครงการสร้างประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับลักษณะและปัญหาชุมชน ความรู้และความเห็นเกี่ยวกับโครงการ

3. แบบสอบถามผู้ร่วมโครงการ

แบบสอบถามชุดนี้มีลักษณะเป็นคำถามตรง (direct question) สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของตัวอย่าง (subjects) ข้อมูลเกี่ยวกับโครงการในด้านวัตถุประสงค์ ความสำเร็จของโครงการ วิธีการดำเนินงาน และความเห็นเกี่ยวกับปัญหาชุมชน

6. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเพื่อประเมินโครงการครั้งนี้ นอกจากการวิเคราะห์เอกสาร อันเป็นแหล่งข้อมูลทุติยภูมิแล้วได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการสังเกต สัมภาษณ์ และใช้แบบสอบถามกับตัวอย่างประชากรในจังหวัดชายแดนภาคใต้ 4 จังหวัด

7. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพ (qualitative data) ซึ่งได้จากการสังเกต สัมภาษณ์ แบบสอบถามแบบปลายเปิด จากนั้นทำการจัดประเภทและแจกแจงความถี่ของข้อมูล เพื่อใช้ฐานนิยาม เป็นตัวแทนของข้อมูลเชิงคุณภาพในแต่ละเนื้อหา สำหรับข้อมูลจากแบบสอบถามหรือสัมภาษณ์เชิงโครงสร้าง ใช้วิธีการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละของการแจกแจงความถี่

8. ผลการประเมิน

การประเมินโครงการจัดตั้งนักศึกษาชาวไทยมุสลิมจังหวัดชายแดนภาคใต้เข้าศึกษาต่อมหาวิทยาลัยต่างๆ สรุปตามวัตถุประสงค์การประเมินได้ดังนี้

1. ความจำเป็นของโครงการ

โครงการจัดตั้งนักศึกษาชาวไทยมุสลิมจังหวัดชายแดนภาคใต้เข้าศึกษาต่อมหาวิทยาลัยต่างๆ เริ่มต้นมาจากความต้องการให้โอกาสเยาวชนไทยมุสลิมได้ศึกษาต่อมหาวิทยาลัยในประเทศโดยการแข่งขันระหว่างผู้นับถือศาสนาอิสลามด้วยกัน เพราะในระบอบนั้นประชาชนในพื้นที่ไม่ยอมให้บุตรหลานศึกษาต่อในโรงเรียนมัธยมสาขามัญญู ซึ่งทำให้เยาวชนเกิดข้อจำกัดในด้านภาษา การสอบแข่งขันกับเยาวชนทั่วไปในภูมิภาคอื่นไม่สามารถแข่งขันได้ การให้โอกาสดังกล่าวจึงทำให้เยาวชนไทยมุสลิมส่วนหนึ่งสามารถเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาได้ และการกระตุ้นให้เกิดการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในระดับมัธยมศึกษาสาขามัญญู นอกจากการส่งเข้าเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเช่นก่อนมา

การให้โอกาสทางการศึกษาดังกล่าวเป็นการแก้ปัญหาด้านสังคมจิตวิทยา ตามนโยบายความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับชายแดนภาคใต้ เพื่อลดปัญหาความหวาดระแวง และการกระตุ้นยูเอชซีให้เกิดความแตกแยกของกลุ่มผู้ไม่หวังดีต่อประเทศชาติ นโยบายการแก้ปัญหาด้านสังคมจิตวิทยา ได้รับการยอมรับว่าเป็นนโยบายที่ถูกต้องสามารถลดความหวาดระแวงระหว่างรัฐกับประชาชน และช่วยให้เกิดความรู้สึกที่ผูกพันระหว่างกัน สร้างความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมกับประชาชน แม้ว่าต่อมานโยบายความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้จะปรับเปลี่ยนมาเน้นการเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่ และเชื่อมโยงการพัฒนา กับประเทศเพื่อนบ้าน กอปรกับ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพของคนทั้งในด้านร่างกาย และสติปัญญา

โครงการนี้เป็นโครงการที่ส่งเสริมและยกระดับการศึกษาของชาวไทยมุสลิมในจังหวัดภาคใต้ ที่ด้อยโอกาสให้สูงขึ้น จึงเป็นโครงการที่สอดคล้องและสนับสนุนแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 นโยบายความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ แผนกลยุทธ์พัฒนาข้าราชการตามนโยบายความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ และโครงการพัฒนาเขตเศรษฐกิจสามฝ่าย อินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย จึงกล่าวได้ว่าโครงการนี้สามารถดำเนินการต่อไป แม้ว่าสภาพปัญหาและจุดเน้นของนโยบายความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้จะเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมซึ่งทำให้ความจำเป็นตามวัตถุประสงค์หลักของโครงการจะลดน้ำหนักความสำคัญลงก็ตาม

2. การบริหารจัดการโครงการ

การบริหารจัดการโครงการฯ ในระยะแรก กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ดำเนินการเองทั้งกระบวนการคัดเลือก การจัดสรรทุน และการสงวนอัตรา โดยความร่วมมือกับข้าราชการฝ่ายปกครองในจังหวัด อำเภอ และ สอบต. ต่อมาเมื่อเกิดปัญหาเกี่ยวกับการเรียนของผู้ได้รับการคัดเลือก จึงได้ขอความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ให้ช่วยดำเนินการและช่วยเหลือทางวิชาการ และได้ปรับเปลี่ยนวิธีการบริหารจัดการต่อเนื่องมาจนสามารถจำแนกบทบาทของหน่วยงานที่รับผิดชอบอย่างชัดเจนกล่าวคือ การกำหนดสาขาวิชาที่ขาดแคลนเพื่อให้ได้นักศึกษาในสาขาวิชาที่สอดคล้องกับความต้องการของพื้นที่ เป็นบทบาทของศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ การดำเนินการรับสมัครและคัดเลือกนักศึกษาเข้าสู่โครงการ เป็นบทบาทของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ส่วนการจัดสรรทุนอุดหนุนและการสงวนอัตราเพื่อบรรจุงานเป็นบทบาทของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

ความชัดเจนในบทบาทดังกล่าวทำให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อโครงการ เพิ่มโอกาสการรับรู้โครงการถึงกลุ่มเป้าหมายโดยทั่วถึง และทำให้อีกฝ่ายที่ได้รับการคัดเลือกจะสำเร็จการศึกษาตามกำหนด และสามารถทำงานตามความต้องการของพื้นที่ได้ดียิ่งกว่าระยะแรก ๆ

3. ผลการดำเนินโครงการ

จำนวนผู้ที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสู่โครงการสำเร็จการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 72 – 89 ในระยะ 1 – 3 (พ.ศ.2514 – 2529) แต่ในระยะต่อมา (พ.ศ. 2530 – 2540) มีผู้สำเร็จการศึกษาร้อยละ 56.23 ซึ่งจำนวนร้อยละของผู้สำเร็จการศึกษาที่ลดลงนี้ส่วนใหญ่เป็นการศึกษาในสายวิทยาศาสตร์

อย่างไรก็ตามผู้สำเร็จการศึกษาแล้วกลับ ไปปฏิบัติงานในพื้นที่ที่มีคุณลักษณะที่เอื้อต่อการทำงานและการพัฒนาในระดับปานกลางถึงมากเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งแสดงว่า ผลผลิตของโครงการที่ผ่านกระบวนการครบวงจรมีคุณภาพตามที่โครงการกำหนดวัตถุประสงค์ไว้

9. อภิปรายผล

โครงการจัดส่งนักศึกษาไทยที่นับถือศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้เข้าศึกษาต่อมหาวิทยาลัยต่างๆ เป็นโครงการที่ริเริ่มและพัฒนาจากความต้องการแก้ปัญหาด้านสังคมจิตวิทยา โดยใช้ระบบการศึกษาเป็นสื่อเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นมีความสนใจในระบบการศึกษาสายสามัญและวิชาชีพเพิ่มขึ้นนอกเหนือจากการศึกษาทางศาสนาแต่เพียงอย่างเดียว และเพื่อเป็นสื่อให้ประชาชนกับเยาวชนในท้องถิ่นหันมาใช้ภาษาไทยหรือภาษาถิ่นภาคใต้ในการสื่อสารมากขึ้นจากเดิมที่ใช้ภาษามลายู (ยาวิ) ในชีวิตประจำวันตลอดเวลา และเมื่อรัฐได้กำหนดนโยบายความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ โครงการนี้เป็นโครงการหนึ่งในยุทธศาสตร์การบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้

ลักษณะการบริหารโครงการเป็นโครงการพิเศษ ดำเนินโครงการเป็นระยะๆ ตามมติคณะรัฐมนตรี ในแต่ละระยะได้มีการประเมินผลโครงการและบริบททางสังคมเพื่อปรับปรุงวิธีดำเนินการให้เกิดความยุติธรรม (fairness) และความทั่วถึง (equity) ในกลุ่มประชากรเป้าหมาย นอกจากนี้ยังได้ปรับปรุงวัตถุประสงค์และวิธีการของโครงการให้สอดคล้องกับนโยบายความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้และบริบททางสังคมของท้องถิ่นโดยการกำหนดสาขาวิชาขาดแคลนของท้องถิ่นมาเป็นกรอบในการกำหนดสาขาวิชาในการคัดเลือกบุคคลเข้าสู่โครงการ จัดได้ว่าโครงการมีความชัดเจนในการบริหารโครงการให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการ (appropriateness) ของชุมชน และแผนกลยุทธ์ในการพัฒนาข้าราชการในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตลอดจนเป็นการพัฒนากำลังคนให้สอดคล้องกับนโยบายความร่วมมือระหว่างประเทศ ตามโครงการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษอินโดนีเซีย มาเลเซีย ไทย (IMT-GT)

อย่างไรก็ตามการสำรวจสาขาที่ขาดแคลนตามที่กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ขอความร่วมมือจาก สอ บต. ให้ช่วยสำรวจ มีพื้นฐานข้อมูลของการขาดแคลนในภาวะปัจจุบันซึ่งเป็นไปในหลักการความไวต่อการตอบสนองสังคม (responsiveness) แต่ผลผลิตของโครงการจะเกิดผลในอีก 4-6 ปีข้างหน้าตามกำหนดเวลาในการศึกษาของแต่ละสาขาวิชา ซึ่งอาจทำให้เมื่อถึงเวลา 4-6 ปีต่อมา ความขาดแคลนบุคลากรในสาขาวิชาชีพดังกล่าวได้หมดไปแล้ว โดยการแก้ปัญหาของแต่ละกระทรวง ทบวง กรม ที่ต้องปรับแก้ปัญหาของตนเอง จึงทำให้โครงการขาดประสิทธิภาพในการสนองตอบสังคม ดังนั้น การสำรวจสาขาที่ขาดแคลนในแต่ละครั้งจึงควรมีการสำรวจความขาดแคลนในภาวะปัจจุบันและในอนาคต 4-10 ปี ข้างหน้าตามระยะเวลาของการดำเนินโครงการและกำหนดเวลาในการเกิดผลผลิตหรือผู้เข้าร่วมโครงการสำเร็จการศึกษา

ผลของโครงการที่เกิดขึ้นทั้งในด้านจำนวนผู้สำเร็จการศึกษาในแต่ละรุ่น และการเข้าสู่ตลาดแรงงานในพื้นที่อยู่ในเกณฑ์ที่น่าพึงพอใจ อีกทั้งผลกระทบทางอ้อมที่ส่งผลต่อดัชนีทางสังคมด้านสถิติการศึกษาที่ประชาชนในท้องถิ่นนิยมส่งบุตรหลานเข้ามาศึกษาต่อในโรงเรียนสายสามัญมากขึ้น แสดงว่าโครงการนี้เกิดประสิทธิผล (effectiveness) หรือกล่าวได้ว่าโครงการประสบความสำเร็จมากกว่าความล้มเหลว

การบริหารจัดการโครงการโดยการขอความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ในลักษณะของงานฝาก หรืองานเสริมของหน่วยงานนั้นๆ เป็นการบริหารจัดการที่ช่วยลดค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน แสดงว่ามีประสิทธิภาพเชิงเศรษฐกิจ (economic efficiency) และการบริหารจัดการที่ได้พัฒนามาถึงจุดลงตัวในการคัดเลือกทางวิชาการ การสัมภาษณ์ ที่ผู้สมัครและประชาชนที่เกี่ยวข้องเห็นว่ามีคุณภาพยุติธรรม โปร่งใส แม้ว่าอาจต้องปรับปรุงการบริหารจัดการด้านประชาสัมพันธ์ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นก็ตาม ข้อมูลดังกล่าวแสดงว่าการบริหารจัดการโครงการมีประสิทธิภาพในเชิงเทคนิค (technical efficiency)

โครงการนี้แม้จะดำเนินการมาเป็นระยะเวลานาน แต่ผลผลิตในแต่ละปีเมื่อเทียบกับประชากรในพื้นที่แล้วยังเป็นอัตราส่วนที่น้อยมาก และในระยะหลังกำหนดรับผู้เข้าร่วมโครงการปีละ 16 คน ยังเป็นจำนวนที่น้อยเกินกว่าที่จะหวังผลในความเพียงพอต่อความต้องการแก้ปัญหา (adequacy) แต่ผลกระทบของโครงการในการกระตุ้นให้เยาวชนศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษามากยิ่งขึ้นจึงเป็นวิถีทางหนึ่งในการเสริมความเพียงพอของความต้องการกำลังคนในการพัฒนาท้องถิ่นถ้าเยาวชนดังกล่าวกลับมาสู่ท้องถิ่น อย่างไรก็ตามความยุติธรรมและเสมอภาคที่มีต่อประชาชนกลุ่มอื่น เช่น ไทยพุทธ ซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อยของจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นสิ่งที่ต้องนำมาคำนึงถึงเช่นกัน ถ้าโครงการจะขยายโอกาสการศึกษาต่อของเยาวชนไทยมุสลิมให้มากยิ่งขึ้นและเพิ่ม

จำนวนรับ อีกทั้งเยาวชนในภูมิภาคอื่นอาจมีการเรียกร้องสิทธิดังกล่าว ก่อให้เกิดปัญหาสังคมจิตวิทยาในภูมิภาคอื่นตามมาได้ ดังนั้นประสิทธิผลของโครงการด้านความเพียงพอต่อการแก้ปัญหาจึงเป็นสิ่งที่โครงการต้องยอมรับและชัดเจนตลอดจนคำนึงถึงข้อจำกัดทางการเมือง (political constraint) ของการบริหารโครงการ

10. ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะ

1. โครงการจัดส่งนักศึกษาชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เข้าศึกษามหาวิทยาลัยต่าง ๆ เป็นโครงการสาธารณะ ที่ดำเนินการจัดตั้งโดยมติคณะรัฐมนตรี มีวัตถุประสงค์หลัก (primary objectives) เพื่อให้โครงการเป็นยุทธศาสตร์ในการแก้ปัญหาสังคมจิตวิทยาในพื้นที่ จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเฉพาะปัญหาการสื่อสาร ความหวาดระแวงระหว่างรัฐกับประชาชนอันเนื่องมาจากวัฒนธรรม ศาสนาและภาษาที่แตกต่างกัน

ลักษณะของโครงการมีลักษณะเป็นโครงการเฉพาะกิจ ดำเนินงานเป็นระยะ ๆ ตามผลของโครงการและปัญหาของพื้นที่ โดยที่ความสำเร็จของโครงการตามวัตถุประสงค์หลัก เป็นไปในลักษณะของผลกระทบ (impacts) และผลข้างเคียงทางบวก (positive side effects) มากกว่าผลโดยตรง (direct effects) ซึ่งหมายถึงปริมาณ หรือจำนวนผลผลิตของโครงการที่สำเร็จ การศึกษาระดับอุดมศึกษาและมียานทำในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ หรือกล่าวได้ว่า ผลโดยตรงเป็นวัตถุประสงค์รอง (secondary objectives) ดังนั้น แม้ว่าจำนวนผู้เข้าร่วมโครงการในแต่ละปี ตั้งแต่เริ่มโครงการจะมีจำนวนไม่มากนักเมื่อเทียบกับประชากรเป้าหมายโดยรวม ประกอบกับมาตรการด้านอื่น ๆ ของรัฐโดยเฉพาะนโยบายทางการศึกษา ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมของจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเฉพาะดัชนีการศึกษาต่อในสถานศึกษาอื่นที่ไม่ใช่การศึกษาทางศาสนาในระดับสูงกว่าการศึกษาก่อนบังคับมีเพิ่มขึ้นทุกปีการศึกษา ปัญหาความหวาดระแวงระหว่างรัฐกับประชาชน และปัญหาการสื่อสารระหว่างกันและกันลดลง การอยู่ร่วมกันอย่างผสมผสานกลมกลืนระหว่างวัฒนธรรม ศาสนาที่หลากหลายเป็นไปอย่างราบรื่น แม้ว่าในระยะหลัง โครงการได้ลดจำนวนรับผู้เข้าร่วมโครงการเหลือเพียงประมาณ ร้อยละ 20 ก็ตาม

ข้อค้นพบดังกล่าวแสดงว่าโครงการประสบความสำเร็จบรรลุผลตามวัตถุประสงค์หลัก เพราะแนวโน้มของดัชนีสังคมทางการศึกษาเป็นไปในทิศทางที่พึงประสงค์จึงเป็นไปได้ที่จะระบุว่าโครงการนี้หมดความจำเป็นที่จะดำเนินการต่อไป อย่างไรก็ตามวัตถุประสงค์รอง และผลโดยตรงของโครงการเป็นการ “พัฒนาคน” ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระยะที่ 8 และแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 การคงไว้ซึ่งโครงการจะเป็นการลงทุนของรัฐ เพื่อสนองแผนดังกล่าวด้วยจำนวนเงินการลงทุนที่ไม่มากนักแต่ได้รับผลตอบแทนที่มีค่าสูงกว่ามาก เพราะเป็นไปตามแผนกลยุทธ์ในการพัฒนา เพียงแต่ในการดำเนินการควรมีการจำกัดและระบุสาขาวิชา เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการและความจำเป็นของพื้นที่ในลักษณะของการคาดการณ์ล่วงหน้า

อย่างน้อย 4-10 ปี ก่อนการกำหนดการคัดเลือกผู้เข้าร่วมโครงการ ทั้งนี้อาจเพิ่มจำนวนรับให้มากเพียงพอที่จะสนองตอบความขาดแคลนตามที่ได้คาดการณ์ไว้ หรือดำเนินการอย่างต่อเนื่องต่อไป

2. ผลผลิตของโครงการในแต่ละปีแม้จะมีจำนวนไม่มากนัก แต่เนื่องจากโครงการนี้ได้ดำเนินการมาเป็นระยะเวลาร่วมสามทศวรรษ จำนวนของผลผลิตที่มีอยู่ในปัจจุบันจึงมีจำนวนมากกว่า 300 คน และมีบางคน มีตำแหน่งหน้าที่ราชการในระดับสูง มีบทบาทเป็นผู้นำชุมชน หรือมีบทบาททางการเมืองระดับชาติและท้องถิ่น จัดได้ว่าบุคลากรกลุ่มนี้เป็นพลังสำคัญและเป็นบุคคลชั้นนำของสังคมในพื้นที่ ถ้าหากสามารถสร้างการรวมกลุ่มบุคคลเหล่านี้ให้มีการรวมตัวกันอย่างเข้มแข็งแล้ว จะเป็นกำลังสำคัญในการผลักดันและพัฒนาสังคมให้เข้าไปในทิศทางที่กลุ่มบุคคลเหล่านี้ปรารถนา เท่าที่ผ่านมากลุ่มบุคคลเหล่านี้มีการรวมตัวกันอยู่บ้าง ในระหว่างรุ่นที่ใกล้เคียงหรือรุ่นเดียวกันในแต่ละจังหวัดและการสนับสนุนของ สอ.บต. แต่เป็นการรวมตัวอย่างหลวม ๆ เพื่อจัดกิจกรรมในลักษณะการติดต่อและสืบสานสายสัมพันธ์ระหว่างกัน มากกว่ากิจกรรมเพื่อพัฒนาสังคม กระทรวงมหาดไทยในฐานะเจ้าของโครงการควรมีบทบาทในการผลักดันให้เกิดการรวมตัวกันอย่างเข้มแข็งและอาศัยความร่วมมือของการรวมตัวดังกล่าวมาเป็นกลุยุทธ์ในการพัฒนาและผลักดันนโยบายและโครงการต่าง ๆ ของรัฐ ตลอดจนเป็นกำลังสมองในการแก้ปัญหา

บรรณานุกรม

- กุสุมา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา (บรรณาธิการ). (2531) รอยร้าวในสังคมไทย? บรรณาการกับปัญหาความมั่นคงของชาติ. กรุงเทพฯ : อักษรสยามการพิมพ์.
- ขจัดภัย บุรุษพัฒน์. (2519) ไทยมุสลิม. กรุงเทพฯ : แพรวพิทยา.
- จรัญ มะลูลีม, กิติมา อมรทัต และพรพิมล ตรีโชติ. (2539) ไทยกับโลกมุสลิม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จรูญ สุภาพ. (2527) “ปัญหาภาคใต้”, เทศาภิบาล. ปีที่ 69 เล่มที่ 8 สิงหาคม.
- ชัยวัฒน์ สถาอานันท์. (2527) อิสลามกับความรุนแรง : การศึกษาเฉพาะกรณีเหตุการณ์รุนแรงในสี่จังหวัดภาคใต้ประเทศไทย พ.ศ. 2519 – พ.ศ. 2524. กรุงเทพฯ : เจริญวิทย์การพิมพ์.
- นโยบายและแผน, สำนัก สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2519-2542) สถิติการศึกษาฉบับย่อ ปี พ.ศ. 2518 – ปีพ.ศ. 2541. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- นันทวรรณ กุสว้าง. (2521) ปัญหาชาวไทยมุสลิมในสี่จังหวัดภาคใต้. กรุงเทพฯ : สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย.
- ประธานราชการ, กอง กรมการปกครอง. (2517) สิ่งที่น่าสนใจเกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้. เอกสารประกอบการศึกษาอบรมภาษามลายูแก่ข้าราชการจังหวัดชายแดนภาคใต้. พระนคร : กองประธานราชการ กรมการปกครอง.
- ปิยนาด นูนาค. (2534) นโยบายการปกครองของรัฐบาลไทยต่อชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2475-2516. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สถิตย์ แสงศรี. (2513) ปัญหาและอุปสรรคในการปกครองจังหวัดชายแดนภาคใต้ : บทศึกษาเฉพาะชาวไทยมุสลิม : วิทยานิพนธ์ ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สภาความมั่นคงแห่งชาติ, สำนักงาน. (2543) นโยบายความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ (พ.ศ. 2542-2546). นปป.
- สมาน รังสิโยกฤษฎ์. (2510) การเข้าถึงประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้. วิทยานิพนธ์ ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สมาน ใจปราง. (2516) สภาพปัจจุบัน ปัญหา นโยบายและแนวความคิดเกี่ยวกับโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลาม. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุรพงษ์ โสชนเสถียร. (2531) รายงานการวิจัยเรื่องคุณลักษณะทางสังคมของชาวไทยมุสลิมและการสนองตอบต่อรัฐบาล. เอกสารการวิจัยเสนอต่อศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้.

สุรินทร์ พิศสุวรรณ. (2527) “เงื่อนไขทางการเมืองที่นำไปสู่การละเมิดสิทธิมนุษยชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้” ชุดศึกษาวิจัยพัฒนาการสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย : สี่จังหวัดภาคใต้กับปัญหาสิทธิมนุษยชน. สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ : เจริญวิทย์การพิมพ์.

อกัย จันทวิมล. (2507) ปัญหาเกี่ยวกับสี่จังหวัดภาคใต้. ลพบุรี : โรงพิมพ์ศูนย์การทหารราบ ค่ายสมเด็จพระนารายณ์.

อนันต์ ทิพย์รัตน์ และคณะ. (2533) รายงานการวิจัยเรื่องการวิจัยประเมินผลการปฏิบัติตามนโยบายเกี่ยวกับการเรียนรู้และการใช้ภาษาไทยในจังหวัดชายแดนภาคใต้. เอกสารการวิจัยเสนอต่อสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ.

อารง สุทธาสานัน. (2525) “อิทธิพลของศาสนาและวัฒนธรรมต่อปัญหาสี่จังหวัดภาคใต้”, วารสารการศึกษาแห่งชาติ, ปีที่ 16 ฉบับที่ 3 (กุมภาพันธ์ – มีนาคม).

อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้, ศูนย์. (2541) สรุปผลการดำเนินงานประจำปี 2541. สงขลา : บริษัทสงขลากรีนกรุ๊ป จำกัด.

_____. (2543) ข่าวศอ. บต. แดนใต้. สงขลา : บริษัททาสติง อิมเมจ จำกัด.

อุทัย ดุลยเกษม. (2525) “บทบาทการศึกษากับกระบวนการทางการเมืองกรณีชาวมุสลิมเชื้อสายมลายู” รัฐมโนแล แลใต้. ปีที่ 5 ฉบับที่ 3 (มิถุนายน 2524 – มกราคม 2525).

American Telephone and Telegraph Company. (1988). **The Trainer's Library : Measurement and Evaluation.** Massachusetts : Addison-Wesley Publishing Company, Inc.

Cronbach, Lee, J. and Others. (1981). **Toward Reform of Program Evaluation.** San Francisco : Jossey-Bass Publishers.

Posavac, Emil J. and Carey, Raymond G. (1989). **Program Evaluation : Methods and Case Studies.** Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice Hall.

The Joint Committee on Standards for Educational Evaluation. (1994). **The Program Evaluation Standards : How to Assess Evaluations of Educational Program** 2nd ed. California : Sage Publications, Inc...

แบบสอบถาม/สัมภาษณ์/ผู้เข้าร่วมโครงการ
โครงการจัดส่งนักศึกษาไทยที่นับถือศาสนาอิสลาม
จังหวัดชายแดนภาคใต้
เข้าศึกษาต่อมหาวิทยาลัยต่าง ๆ

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้ต้องการรวบรวมข้อมูลย้อนกลับสำหรับเป็นแนวทางในการปรับปรุงโครงการจัดส่งนักศึกษาไทยที่นับถือศาสนาอิสลาม จังหวัดชายแดนภาคใต้ เข้าศึกษาต่อมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ส่วนกิจการมวลชน สำนักประสานงานมวลชน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย
2. ความคิดเห็นของท่านจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับ สำนักประสานงานมวลชน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ฉะนั้นจึงใคร่ขอให้ท่านตอบตามความเป็นจริงที่ท่านรู้สึกมากที่สุด โดยท่านไม่ต้องลงชื่อ

แบบสอบถาม/สัมภาษณ์/ผู้เข้าร่วมโครงการ

ตอนที่ 1. ข้อมูลพื้นฐาน

1. เข้าร่วมโครงการปีการศึกษา
2. กรณีที่จบการศึกษา/ออกจากสถาบันการศึกษาแล้ว
 - ☐ 1. มีงานทำ ประเภทของงาน
รายได้
 - ☐ 2. ไม่มีงานทำ
3. ภูมิลำเนาเดิม หมู่บ้าน ตำบล
อำเภอ..... จังหวัด.....
4. ลักษณะชุมชน ☐ ชุมชนมุสลิมเป็นส่วนใหญ่ ☐ ชุมชนทั่วไป
5. ขนาดชุมชน ☐ ใหญ่ ☐ กลาง ☐ เล็ก
6. รายได้ของชุมชน ☐ ยากจนเป็นส่วนใหญ่ ☐ ปานกลาง
7. อาชีพของชุมชน ☐ ประมง ☐ สวนยาง ☐ สวนผลไม้ ☐ พาณิชยกรรม
☐ รับจ้าง ☐ อื่น ๆ
8. อาชีพของครอบครัว
9. ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวมีลักษณะ
☐ หาเช้ากินค่ำ ☐ พอกินพอใช้ ☐ พุ่มเฟิยไต่บ้าง
10. การศึกษาพื้นฐานระดับมัธยมมาจากโรงเรียน
11. ภาษาพูดที่ใช้โดยปกติ

12. การรับรู้โครงการ

- วิธีการ
- ช่วงเวลาการรับรู้

13. เหตุผลในการเข้าร่วมโครงการ

ตอนที่ 2. ข้อมูลเกี่ยวกับโครงการ

ท่านมีความเห็นต่อโครงการในด้านต่าง ๆ เหล่านี้อย่างไร

1. วัตถุประสงค์/นโยบายของโครงการการจัดส่งนักศึกษาชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลาม จังหวัดชายแดนภาคใต้เข้าศึกษาต่อมหาวิทยาลัยต่าง ๆ มีความเหมาะสม และความเป็นไปได้ ในเชิงปฏิบัติมากน้อยเพียงใด

[illegible]

**หมายเหตุ	ระดับหมายเลข	1	หมายถึง	น้อยที่สุด	2	หมายถึง	น้อย
		3	หมายถึง	ปานกลาง	4	หมายถึง	มาก
		5	หมายถึง	มากที่สุด			

2. ท่านคิดว่าวัตถุประสงค์ของโครงการข้อใดที่ท่านเห็นการบรรลุผลสำเร็จมากที่สุด
(ตอบเพียงข้อเดียว)

3. ถ้าโครงการนี้ต้องดำเนินการต่อไป ท่านคิดว่าวัตถุประสงค์/นโยบายใดที่ต้องคงไว้ และเพิ่มเติมวัตถุประสงค์ใดบ้าง

3.1. วัตถุประสงค์/นโยบายที่คงไว้

3.2. วัตถุประสงค์/นโยบายที่เพิ่มเติม หรือเปลี่ยนแปลง

4. ท่านคิดว่าการกำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการคัดเลือกผู้เข้าร่วมโครงการต่อไปนี้มีเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร

	เหมาะสม	ไม่เหมาะสม	เหตุผล
4.1 ภูมิลาเนาผู้สมัคร			
4.2 ภูมิลาเนาของผู้ปกครอง			
4.3 สถานศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของผู้สมัคร			
4.4 การสอบคัดเลือกทางวิชาการ			
4.5 การสอบสัมภาษณ์			
4.6 จำนวนที่รับเข้าโครงการ (16 คน)			
4.7 จำนวนเงินทุนในแต่ละสาขา			
4.8 การประชาสัมพันธ์			

5. ท่านคิดว่าควรมีข้อกำหนดเกี่ยวกับผู้รับทุนแล้วไม่สำเร็จการศึกษาตามกำหนดหรือไม่ อย่างไร

6. ท่านคิดว่าควรกำหนดเงื่อนไขจำนวนปีที่ต้องรับราชการในท้องถิ่นหลังจบการศึกษา หรือไม่อย่างไร

7. ท่านคิดว่าควรกำหนดสาขาการเรียนในแต่ละปีตามความต้องการของท้องถิ่นหรือไม่

8. ท่านคิดว่าควรจำกัดให้ผู้เข้าร่วมโครงการนี้ เข้าศึกษาในมหาวิทยาลัย/สถาบันอุดมศึกษา เฉพาะในเขตภาคใต้นี้เท่านั้นหรือไม่

9. ท่านคิดว่าควรดำเนินโครงการต่อไปให้ต่อเนื่องเป็นภารกิจประจำของกระทรวงมหาดไทยหรือไม่

เห็นด้วย เพราะ

ไม่เห็นด้วย เพราะ

10. ท่านคิดว่าควรขยายกลุ่มเป้าหมายของโครงการให้กว้างขวางมากกว่ากลุ่มผู้นับถือศาสนาอิสลามหรือไม่

เห็นด้วย เพราะ

ไม่เห็นด้วย เพราะ

11. โดยภาพรวมแล้ว ท่านคิดว่าโครงการนี้มีผลอย่างไรต่อชุมชน

12. โดยภาพรวมแล้ว ท่านคิดว่าโครงการนี้มีผลอย่างไรต่อรัฐ

ตอนที่ 3. ความเห็นทั่วไปเกี่ยวกับชุมชน

1. ท่านคิดว่าประเด็นต่อไปนี้ยังเป็นปัญหาของชุมชนหรือไม่ระดับใด

ประเด็น	ระดับปัญหา		
	น้อย	ปานกลาง	มาก
1. ปัญหาโครงการรื้อถอนแยกดินแดน			
2. ปัญหาโครงการผู้ย้ายสองสัญชาติ			
3. ปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน			
4. ปัญหาการประพฤติปฏิบัติของข้าราชการที่มีต่อประชาชนในท้องถิ่น			
5. ปัญหาเกี่ยวกับอาชีพ			
6. ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างประชาคมมุสลิมกับประชาคมพุทธ			
7. ปัญหาการส่งบุตรหลานเข้าเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา (มหาวิทยาลัย)			
8.อื่น ๆ			

ขอขอบคุณ

**แบบสัมภาษณ์ประชาชน/ผู้นำชุมชน
โครงการจัดส่งนักศึกษาไทยที่นับถือศาสนาอิสลาม
จังหวัดชายแดนภาคใต้
เข้าศึกษาต่อมหาวิทยาลัยต่าง ๆ**

แบบสัมภาษณ์ประชาชน/ผู้นำชุมชน

ก. ข้อมูลชุมชน

1. หมู่บ้าน ตำบล
- อำเภอ จังหวัด
2. ขนาดหมู่บ้าน (จำนวนครอบครัว)

ข. ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล

1. ฐานะ ☐ ประชาชน ☐ ผู้นำชุมชน
2. เพศ ☐ หญิง ☐ ชาย
3. อายุ
4. อาชีพ ☐ เกษตร ☐ ค้าขาย ☐ รับจ้าง ☐ อื่น ๆ
5. การศึกษา ☐ ประถมศึกษา ☐ มัธยมศึกษา
☐ สายอาชีพ (ต่ำกว่าปริญญาตรี) ☐ ปริญญาตรีขึ้นไป

ค. ความรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการฯ

1. ท่านเคยรับทราบเกี่ยวกับโครงการจัดส่งนักศึกษาชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้เข้าศึกษาต่อมหาวิทยาลัยต่าง ๆ หรือไม่
☐ เคย ☐ ไม่เคย (กรุณาข้ามไปตอบคำถามตอน ง.)
2. ท่านเห็นด้วยกับโครงการนี้หรือไม่
☐ เห็นด้วย ☐ ไม่เห็นด้วย
3. ท่านสนับสนุนเด็กนักเรียนในชุมชนให้เข้าร่วมโครงการหรือไม่
☐ สนับสนุน ☐ ไม่สนับสนุน
4. ในชุมชนของท่านมีคนเคยเข้าร่วมโครงการนี้หรือไม่
☐ เคย ☐ ไม่เคย
จำนวนที่เข้าร่วมโครงการ
- ปัจจุบันคนเหล่านี้มีอาชีพ
- สถานที่ทำงาน

ง. ความเห็นทั่วไปเกี่ยวกับชุมชน

1. ท่านคิดว่าประเด็นต่อไปนี้ยังเป็นปัญหาของชุมชนหรือไม่ระดับใด

ประเด็น	ระดับปัญหา		
	น้อย	ปานกลาง	มาก
1.1. ปัญหาโจรก่อการร้ายแบ่งแยกดินแดน			
1.2. ปัญหาโจรผู้ร้ายสองสัญชาติ			
1.3. ปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน			
1.4. ปัญหาการประพฤติปฏิบัติของข้าราชการที่มีต่อประชาชนในท้องถิ่น			
1.5. ปัญหาเกี่ยวกับอาชีพ			
1.6. ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างประชาคมมุสลิมกับประชาคมพุทธ			
1.7. ปัญหาการส่งบุตรหลานเข้าเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา (มหาวิทยาลัย)			
1.8. อื่น ๆ			

2. ท่านคิดว่าระดับการศึกษาของประชาชนมุสลิมปัจจุบันเทียบกับในอดีตเป็นอย่างไร

☐ เหมือนเดิม

☐ ดีขึ้น

เพราะ

3. เยาวชนชาวมุสลิมควรเลือกศึกษาเฉพาะโรงเรียนที่มีการเรียนการสอนศาสนาหรือโรงเรียนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ประกอบศาสนกิจเท่านั้น

☐ เห็นด้วย

☐ ไม่เห็นด้วย

เพราะ

ขอขอบคุณ

แบบสอบถาม/สัมภาษณ์/ผู้บังคับบัญชา
โครงการจัดส่งนักศึกษาไทยที่นับถือศาสนาอิสลาม
จังหวัดชายแดนภาคใต้
เข้าศึกษาต่อมหาวิทยาลัยต่าง ๆ

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้ต้องการรวบรวมข้อมูลย้อนกลับสำหรับเป็นแนวทางในการปรับปรุงโครงการจัดส่งนักศึกษาไทยที่นับถือศาสนาอิสลาม จังหวัดชายแดนภาคใต้ เข้าศึกษาต่อมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ส่วนกิจการมวลชน สำนักประสานงานมวลชน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย
2. ความคิดเห็นของท่านจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับ สำนักประสานงานมวลชน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ฉะนั้นจึงใคร่ขอให้ท่านตอบตามความเป็นจริงที่ท่านรู้สึกมากที่สุดโดยท่านไม่ต้องลงชื่อ

แบบสอบถาม/สัมภาษณ์/ผู้บังคับบัญชา

ก. ข้อมูลทั่วไป (ผู้ให้ข้อมูล)

1. เพศ ☐ หญิง ☐ ชาย
2. ตำแหน่ง
3. สังกัด แผนก กอง
- กรม กระทรวง
4. จำนวนบัณฑิตที่เข้าร่วมโครงการในบังคับบัญชามี.....คน

ข. ความเห็นทั่วไปเกี่ยวกับชุมชน

1. ท่านคิดว่าประเด็นต่อไปนี้ยังเป็นปัญหาของชุมชนหรือไม่ระดับใด

ประเด็น	ระดับปัญหา		
	น้อย	ปานกลาง	มาก
1. ปัญหาการก่อการร้ายแบ่งแยกดินแดน			
2. ปัญหาโจรผู้ร้ายสองสัญชาติ			
3. ปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน			
4. ปัญหาการประพฤติปฏิบัติของข้าราชการที่มีต่อประชาชนในท้องถิ่น			
5. ปัญหาเกี่ยวกับอาชีพ			
6. ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างประชาคมมุสลิมกับประชาคมพุทธ			
7. ปัญหาการส่งบุตรหลานเข้าเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา (มหาวิทยาลัย)			
8. อื่น ๆ			

ง. ความคิดเห็นเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของโครงการ

1. วัตถุประสงค์/นโยบายของโครงการการจัดส่งนักศึกษาชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลาม จังหวัดชายแดนภาคใต้เข้าศึกษาต่อมหาวิทยาลัยต่าง ๆ มีความเหมาะสม และเป็นไปได้ ในเชิงปฏิบัติมากน้อยเพียงใด

วัตถุประสงค์	ความเหมาะสม					ความเป็นไปได้				
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
1. ส่งเสริมหรือเพิ่มโอกาสสำหรับผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา										
2. มุ่งแก้ไขปัญหาค้นหาพื้นฐานของท้องถิ่น										
3. เชื่อมประสานความเข้าใจระหว่างหน่วยงานของรัฐ ภาคเอกชน และประชาชน										
4. ช่วยพัฒนาความสามารถในการสื่อสารระหว่างรัฐกับ ชุมชน										
5. ช่วยพัฒนาบุคลากรเพื่อรองรับการพัฒนาประเทศ										

**หมายเหตุ ระดับหมายเลข 1 หมายถึง น้อยที่สุด 2 หมายถึง น้อย
3 หมายถึง ปานกลาง 4 หมายถึง มาก
5 หมายถึง มากที่สุด

ง. ความคิดเห็นต่อบัณฑิต

1. ท่านคิดว่าบัณฑิตที่อยู่ในบังคับบัญชาของท่านมีคุณลักษณะในด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้ในระดับใด

คุณลักษณะที่ประเมิน	ระดับคุณลักษณะ		
	น้อย	ปานกลาง	มาก
1. ความประพฤติ			
2. การพัฒนาตนเอง			
3. ความสามารถในการเรียนรู้			
4. ความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงาน			
5. ความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน			
6. ความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน			
7. ความขยันอดทนในการปฏิบัติงาน			
8. ความสามารถในการประยุกต์ความรู้ให้เกิดประโยชน์			
9. ความสามารถในการวิเคราะห์และการแก้ปัญหา และระเบียบที่เกี่ยวข้อง			
18. การมีประสบการณ์ในการร่วมกิจกรรมขณะศึกษา			
19. ความรู้ความสามารถเฉพาะสาขา			
20. ความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้			
21. ความเป็นผู้นำ			
22. คุณภาพของงาน			
23. ประสิทธิภาพของงาน			
24. การควบคุมตนเอง			
25. ความสัมพันธ์กับประชาชนในท้องถิ่น			

2. ท่านคิดว่าการปฏิบัติงานของบัณฑิตช่วยลดปัญหาต่อไปนี้ในระดับใด

ปัญหา	ระดับปัญหา		
	น้อย	ปานกลาง	มาก
1. ช่วยแก้ปัญหาพื้นฐานของท้องถิ่น			
2. เชื่อมประสานความเข้าใจระหว่างหน่วยงานของรัฐ ภาคเอกชนและประชาชน			
3. ช่วยพัฒนาความสามารถในการสื่อสารระหว่างรัฐ กับชุมชน			

3. โดยภาพรวมท่านคิดว่าบัณฑิตดังกล่าวเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานของรัฐมากกว่าข้าราชการที่ได้รับบรรจุแต่งตั้งโดยปกติหรือไม่อย่างไร

ขอขอบคุณ

แบบสอบถาม/สัมภาษณ์/ผู้บริหาร/ผู้ปฏิบัติการ
โครงการจัดส่งนักศึกษาไทยที่นับถือศาสนาอิสลาม
จังหวัดชายแดนภาคใต้
เข้าศึกษาต่อมหาวิทยาลัยต่าง ๆ

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้ต้องการรวบรวมข้อมูลย้อนกลับสำหรับเป็นแนวทางในการปรับปรุงโครงการจัดส่งนักศึกษาไทยที่นับถือศาสนาอิสลาม จังหวัดชายแดนภาคใต้ เข้าศึกษาต่อมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ส่วนกิจการมวลชน สำนักประสานงานมวลชน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย
2. ความคิดเห็นของท่านจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับ สำนักประสานงานมวลชน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ฉะนั้นจึงใคร่ขอให้ท่านตอบตามความเป็นจริงที่ท่านรู้สึกมากที่สุดโดยท่านไม่ต้องลงชื่อ

แบบสอบถาม/สัมภาษณ์/ผู้บริหาร/ผู้ปฏิบัติการ

ตอนที่ 1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล

1. ตำแหน่ง

2. เพศ ☐ หญิง ☐ ชาย

ตอนที่ 2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการ

ก. ความคิดเห็นเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของโครงการ

1. วัตถุประสงค์/นโยบายของโครงการการจัดส่งนักศึกษาชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลาม
จังหวัดชายแดนภาคใต้เข้าศึกษาต่อมหาวิทยาลัยต่าง ๆ มีความเหมาะสม และความเป็นไปได้ในเชิง
ปฏิบัติมากน้อยเพียงใด

วัตถุประสงค์	ความเหมาะสม					ความเป็นไปได้				
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
1.1. ส่งเสริมหรือเพิ่มโอกาสสำหรับผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา										
1.2. มุ่งแก้ไขปัญหาค้นหาพื้นฐานของท้องถิ่น										
1.3. เชื่อมประสานความเข้าใจระหว่างหน่วยงานของรัฐ ภาคเอกชน และประชาชน										
1.4. ช่วยพัฒนาความสามารถในการสื่อสารระหว่างรัฐกับชุมชน										
1.5. ช่วยพัฒนาบุคลากรเพื่อรองรับการพัฒนาประเทศ										

**หมายเหตุ ระดับหมายเลข 1 หมายถึง น้อยที่สุด 2 หมายถึง น้อย
3 หมายถึง ปานกลาง 4 หมายถึง มาก
5 หมายถึง มากที่สุด

2. ท่านคิดว่าวัตถุประสงค์ของโครงการข้อใดที่ท่านเห็นการบรรลุผลสำเร็จมากที่สุด
(ตอบเพียงข้อเดียว)

.....

.....

.....

3. ถ้าโครงการนี้ต้องดำเนินการต่อไป ท่านคิดว่าวัตถุประสงค์/นโยบายใดที่ต้องคงไว้ และ เพิ่มเติม วัตถุประสงค์ใดบ้าง

3.1. วัตถุประสงค์/นโยบายที่คงไว้

.....

.....

3.2. วัตถุประสงค์/นโยบายที่เพิ่มเติม หรือเปลี่ยนแปลง

.....

.....

4. ถ้าต้องการให้โครงการนี้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์อย่างแท้จริง ควรได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงาน หรือองค์กรใดบ้าง และในลักษณะใด

.....

.....

.....

ข. ความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับปัญหาของชุมชนในจังหวัด

1. ท่านคิดว่าประเด็นต่อไปนี้ยังเป็นปัญหาของชุมชนหรือไม่ระดับใด

ประเด็น	ระดับปัญหา		
	น้อย	ปานกลาง	มาก
1. ปัญหาโจรก่อการร้ายแบ่งแยกดินแดน			
2. ปัญหาโจรผู้ร้ายสองสัญชาติ			
3. ปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน			
4. ปัญหาการประพฤติปฏิบัติของข้าราชการที่มีต่อประชาชนในท้องถิ่น			
5. ปัญหาเกี่ยวกับอาชีพ			
6. ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างประชาคมมุสลิมกับประชาคมพุทธ			
7. ปัญหาการส่งบุตรหลานเข้าเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา (มหาวิทยาลัย)			
8. อื่น ๆ			

2. ผลผลิตของโครงการ (ทั้งที่สำเร็จและไม่สำเร็จการศึกษาช่วยลดปัญหาของชุมชนหรือไม่อย่างไร)

.....

.....

.....

ค. ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลของโครงการ

1. ท่านเห็นว่าผลโดยรวมของโครงการนี้เป็นอย่างไร

.....

.....

.....

2. ท่านคิดว่าโครงการนี้ยังมีความจำเป็นหรือไม่ในสภาวะปัจจุบันและอนาคต

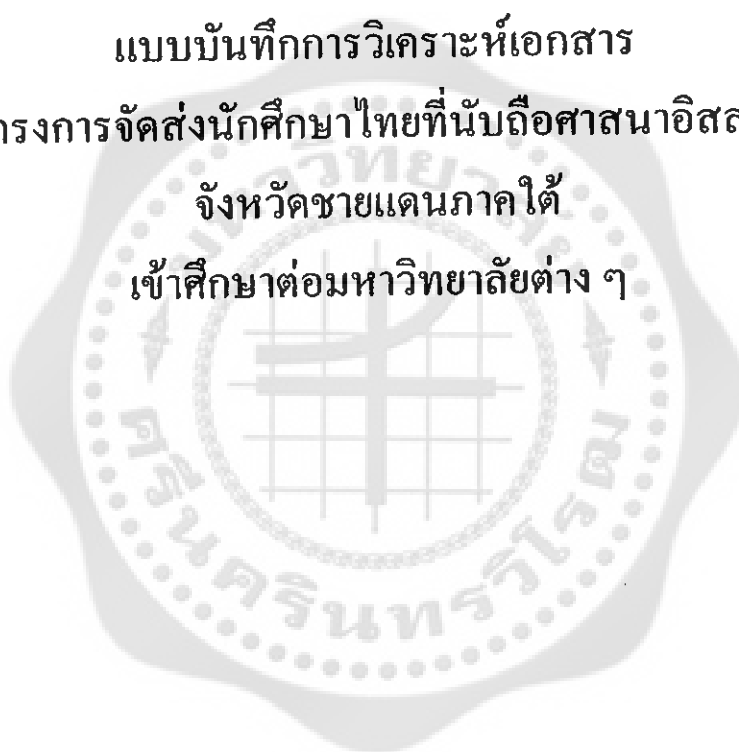
.....

.....

.....

ขอขอบคุณ

แบบบันทึกการวิเคราะห์เอกสาร
โครงการจัดส่งนักศึกษาไทยที่นับถือศาสนาอิสลาม
จังหวัดชายแดนภาคใต้
เข้าศึกษาต่อมหาวิทยาลัยต่าง ๆ

แบบบันทึกการวิเคราะห์เอกสาร

1. ประเภทเอกสาร

☐ โครงการ

☐ มติคณะรัฐมนตรี

☐ รายงานประจำปี

☐ อื่น ๆ

2. แหล่งที่มา

☐ สำนักฯ

☐ กรม

☐ ศอบต

☐ อื่น ๆ

3. วัน เดือน ปี

4. เนื้อหาสาระ โดยสรุป

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5. สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การประเมินในประเด็น

.....

.....

.....

.....

6. ควรนำไปใช้เสนอในรายงานประเมินตอนใด

☐ ผลการประเมิน

☐ อภิปรายผลการประเมิน

☐ ข้อเสนอแนะและข้อสังเกต

ขอขอบคุณ

นโยบายความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2542-2546)
สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ

1. วัตถุประสงค์

เพื่อให้สอดคล้องกับปัญหาและการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ที่รวดเร็ว และซับซ้อนเพิ่มขึ้น รวมทั้งเพื่อรองรับกับกติกาใหม่ของสังคมตามรัฐธรรมนูญที่จะเป็นกติการ่วมกันในอนาคต จำเป็นต้องมีการพัฒนาศักยภาพของคนและสังคม พัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพของคนและสังคม และการพัฒนาการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในพื้นที่ในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาบนเอกสิทธิ์และความหลากหลายทางวัฒนธรรม จึงได้กำหนดวัตถุประสงค์ของนโยบายความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาศักยภาพของคนและสังคม ทั้งทางภาครัฐ และภาคประชาชน ให้มีความเข้าใจในการเปลี่ยนแปลงของสังคม ทั้งภายในและภายนอกประเทศ และรู้เท่าทัน พร้อมทั้งจะปรับตัวบนเอกสิทธิ์พื้นฐานวิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่ รวมทั้งการให้ความสำคัญในคุณค่าของความเป็นมนุษย์ที่เท่าเทียมกัน และสามารถอยู่ร่วมกันบนความหลากหลายทางวัฒนธรรม ที่เป็นพลังร่วมกันในการแก้ไขปัญหา และพัฒนาสังคม

2. เพื่อพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพคนและสังคม โดยปรับและพัฒนาสภาวะแวดล้อมทุกด้านให้สนับสนุนและรองรับการพัฒนาศักยภาพของคนและสังคม ที่สอดคล้องกับความหลากหลายทางวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้พร้อมในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาในพื้นที่ ประชาชนมีความเสมอภาคในโอกาส เกิดความเป็นธรรมในสังคมอย่างทั่วถึง มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ขจัดปัญหาความยากจน ให้ประชาชนทุกกลุ่มโดยเฉพาะกลุ่มผู้ด้อยโอกาสได้รับผลการพัฒนาอย่างทั่วถึง มีภาวะทางสังคมจิตวิทยาที่เหมาะสมและเข้มแข็ง ให้เป็นดินแดนแห่งสันติสุขภายใต้วัฒนธรรมที่หลากหลาย และเป็นพื้นที่ที่น่าอยู่ น่าอาศัย น่าท่องเที่ยว และนำลงทุน

3. เพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในพื้นที่ ให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาและแก้ไขปัญหา โดยเฉพาะปัญหาความไม่สงบและปัญหาอาชญากรรม และร่วมพัฒนาโดยใช้พลังทางวัฒนธรรมมาเป็นพลังสร้างสรรค์ในการแก้ไขปัญหาสังคมให้สังคมมีความสงบร่มเย็น ป้องกันไม่ให้เกิดความขัดแย้งรุนแรง และบังเกิดสันติสุข

2. นโยบาย

2.1 การพัฒนาศักยภาพของคนและสังคม

1. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนได้พัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ ทั้งทางจิตใจ ร่างกาย และสติปัญญา
2. สร้างความรู้ความเข้าใจให้กับทุกฝ่ายให้เห็นคุณค่าของความหลากหลายทางวัฒนธรรม อันเป็นจุดแข็งของสังคมที่เป็นพลังสร้างสรรค์ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนา ตลอดจนสามารถทำงานร่วมกันเมื่อมีปัญหาหรือมีภัย
3. สรรหาและพัฒนาบุคลากรให้มีคุณลักษณะเหมาะสมสำหรับปฏิบัติงานในพื้นที่ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และโยกย้ายบุคลากรที่มีความพฤติกรรมไม่เหมาะสมออกจากพื้นที่ รวมทั้งต้องมีมาตรการสร้างขวัญและกำลังใจสำหรับบุคลากรที่ตั้งใจปฏิบัติงาน
4. ยกย่องคุณภาพชีวิตของคนยากจนและด้อยโอกาส ให้มีอาชีพที่มั่นคง มีรายได้เพียงพอที่จะดำรงชีวิต
5. สนับสนุนและให้ความสำคัญกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ปัญญาชน และ เยาวชน โดยเปิดโอกาสให้มีบทบาทในการนำสังคมและแก้ปัญหาต่างๆ ให้ความสำคัญกับเยาวชนในเรื่อง การศึกษา และคุณภาพชีวิตตั้งแต่ระดับเด็กเล็ก และการเทียบวุฒิการศึกษาในทางศาสนาเพื่อศึกษาต่อในระดับสูง รวมทั้งการสมัครเข้าทำงาน

2.2 การพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพของคนและสังคม

1. เพิ่มและเร่งรัดการดำเนินการแก้ไขปัญหาด้านสังคมจิตวิทยาที่ดำเนินการมาอย่างถูกทางแล้วต่อไป ได้แก่การประชาสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจในคุณค่า และความสัมพันธ์อันดีระหว่างประชาชนต่างวัฒนธรรม บนพื้นฐานของการเคารพและการยอมรับในความหลากหลายในการอยู่ร่วมกันอย่างมีเกียรติ มีศักดิ์ศรี โดยสันติสุข
2. ให้การดำเนินวิถีชีวิต และการปฏิบัติตามหลักศาสนา เป็นไปโดยไม่มีอุปสรรค ปรับทัศนคติที่ไม่ถูกต้อง และปรับกฎระเบียบของทางราชการให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต โดยทุกฝ่ายต้องศึกษาและเข้าใจคุณค่าของวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่เป็นจุดแข็งและใช้เป็นพลังเพื่อการแก้ไขปัญหาให้สังคมมีความมั่นคงที่ยั่งยืน
3. คุ้มครอง และปกป้องวิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่ การประกอบอาชีพและการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ป่าชายเลน ประมงพื้นบ้านชายฝั่ง

4. เร่งรัดหารูปแบบการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการและวิถีชีวิตของประชาชนเป็นพิเศษจนถึงระดับอุดมศึกษา

5. พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เมืองศูนย์กลาง และเมืองชายแดนให้เหมาะสม และสอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่

6. เสริมสร้างโอกาสให้กับกิจกรรมทางเศรษฐกิจ โดยส่งเสริมฐานเกษตรหลัก ที่มาจากชุมชนให้เพียงพอในเชิงพาณิชย์ สนับสนุนการกระจายอุตสาหกรรม และการบริการ รวมทั้งสนับสนุนโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชน และส่งเสริมบทบาททางธุรกิจเอกชนให้พร้อมรองรับการขยายตัวภายใต้โครงการสามเหลี่ยมเศรษฐกิจ

7. ดำเนินนโยบายการเมืองนำการทหารต่อไป สร้างความสงบเรียบร้อยให้เกิดขึ้นอย่างถาวรในจังหวัดชายแดนภาคใต้

8. เชื่อมโยงความสัมพันธ์ของวิถีชีวิตมุสลิมกับประเทศเพื่อนบ้านและประชาคมมุสลิมอย่างใกล้ชิด เพื่อให้เป็นพลังสร้างสรรค์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต การแก้ไขปัญหาาร่วมกัน รวมทั้งความร่วมมือในการลงทุนและการพัฒนาร่วมกันมากขึ้น

2.3 การพัฒนาการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในการแก้ไขปัญหาและการร่วมพัฒนา

1. สนับสนุนให้หน่วยงานการบริหารราชการส่วนกลาง ส่วนท้องถิ่น และชุมชน มีส่วนร่วมในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาให้มากขึ้น โดยจัดกระบวนการหรือกลไกการบริหารจัดการของรัฐที่เปิดโอกาสให้กับทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการแก้ไขปัญหา และการพัฒนาพื้นที่

2. สนับสนุนสถาบันครอบครัวให้มีความมั่นคง ชุมชนมีความเข้มแข็ง และมีการรักษาประเพณีที่ดีงาม โดยการร่วมคิด ร่วมทำงาน และเรียนรู้ เพื่อสร้างประสบการณ์ร่วมกัน

3. สนับสนุนและเพิ่มบทบาทของประชาชน ชุมชน และองค์กรท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

4. ให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหายาเสพติดในเชิงป้องกัน เชิงรุก โดยผนึกกำลังทุกฝ่ายสร้างความเข้มแข็งให้กับสังคม ชุมชน และครอบครัว และสร้างภูมิคุ้มกันให้กับเยาวชน โดยสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ระหว่าง บ้าน โรงเรียน และมัสยิด หรือบ้าน วัด โรงเรียน ร่วมกันปกป้องเยาวชนให้พ้นจากยาเสพติด และช่วยเหลือผู้ที่หลงผิดให้ละเลิก และสามารถอยู่ในสังคมอย่างมีเกียรติและศักดิ์ศรี

5. ผนึกกำลังหน่วยทหาร ตำรวจ พลเรือน และอาสาสมัครในการป้องกันและปราบปรามอย่างเป็นเอกภาพ รวมทั้งเตรียมการกำลังสำรองกึ่งทหารไว้รองรับเมื่อทหารถอนกำลัง

6. จัดให้มีระบบการติดตาม และประเมินผล การแก้ไขปัญหา โดยให้ทุกฝ่าย เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการติดตาม ประเมินผล ให้มากที่สุด เพื่อให้ทุกฝ่ายร่วมคิด ร่วม รับผิดชอบในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาาร่วมกัน

3. การบริหารนโยบายฯ

เพื่อให้บรรลุผลเป็นรูปธรรม จะต้องมึระบบการบริหารนโยบายที่มีประสิทธิภาพและ ครบวงจร โดยมีการมอบหมายการดำเนินการที่ชัดเจน มีการจัดทำแผนปฏิบัติการรองรับ กำหนด ลำดับความสำคัญของการดำเนินการ มีการระดมความคิดและประสานการดำเนินการของทุกฝ่าย ในสังคมเพื่อประ โยชน์ในการแปรนโยบายไปสู่การปฏิบัติ

